

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA LIVNA

2023-2027

Livno, 2023. god.

Sadržaj

1. UVOD.....	3
1.1. Pristup izradi strategije.....	3
2. Strateška platforma	4
2.1. Analiza stanja.....	4
2.2. SWOT analiza i strateško fokusiranje.....	49
a) Pregled unutrašnjih i vanjskih faktora – SWOT analiza.....	49
b) Strateško fokusiranje.....	51
2.3. Vizija razvoja i strateški ciljevi.....	52
a) Vizija razvoja	52
b) Strateški ciljevi	53
3. Prioriteti i mjere sa pokazateljima	57
4. Ključni strateški projekti.....	66
5. Indikativni financijski okvir.....	70
6. Okvir za provedbu, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja	73
7. Prilozi.....	77

1. UVOD

Strategija integriranog razvoja Grada Livna 2023-2027. je ključni strateško-planski dokument Grada Livna na kojem se temelji poduzimanje poticaja za rast i razvoj lokalne zajednice. Strategija integriranog razvoja Grada Livna obuhvaća ekonomsku, društvenu i ekološku kao i prostornu dimenziju razvoja.

Strategija integriranog razvoja Grada Livna sukladna je strategijama i politikama viših razina vlasti i dokumentima međunarodnih institucija, nužnih za njeno formuliranje i opredjeljenje, posebice u oblastima ljudskih prava, prava djece, žena, manjina, osoba s posebnim potrebama i sl.

Strategiju integriranog razvoja Grada Livna izradila su radna tijela koje je imenovao Gradonačelnik. Pri tome je osigurano puno sudjelovanje predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora.

1.1. Pristup izradi strategije

Strategija razvoja Grada Livna pripremljena je sukladno metodologiji koja je propisana Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH.

Vodeća načela na kojima se zasniva planiranje lokalnog razvoja su otvorena metoda koordinacije, ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane, horizontalna i vertikalna koordinacija, partnerstvo, javnost i transparentnost. Također, proces izrade Strategije integriranog razvoja Grada Livna vođen je i načelom održivosti koje podrazumijeva integriranost najvažnijih ekonomskih, društvenih i okolišnih aspekata. Tako integrirana strategija razvoja ima cjelovit pristup i obuhvaća ekonomske, društvene i okolišne aspekte razvoja usklađene sa prostornim mogućnostima.

Proces izrade Strategije razvoja Grada Livna odvijao se u sljedećim fazama:

- a) izrada strateške platforme;
- b) određivanje prioriteta i mjera;
- c) identifikacija strateških projekata;
- d) provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata;
- e) izrada indikativnog financijskog okvira za provedbu Strategije;
- f) definiranje načina provedbe, praćenja, izvještavanja i evaluacije Strategije;
- g) usvajanje Strategije.

Proces izrade strategije uzeo je u obzir sve dosadašnje napore u izradi strategija i drugih strateško planskih dokumenata koji su izrađeni u prethodnom razdoblju.

2. Strateška platforma

2.1. Analiza stanja

a. Zemljopisni položaj i prirodne karakteristike

Grad Livno se nalazi u jugozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine na nadmorskoj visini od 730 m i prostire se na površini od 994 km². Livno graniči sa općinama Tomislavgrad, Bosansko Grahovo, Glamoč i Kupres. Zbog svog položaja Livno je oduvijek imalo značajno geostrateško značenje kao i veliku prometnu važnost za

Slika 1 - Zemljopisni položaj Livna

komunikaciju između srednjeg Jadrana i unutrašnjosti Bosne i Hercegovine.

Livno je smješten na rubu Livanjskog polja koje je 2008. godine proglašeno za vlažno stanište od međunarodnog značaja pod okriljem Ramsarske konvencije. Hidrološke prilike reljef, klima i sl. svrstavaju područje Livna u kontinentalno s hladnim zimama, vlažnim proljećima, te suhim i toplim

ljetima i jesenima s ranim mrazovima, što ima utjecaja u

odabiru kultura i kultivara u biljnoj proizvodnji. Planinsku klimu Livna karakteriziraju svježija ljeta i hladne do vrlo hladne zime, te nešto kraća ljeta i jeseni u odnosu na mediteransku klimu.

Tipično kao i za druga kraška područja višak oborina javlja se tijekom jeseni, zime i proljeća, a manjak tijekom ljeta kada je vlaga najvažnija za razvoj biljaka. Višak vlage uzrokuje poplave oraničnih površina sve do kasnog proljeća (Livanjsko polje) što ima ograničavajući učinak za poljoprivrednu proizvodnju.

Grad Livno ima prosječnu godišnju temperaturu 10,5 °C sa najhladnijim siječnjem i najtoplijim srpnjem mjesecom. Jedina dva mjeseca koji nemaju negativne temperature su srpanj i kolovoz. Od rujna mjeseca prema listopadu, studenom i prosincu temperatura znatno opada što opet predstavlja ograničavajući faktor kod planiranja biljne proizvodnje.

Što se tiče hidrološke situacije može se konstatirati da je grad Livno bogat vodom. Tri rijeke Bistrica, Sturba i Žabljak, te Buško i jezero Mandak pogodni su za obavljanje kako gospodarskog tako i sportskog i turističkog ribolova, a i druge turističke ponude.

Na livanjskom području dominiraju mineralno-močvarna, smeđa tla na glinama, plitka tresetna, pjeskovita tla, aluvijalna, kolvijalna, silikatna, pseudoglejna tla i kombinacije navedenih tala. Ova tla su slabo osigurana fiziološki aktivnim tvarima (hranjivim) pa je odabirom kultura, plodoredom, organskim-stajskim gnojenjem i mineralnom hranidbom za svaku parcelu neophodno utvrditi optimalne vrijednosti kako u uvjetima suhog gospodarenja, tako i u uvjetima natapanja.

Livanjsko područje izloženo je vjetrovima tijekom cijele godine, što svakako utječe na tijek poljoprivredne proizvodnje. Brzina vjetra veća od 80 km/h tijekom proljeća i jeseni uzrokuje nastanak erozije, pa je na određenom uzgojnom području neophodno osigurati vjetrozaštitne pojaseve sadnjom različitih sadnica, a najčešće su to topole. Na tresetnim i polutresetnim tlima posljedice erozije mogu biti izuzetno velike pa čak i odnijeti organski sloj od 10 cm dubine tla.

Zaključak

Grad Livno se nalazi na povoljnom geostratešku i prometnu poziciju koja spaja Jadran sa unutrašnjosti Bosne i Hercegovine, te bi u perspektivi trebalo pronaći način kako ovu poziciju vrednovati i iskoristiti za razvoj Livna. Zemljopisne i klimatske karakteristike Livna su dosta ograničavajuće u odnosu na okruženje s obzirom da klimatski uvjeti uvelike ograničavaju razvoj poljoprivredne proizvodnje. Kako bi se ovi manje povoljni uvjeti pretvorili u prednosti potrebno je posvetiti se razvoju projekata koji će smanjiti negativne utjecaje prirodnih karakteristika odnosno usmjeriti pažnju na razvoj u kojem će ove prirodne karakteristike biti iskorištene kao komparativna prednost. Također, utjecaj ograničavajućih klimatskih karakteristika može se umanjiti kroz uvođenje i primjenu novih tehnologija te drugačiji pristup razvoju poljoprivrede kao i drugih grana gospodarstva.

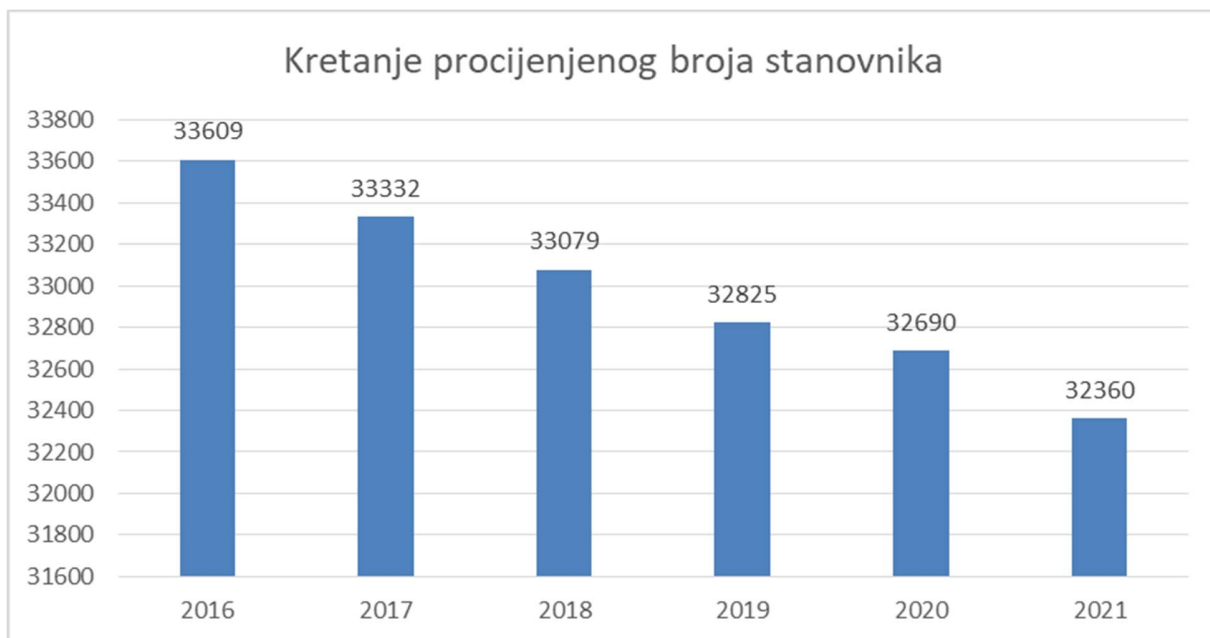
b. Demografske karakteristike i kretanja

Ukupan broj i struktura stanovništva

Prema podacima popisa stanovništva iz 2013. godine Grad Livno imao je 34.133 stanovnika od čega je 49,9% muškaraca, a 50,01% žena. U gradskom području živi 23% stanovništva dok u ostalim odnosno ruralnim dijelovima živi 77% stanovništva. Broj domaćinstava prema popisu stanovništva iz 2013. godine iznosio je 9.028, a prosječan broj članova po domaćinstvu je 3,77. Najveći udio domaćinstava je sa dva (19%) i sa 4 člana (19%).

Prema nacionalnoj strukturi stanovništva sukladno popisu iz 2013. godine 86% stanovništva čine Hrvati, 12% čine Bošnjaci, dok Srbi čine 1% stanovništva. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku procijenjeni broj stanovnika u 2021. godini iznosio je 32.360, što je u odnosu na broj stanovnika prema popisu iz 2013. godine manje za 5%.

Također, kroz proteklih šest godina, tj. od 2016. do 2021. godine bilježi se kontinuiran pad procijenjenog broja prisutnog stanovništva u Gradu Livnu. Broj procijenjenog prisutnog stanovništva u 2021. godini u odnosu na 2016. godinu manji je za 4%.

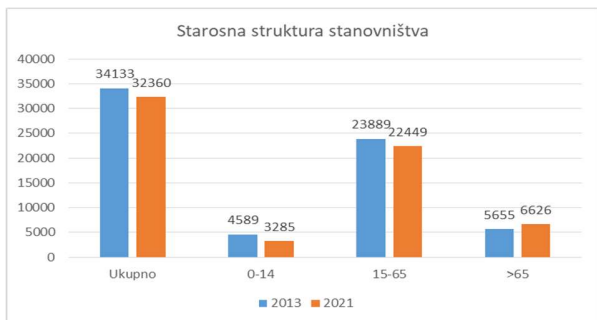
Slika 2 -Kretanje procijenjenog broja stanovnika (Izvor: FZS)

Po starosnoj strukturi stanovništva, prema popisu stanovništva iz 2013. godine, udio punoljetnih u ukupnom broju stanovnika je 82%, dok je udio stanovništva u dobi do 14 godina starosti samo 13%, a udio stanovništva u dobi od 15 do 64 godine starosti je 70%. Udio stanovništva iznad 65 godina starosti je 17%.

Međutim, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku udio procijenjenog broja stanovnika u dobi do 14 godina starosti u 2021. godini je 10%, a udio stanovništva u dobi od 15 do 64 godine starosti je 69%. Udio stanovništva iznad 65 godina starosti je 21%.

U promatranih šest godina od 2016. do 2021. godine Grad Livno bilježi negativan trend u starosnoj strukturi stanovništva. Naime, udio stanovnika u dobi do 14. godina starosti je u 2021. godini u odnosu na 2016. godinu

manji za 5%, dok je udio stanovnika starijih od 65 godina veći za 6%. Udio stanovnika u dobi od 15 do 64 godine starosti u 2021. godini je manji za 1% u odnosu na 2016. godinu.

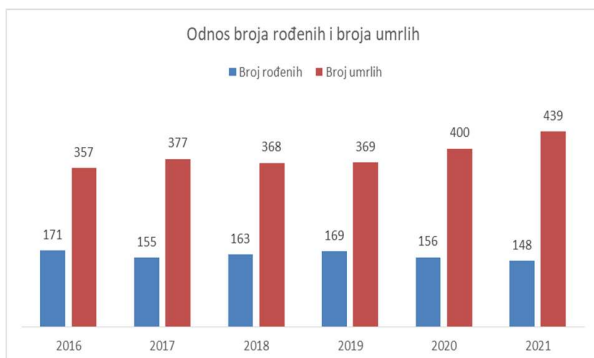
Slika 3 -Starosna struktura stanovništva (Izvor: FZS)

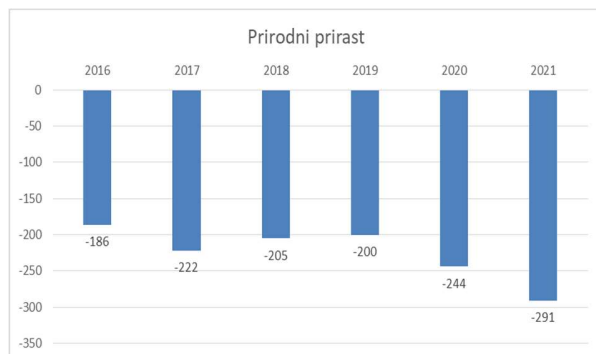
Slika 4 -Starosna struktura stanovništva od 2016-2021 (Izvor: FZS)

Prirodni priraštaj

Prirodni prirast stanovništva u Gradu Livnu bilježi negativan trend. U razdoblju od 2016. do 2021. godine bilježi se kontinuiran rast broja umrlih stanovnika, osim u 2018. godini kada je zabilježen lagan pad. Također, bilježi se pad broja rođenih. Naime, broj rođenih u 2021. godini u odnosu na 2016. godinu je manji za 13%, dok je broj umrlih u 2021. godini veći u odnosu na 2016. godinu za 22%. Prirodni prirast stanovništva u Gradu Livnu u 2021. godini je iznosio -292, dok je u 2016. godini iznosio -186. Na razini županije u 2021. godini prirodni prirast stanovništva iznosio je -723.

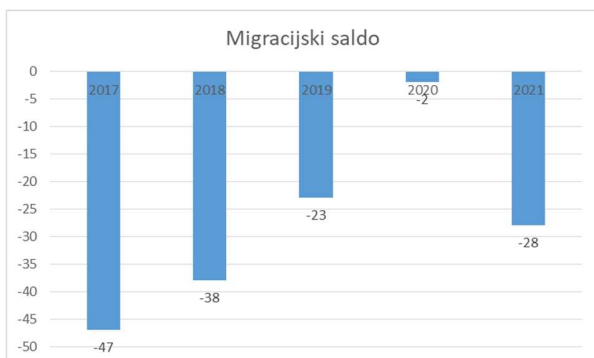
Slika 5 -Odnos broja rođenih i umrlih (izvor: FZS)

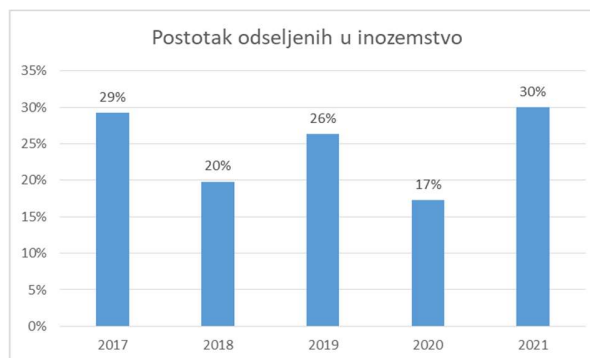
Slika 6 -Prirodni prirast stanovništva (Izvor: FZS)

Migracije

Grad Livno bilježi negativnu stopu migracija, odnosno više je odseljenih nego doseljenih. Iako je migracijski saldo negativan bilježi se smanjenje migracijskog salda. Naime u 2017. godini migracijski saldo je iznosio -47, dok je u 2021. godini iznosio -28.

Slika 7 - Migracijski saldo (Izvor: FZS)

Slika 8 - Postotak odseljenih u inozemstvo (Izvor: FZS)

Dijaspora

Grad Livno ne raspolaže evidencijom dijaspore niti ima razvijene mehanizme suradnje s dijasporom. Međutim, identificirano je sedam Livanjskih zajednica koje djeluju u dijaspori:

1. Livanjska zajednica- Zurich,
2. Livanjska zajednica Osječko-baranjske županije,
3. Livanjska zajednica Vukovarsko-srijemske županije,
4. Livanjska zajednica Zagreb,
5. Livanjska zajednica Frankfurt,
6. Livanjska zajednica Kaštela,
7. Hrvatsko društvo Južnog Ontarija Livno 892.
8. Livanjska zajednica u Beču

Ciljevi livanjskih zajednica u dijaspori su očuvanje identiteta te promocija kulturnih, vjerskih, sportskih, povijesnih i humanih vrijednosti livanjskog kraja.

Zaključak

Iz kratke demografske analize razvidni su određeni problemi kao i razvojne potrebe:

- **Izražen trend smanjenja broja stanovnika** – ovaj problem zahtjeva pokretanje projekata i aktivnosti u segmentu gospodarstva i stvaranja poslovnih prilika ali i na podizanju kvalitete društvenih i javnih usluga i infrastrukture.
- **Rast negativne stope prirodnog prirasta stanovništva** – ovaj problem zahtjeva razvoj demografskih mjera kako bi se smanjila negativna stopa prirasta.
- **Smanjenje udjela stanovništva u dobi do 14 godina starosti** – ovaj problem također zahtjeva pokretanje aktivnih demografskih mjera, posebno za mlade obitelji.
- **Povećanje udjela starijih iznad 65 godina starosti** – ovaj problem zahtjeva razvoj mjera i projekata u segmentu potpore mladima kako bi se mladi zadržali u Livnu i kako bi se dugoročno promijenio udio mladih i starih.
- **Nepostojanje sustavne suradnje s dijasporom** – Iako je Grad Livno iseljenički grad i ima brojnu dijasporu još uvijek nema sustavno organiziranog rada s dijasporom.

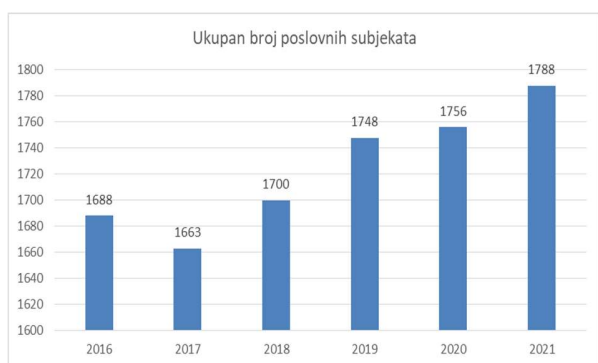
c. Pregled stanja i kretanja u lokalnom gospodarstvu

Grad Livno se prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja u 2021. godini nalazio na 50. mjestu po razini razvijenosti od ukupno 79 jedinica lokalne samouprave u Federaciji BiH i svrstava se u skupinu nerazvijenih jedinica lokalne samouprave.

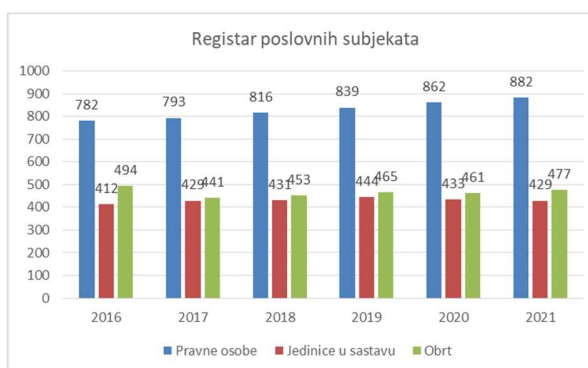
Poduzetništvo

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Gradu Livnu je u 2021. godini bilo ukupno 1788 poslovnih subjekata od čega je 49% pravnih subjekata, 24% je u sastavu pravnih osoba, dok je 27% obrta.

U razdoblju od 2016. do 2021. godine bilježi se rast broja pravnih subjekata koji se vode u registru, a također se bilježi i rast broja obrta. Broj jedinica u sastavu pravnih osoba se u 2021. godini smanjio u odnosu na 2020. godinu. Također, od 2017. godine se bilježi rast ukupnog broja poslovnih subjekata koji se vode u registru.

Slika 9 - Ukupan broj poslovnih subjekata (Izvor: FZS)

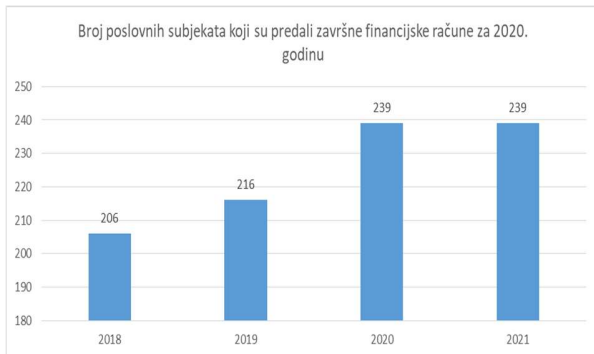

Slika 10 – Struktura poslovnih subjekata (Izvor: FZS)

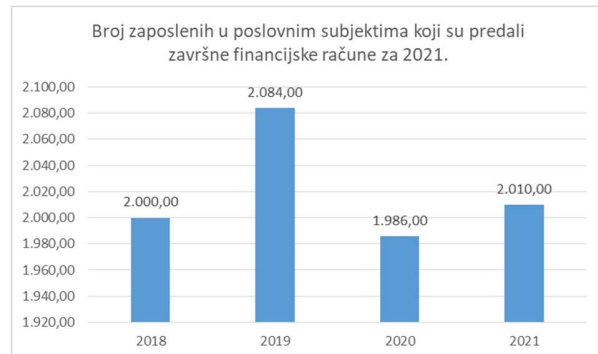
U strukturi pravnih osoba koje se vode u registru pri Federalnom zavodu za statistiku najveći udio je kod trgovine na veliko i malo i popravak motornih vozila tj. 26% (djelatnost G), a na drugom mjestu su ostale uslužne djelatnosti 21% (djelatnost S), dok je na trećem mjestu prerađivačka industrija sa 9% (djelatnost C).

U strukturi obrta najviše je zastupljena djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) sa 30% (Djelatnost I). Na drugom mjestu je trgovina na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikala sa 21% (Djelatnost G), te potom poljoprivreda, šumarstvo i ribolov sa 13% (Djelatnost A). Ostale uslužne djelatnosti zauzimaju 11% (Djelatnost S), dok stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti zauzimaju 7% (Djelatnost M).

Prema podacima analitičke tvrtke Dun&Bradstreet, broj poslovnih subjekata koji su predali završne financijske račune za 2021. godinu iznosio je 239, te je se zadržao na razini 2020. godine. U odnosu na 2019. godinu veći je za 10%, a 16% u odnosu na 2018. Ovih 239 poslovnih subjekata zapošljavalo je 2010 zaposlenih što je 45% od ukupnog broja zaposlenih osoba u Gradu Livnu.

Slika 11 – Broj aktivnih poslovnih subjekata (Izvor: D&B)

Slika 12 -Broj zaposlenih u aktivnim poslovnim subjektima (Izvor: D&B)

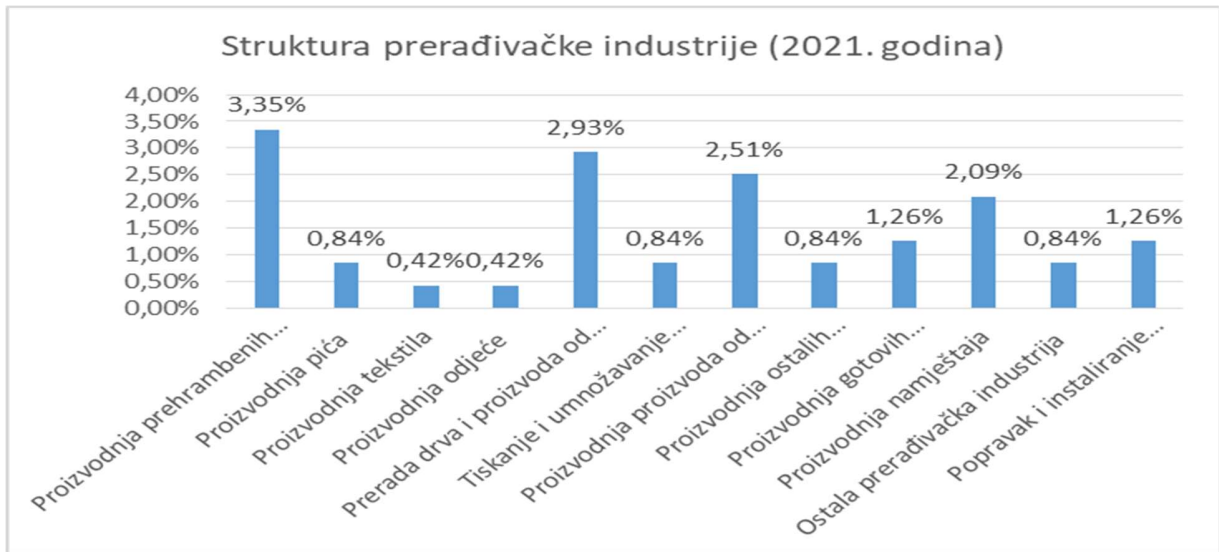
Kada se analiziraju poslovni podaci za poslovne subjekte koji su predali završne finansijske račune za 2021. godinu bilježi se povećanje prihoda za 16% u odnosu na 2018 godinu kao i povećanje broja poslovnih subjekata koji predaju završne račune za 16%. U 2020. godinu bilježi pad ukupnih prihoda te pad broja zaposlenih u odnosu na 2019. godinu, ali se bilježi rast neto dobiti. Ovi negativni trendovi u 2020. godini se mogu pripisati posljedicama izbijanja pandemije COVID-19 i ograničavanja poslovnih aktivnosti, ali se u 2021. godini vidi oporavak.

KATEGORIJE	2018	2019	2020	2021
Ukupni prihodi	178.172.252,99	196.595.060,00	191.152.237,00	206.307.950,00
Neto poslovni rezultat	4.190.661,01	5.759.144,00	7.402.927,00	6.150.864,01
Broj zaposlenih	2.000,00	2.084,00	1.986,00	2.010,00
Broj uključenih subjekata	206	216	239	239

Tablica 1 - Poslovni pokazatelji aktivnih poslovnih subjekata (Izvor: D&B)

U strukturi poslovnih subjekata koji su predali završne finansijske račune za 2021. godinu najveći dio zauzima trgovina na veliko i malo i popravak vozila i motocikla (Djelatnost G) sa 28,45%. Prerađivačka industrija (Djelatnost C) zauzima 17,99%. Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (Djelatnost A) zauzima 7,95%, a stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (Djelatnost M) zauzimaju 9,21%.

U strukturi prerađivačke industrije najzastupljenija je proizvodnja prehrambenih proizvoda (3,77%), prerada drva i proizvoda od drva i pluta osim namještaja – proizvodnja proizvoda od slame i pletenog materijala (2,93%), proizvodnja proizvoda od gume i plastike (2,51%), proizvodnja namještaja (1,67%).

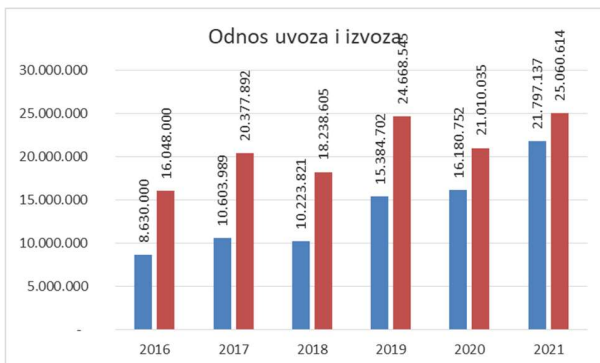

Slika 13 -Struktura prerađivačke industrije (Izvor: D&B)

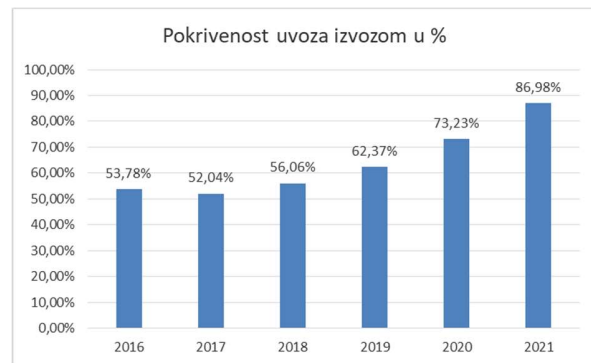
Prihodi i vanjskotrgovinska razmjena

Izvoz ostvaren u Gradu Livnu u 2020. godini iznosio je 16.180.752KM, u 2021. godini iznosio je 21.797.137KM, dok je ostvareni uvoz u 2020. godini iznosio 21.010.035 KM, a u 2021. godini 25.060.614KM. Na razini županije ostvareni izvoz u 2020. godini iznosio je 99.767.591 KM, u 2021. godini 134.024.544. Udio izvoza ostvarenog u Gradu Livnu u odnosu na ostvaren izvoz na razini županije u 2021. godini bio je 16%. Usporedbe radi udio ostvarenog izvoza u općini Tomislavgrad u odnosu na izvoz ostvaren na razini županije bio je 51%.

Pokrivenost uvoza izvozom u Gradu Livnu u 2021. godini iznosio je 86,98%, te se od 2016. godine bilježi pozitivan trend pokrivenosti uvoza izvozom.

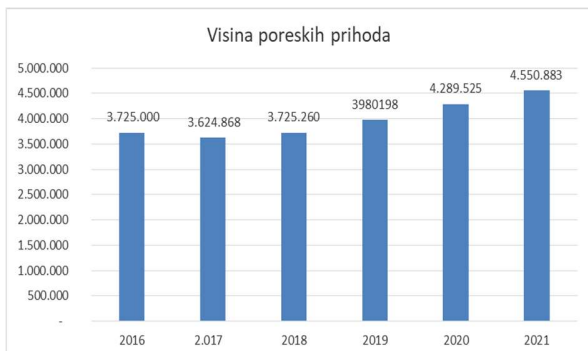

Slika 14 -Odnos uvoza i izvoza (Izvor: FZZPR)

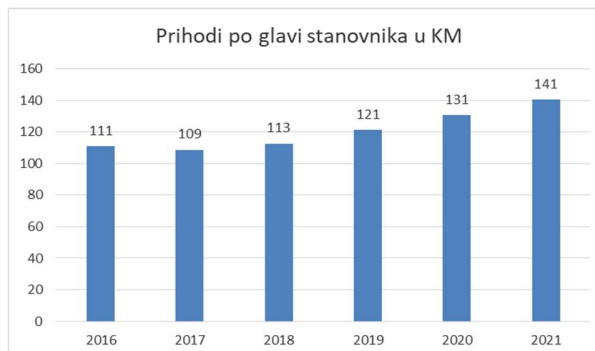

Slika 15 -Pokrivenost uvoza izvozom (Izvor: FZZPR)

Prihodi od poreza na dohodak u 2021. godini iznosili su 4.550.883 KM i od 2017. godine bilježe kontinuiran rast. Prihodi od poreza na dohodak u 2021. godini porasli su u odnosu na 2016. godinu za 22%. Također, prihodi od poreza na dohodak po glavi stanovnika također bilježe kontinuiran rast u promatranom razdoblju i veći su u odnosu na HBŽ.

Slika 16 -Visina poreskih prihoda (Izvor: FZZPR)

Slika 17 -Prihodi po glavi stanovnika (Izvor: FZZPR)

Poslovna infrastruktura

U Gradu Livnu trenutno postoje četiri poslovne zone ukupne površine 1.337.000 ha, od čega je za ulaganja slobodno 301.705 ha. Sve zone su zelene tj. „greenfield“ zone namijenjene komercijalnim djelatnostima.

Poslovna zona	Tip zone	Ukupna površina (m ²)	Slobodna površina (m ²)	Infrastruktura
Poslovna zona "Jug"	Zelena	160.000	2963	da
Poslovna zona "Begovača"	Zelena	358.000	54.000	djelomično
Poslovna zona "Rasadnik"	Zelena	319.000	176.679	djelomično
Poslovna zona "Brda"	Zelena	500.000	68.153	djelomično

Tablica 2 -Popis poslovnih zona (Izvor: Grad Livno)

Poslovna zona "Jug" je kompletno popunjena te trenutno u zoni posluje 26 subjekata sa oko 250 zaposlenih.

Gospodarska zona „Begovača“ nalazi se sjeveroistočno od Grada Livna uz magistralni put Livno – Sarajevo i udaljena je od središta grada 3 kilometra. Riječ je o greenfield zoni površine 358.000 m² s namjenom za proizvodne i uslužne djelatnost. Dostupna površina je 54.000m². Od infrastrukture u zoni postoji elektro-energetska mreža i primarni vod vodoopskrbe.

Poljoprivredno-proizvodna zona „Brda“ nalazi se 10 kilometar jugozapadno od Grada Livna. Sa sjeverozapadne strane poljoprivredno-proizvodne zone prolazi regionalna prometnica R416. Riječ je o greenfield zoni površine 500.000m² s namjenom za poljoprivredne, proizvodne i komercijalne djelatnosti. U zoni obuhvata Zone nalazi se aerodrom „Stipe Krišto“. Aerodrom "Stipe Krišto" ima status letjelišta za zrakoplove do 5700 kg težine i registriran je u BHDCA pod oznakom LQLV. Slobodna površina u zoni je 68.153 m² (14 parcela) te od infrastrukture u zoni postoji elektro-energetska mreža i primarni vod vodoopskrbe.

Poslovna zona „Rasadnik“ nalazi se 1 kilometar jugozapadno od Grada Livna. S južne strane poslovne zone prolazi magistralni put M16 Livno - Split koji je ujedno i pristupna prometnica za zonu. Riječ je o novoosnovanoj greenfield zoni površine 319.000m² s namjenom za proizvodne, trgovačke i uslužne djelatnosti. Slobodna površina u zoni je oko 120.000m² (27 parcele), infrastruktura u zoni nije izgrađena ali postoji primarni vod do zone i elektroenergetska mreža.

Pored četiri poslovne zone, u Gradu Livnu je osnovan i Tehnološki park „Linnovate“. Tehnološki park „Linnovate“ osnovan je 2018. godine kao zaklada sukladno Zakonu o udruženjima i zakladama BiH. Zaklada Linnovate je nevladina, nepolitička i neprofitna organizacija u svrhu razvoja grada Livna i Hercegbosanske županije. Osnivači Zaklade su Bernardin Čenan iz Livna, Božo Perić iz Livna, Marin Jozić iz Livna i Mate Rimac iz

Sv. Martina pod Okićem, Samobor RH. U sklopu Tehnološkog parka Linnovate djeluje poslovni inkubator koji je od svog osnivanja podržao 13 start-up tvrtki sa područja HBŽ kroz proces pred inkubacije (start up akademije) i inkubacije. Misija Tehnološkog parka je izgradnja poslovnog okruženja za stvaranje perspektivnije budućnosti.

Turizam

Grad Livno se po broju ostvarenih dolazaka i broju ostvarenih noćenja nalazi na trećem mjestu u HBŽ. U 2021. godini u Gradu Livnu je ostvareno ukupno 2823 dolazaka i 3486 noćenja. Dužina boravka turista je u prosjeku 1,25 dana.

JLS	2021		2020		2019		2018		2017	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Tomislavgrad	951	1310	2050	2906	4563	6782	2824	4355	2502	3494
Livno	2823	3486	1825	1882	3568	3775	2968	3186	2244	2588
Kupres	2218	3804	2012	4736	4364	8682	3666	8736	4372	11276
Drvar	10	10	98	98	454	454	286	286	331	331
UKUPNO	6002	8610	5985	9622	12949	19693	9744	16563	9449	17689

Tablica 3 -Dolasci i noćenja turista (Izvor: FZS)

Turistička zajednica Grada Livna je osnovana odlukom Gradskog vijeća Livno 2018. godine u cilju razvoja, unaprijeđena i promicanja turizma. Do sada je donesen Statut Turističke zajednice, imenovana je Skupština i Predsjednik Turističke zajednice, te je dodijeljen prostor na korištenje Turističkoj zajednici koji je potrebno rekonstruirati i opremiti. Za pokretanja rada Turističke zajednice Grada Livna potrebno je imenovati Turističko vijeće i Nadzorni odbor. Uredbom o turističkim zajednicama u HBŽ je predviđena naplata boravišne pristojbe na način da se ista plaća na račun Turističke zajednice HBŽ pa se dijeli u postotku 70% Turističkoj zajednici lokalne zajednice i 30% Turističkoj zajednici HBŽ. Kako je račun Turističke zajednice HBŽ blokiran, a uredbom nije predviđen drugačiji način da turističke zajednice lokalnih zajednica naplaćuju boravišnu pristojbu, na ovaj prihod koji je jedan od dva načina financiranja Turističke zajednice Grada Livna ne može računati.

Poljoprivreda

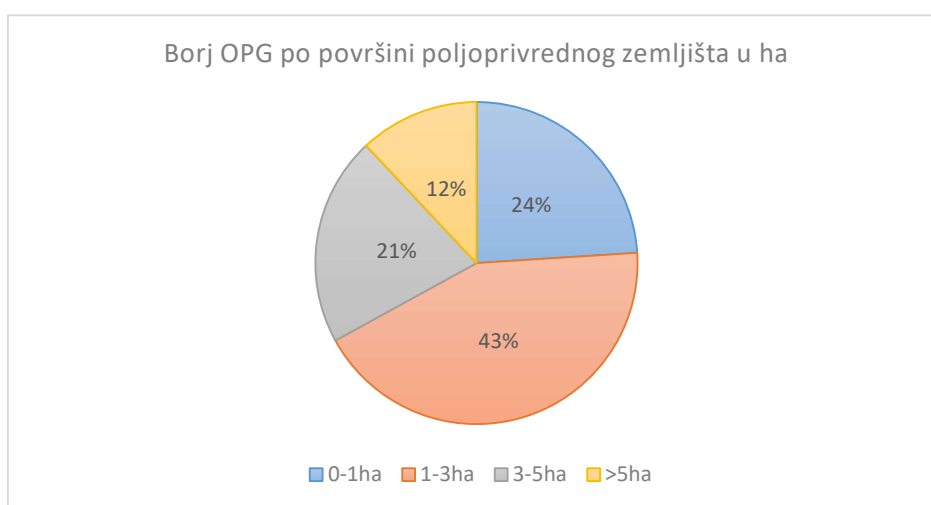
Ukupna površina zemljišta u Gradu Livnu iznosi 99.405 ha od čega je 79,8% poljoprivredno zemljište, 17,5% je šumsko tlo, a 2,7% je neplodno tlo. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta je 79.299 ha od čega je 62% u vlasništvu Grada, a ostalih 38% je privatno poljoprivredno zemljište. U vlasništvu Grada veće su površine pod pašnjacima, dok je u privatnom vlasništvu najviše livada, oranica i vrtova.

Kategorija zemljišta	Površina (ha)				
	Privatno	%	Javno	%	Ukupno
Oranice i vrtovi	10.328	86	1.625	14	11.953
Voćnjaci	33	82	7	18	40
Livade	13.868	72	5.321	28	19.189
Ukupno obradivo zemljište	24.229	78	6.953	22	31.182
Pašnjaci	5.687	12	42.430	88	48.117
Ukupno poljoprivredno zemljište	29.916	38	49.383	62	79.299
Šumsko tlo					17.422
Neplodno tlo					2.684
Ukupno:					99.405

Tablica 4 -Poljoprivredne površine i kategorije zemljišta (Izvor: Grad Livno)

Na području Grada Livna upisano je ukupno 1.204 gospodarstava u registar poljoprivrednih gospodarstava (obiteljska poljoprivredna gospodarstva 1.130 i pravni subjekti 74). Ostvareni dohodak u poljoprivrednom sektoru od strane poljoprivrednog sektora u Gradu Livnu u 2019. godini iznosio je 4.521.998,00 KM, dok je u 2020. godini iznosio 5.875.767,00 KM, što je povećanje za 23%. Potpore poljoprivredi isplaćene za klijente Grada Livna od Federalnog ministarstva poljoprivrede i šumarstva u 2021. godini iznose 984.683,43KM, a u 2020. godini 1.085.161,40KM što predstavlja umanjeње za 9%. Iznos realiziranih potpora sa županijske razine za područja Grada Livna za 2021. godinu iznosio je 301.086,70 KM dok je u 2020. godini isplaćeno 324.551,26 KM, što također predstavlja umanjeње za 7%.

Ako analiziramo broj poljoprivrednih gospodarstava po površini zemljišta vidljiva je dominantnost usitnjenih posjeda. Naime, 43% poljoprivrednih gospodarstava nalazi se na veličini posjeda od jednog do tri hektara, a svega 12% na posjedima većim od 5 ha.

Slika 18 -Prosječna površina poljoprivrednog zemljišta po OPGu (Izvor: Grad Livno)

Biljna proizvodnja – Ukupna zasijana površina u segmentu biljne proizvodnje u 2021. godini bila je 5856 ha, dok je u 2020. godini bila 6.089 ha. Biljna proizvodnja bazirana je na uzgoju žitarica, povrtnog bilja na otvorenom (plastenička proizvodnja povrća u zaštićenom prostoru), krmnog bilja, dugogodišnjih nasada voćnjaka, i aromatičnog, ljekovitog i medonosnog bilja.

U strukturi sjetvenih površina na području Grada Livna dominiraju žitarice. Od žitarica najviše su zastupljene ratarske kulture i to: ječam, pšenica, raž, tritikale, heljda, zob i kukuruz ukupnog prinosa u 2021. godini od 5799 tona, dok je u 2020 bila 5807 tona.

Od povrtnih kultura najzastupljeniji su: krumpir, kupus, crni i bijeli luk, grah, mrkva i ostalo povrće (rajčica, peršin, salata, grašak, paprika i krastavac) ukupnog prinosa od 2983 tone u 2021. godini, dok je prinos u 2020. godini bio 4669 tona. Ova razlika u prinosu se stvorila u prinosu krompira.

Od stočnog krmnog bilja najzastupljenije su travno djetelinske smjese, djetelina, lucerka, kukuruz za krmu, stočna repa i mješavina mahunjača sa travama i žitima ukupnog prinosa od 11047 tona u 2021 godini, a u 2020. godini od 12594 tone.

Naglašena kraška konfiguracija prostora Livanjskog polja, njegova nadmorska visina i prisutna kvaliteta tla daje dosta specifične mogućnosti za ozbiljnu biljnu proizvodnju žitarica, povrtnog, krmnog bilja, dugogodišnjih nasada voća, aromatičnog i ljekovitog bilja. Također, neophodno je poticati poljoprivredne proizvođače povrća za proizvodnju u zatvorenim prostorima sa sustavom navodnjavanja kap po kap (plastenici i staklenici) što je najintenzivniji oblik gajenja povrća ili hidroponski uzgoj, a značajan je što se može ograničiti na manjim površinama, sa većim prinosima te se lakše može plasirati na tržište u svako doba godine.

Usjevi	Zasijana površina 2020	Prinos 2020, tona		Zasijana površina 2021	Prinos 2021, tona	
		Ukupno Tona	Po ha		Ukupno Tona	Po ha
Pšenica	750	1650	2,2	769	1.692	2,2
Raž	100	220	2,2	95	209	2,2
Ječam	2.129	3.856	1,8	2.129	3.832	1,8
Zob	30	45	1,5	30	45	1,5
Kukuruz u zrnu	15	36	1,8	15	21	1,4
Ukupno žita:	3.243	5807		3.038	5799	
Krumpir	270	4.050	15,0	270	4.050	15,0
Rajčica	2	5	2,3	2	2	1,0
Crni luk	24	103	4,3	24	48	3,4
Grah zrno	18	31	1,5	18	21	1,3
Kupus i kelj	31	480	16	31	377	13
Ukupno povrće	345	4669		301	2983	
Djetelina-sijeno	40	136	3,4	40	120	3
Lucerka – sijeno	140	504	3,6	130	429	3,3
Kukuruz za krmu-zelena masa	125	3.750	30,0	120	3.060	25,5
Stočna repa i ostalo krmno bilje usjevi i pod usjevi	16	320	20,0	7	112	16
Travno – djetelin. Smjesa	2.190	7884	3,6	2.220	7326	3,3
Ukupno krmno bilje	2.501	12594		2.517	11047	
SVEUKUPNO:	6089			5856		

Tablica 5 -Količina poljoprivredne proizvodnje po vrsta usjeva (Izvor: Grad Livno)

Voćarska proizvodnja - Područje Livna karakterizira prisutnost ekstenzivnih i poluintenzivnih nasada voćaka. Prema službenim statističkim podacima (Obrazac DV-POLJ) ukupan broj rodni stabala u 2020/2021. godini je 44.207 od čega je najviše stabala šljive, potom oraha pa jabuka. U 2020. godini ukupan prinos bio je 110 tona od čega je najviše šljive 55 tona te potom jabuka 25 tona dok je u 2021. godini ostvaren prinos samo od oraha, jer je mraz utjecao na prinos ostalih sorti voća.

Voćna stabla	2018			2019			2020			2021		
	Broj rodni stabala	Prinos		Broj rodni stabala	Prinos		Broj rodni stabala	Prinos		Broj rodni stabala	Prinos	
		Ukupno tona	kg po stablu		Ukupno tona	kg po stablu		Ukupno tona	kg po stablu		Ukupno tona	kg po stablu
Trešnje	1925	10	5	1910	5	2,5	1915	7	3,5	1915	7	3,5

Višnje	300	1	4	450	1	2	452	1	3	452	1	3
Jabuke	7000	25	3,5	7100	23	3,3	7110	25	3,5	7110	1	0,2
Kruške	1715	4	2,5	1710	5	3,2	1715	5	3	1715		
Šljive	25150	53	2,1	25200	56	2,6	25195	55	2,2	25195	3	0,1
Orasi	7930	16	2	7930	21	3,0	7900	17	2,1	7900	77	7

Tablica 6 - Količina voćarske proizvodnje (Izvor: Grad Livno)

Animalna proizvodnja – Analizirajući brojno stanje stočnog fonda Grada Livna u 2019., 2020. i 2021. godini vidljiva je zastupljenost govedarske, te ovčarske proizvodnje. Zabilježen je stalan rast broja košnica pčela što može predstavljati dodatni aspekt razvoja poljoprivredne proizvodnje, imajući u vidu potencijale prodaje i koristi meda.

r/b	Vrsta stoke	Broj grla 2019. godine	Broj grla 2020. godine	Broj grla 2021. godine
1.	Goveda-ukupno	4.505	4.500	4490
2.	Ovce-ukupno	10.100	10.110	10.100
3.	Svinje-ukupno	6.150	6.140	6.160
4.	Koze-ukupno	960	950	950
5.	Kokoši-ukupno	33.950	33.600	33.500
6.	Broj košnica pčela	4.760	4.770	4.800

Tablica 7 -Animalna proizvodnja (Izvor: Grad Livno)

U strukturi animalne proizvodnje na području Grada Livna najveći značaj imaju proizvodnja mlijeka i mesa, čemu pogoduju prirodne karakteristike područja. Ukupna količina proizvedenog mlijeka u 2020. godini iznosila je 10.245.850 litara, a u 2021. godini iznosila je 10.199.475 od čega je najveći dio odnosno 94% kravlje mlijeko, 5% ovčje mlijeko i samo 1% kozje mlijeko.

Godina proizvodnje	Ukupna proizvodnja kravljeg mlijeka litara	Ukupna proizvodnja ovčijeg mlijeka litara	Ukupna proizvodnja kozjeg mlijeka litara
2019.	9.615.000	520.875	106.560
2020.	9.615.100	521.250	109.500
2021.	9.570.000	520.125	109.350

Tablica 8 -Proizvodnja mlijeka (Izvor: Grad Livno)

Na području Grada Livna registrirane su 4 mljekare i to: Mljekara Livno, Mljekara Puđa, Mljekara Suša i Mljekara Orman. Glavni izvor prihoda mljekara je proizvodnja i prerada mlijeka u daleko poznati Livanjski sir. Na području Grada Livna 2016. godine registrirana je i Poljoprivredna zadruga „CINCAR II“. Članovi i osnivači te zadruge su deset proizvođača livanjskog sira koji na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu uzgajaju ovce i krave i proizvode izvorni Livanjski sir. Livanjski sir predstavlja regionalni/županijski pa i nacionalni brend za koji je na razini Agencije za sigurnost hrane BiH izdano rješenje o zaštiti njegove izvornosti i zaštite zemljopisnog podrijetla, nakon čega slijedi postupak zaštite na razini Europske unije.

U kontekstu poljoprivredne proizvodnje raspored oborina u Gradu Livnu nije optimalan za biljnu proizvodnju. U ljetnim mjesecima topli vjetrovi isušuju površinsku vlagu, tlo puca, a usjevi oskudijevaju na vlazi. Stoga bi bilo opravdano osigurati navodnjavanje za što više oraničnih površina, pa i livada koje se intenzivno koriste.

Jedan od ključnih problema koji je identificiran tijekom izrade analize stanja i razgovora s gospodarstvenicima iz poljoprivrednog sektora je i nerazvijena infrastruktura za učinkovitiju i konkurentniju poljoprivrednu proizvodnju kao što su pristupne ceste, vodoopskrbna mreža, elektroenergetska mreža, sustavi za navodnjavanje i zaštitu od požara.

Šumarstvo

Prema podacima Javnog poduzeća Hercegbosanske šume u Livanjskom šumskom gospodarskom području ima ukupno 20.568,6 ha površine obrasle šumama što je 15% od ukupne površine obrasle šumama u županiji. Ukupno je 5.549,6 ha visokih šuma (6% od ukupne površine visokih šuma u županiji) od čega je 1.331,02 ha kulture sa procijenjenom drvnom masom.

Ukupne drvene zalihe iznose 2.180.337 m³ od čega 1.044.990 m³ listače, a 1.135.347 m³ četinjače. Ukupan zapreminski prirast iznosi 47.346 m³, a sječivietat 23.700 m³.

Zaključak

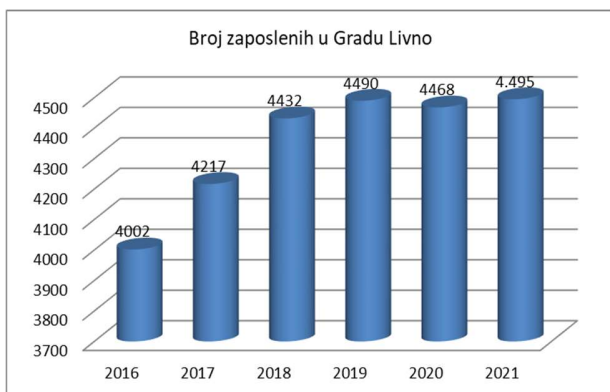
Iz prethodne analize razvidni su problemi i segmentu gospodarstva koje zahtijevaju poduzimanje određenih koraka:

- **Nizak udio prerađivačke industrije** – Potrebno je poduzeti korake i aktivnosti na stimulaciji ulaganja u proizvodni sektor.
- **Nedovoljna popunjenost poslovnih zona** – Potrebno je poduzeti aktivnosti na privlačenju ulagača u poslovne zone.
- **Nerazvijen turistički sektor** – Potrebno je razvijati turističku infrastrukturu i poticati poduzetništvo u turizmu te sustavno raditi na promociji turističke ponude Livna, s posebnim naglaskom na atraktivne i nedovoljno iskorištene mogućnosti „**outdoor**“ turizma i **kulturnog turizma** uvezanog s lokalnom autohtonom gastronomskom ponudom i običajima.
- **Nedovoljno iskorišteni prirodni resursi za razvoj prehrambene industrije** – Potrebno je pokrenuti aktivnosti na razvoju poljoprivrede i prehrambene industrije.
- **Nizak iznos ostvarenog izvoza u odnosu na županiju** – Potrebno je privlačiti ulaganja u proizvodni i izvozno orijentirani sektor te stvarati povoljno okruženje za razvoj proizvodnog i izvozno orijentiranog sektora
- **Nedovoljno razvijena poljoprivredna proizvodnja** – Potrebno je raditi na razvoju potrebne infrastrukture za poljoprivredu te poticati i stimulirati uvođenje novih tehnologa, te raditi na jačanju kratkih lanaca vrijednosti

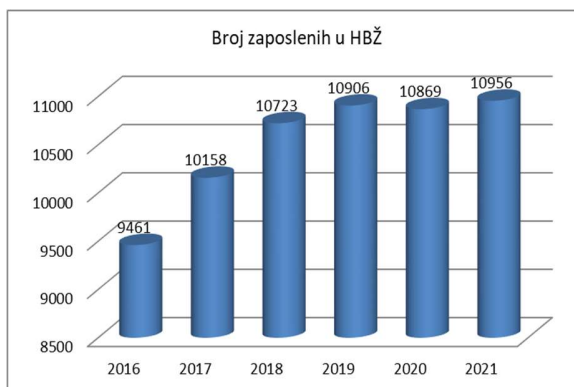
d. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

Zaposleni

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj zaposlenih u 2021. godina u Gradu Livno iznosio je 4.495 što je 41% od ukupnog broja zaposlenih na razini HBŽ. Broj zaposlenih u razdoblju prethodnih šest godina, odnosno od 2016. do 2021. godine imao je trend rasta do 2019. godine te je u 2020. godini zabilježen pad broja zaposlenih što je izravno uzrokovano posljedicama pandemije COVID-19, ali se trend rasta nastavlja u 2021. godini. Stopa zaposlenosti u 2021. godini iznosila je 20%, dok je na razini županije stopa zaposlenosti iznosila 20,4%. Usporedbe radi stopa zaposlenosti u Gradu Širokom Brijegu u 2020. godini iznosila je 38,7%.

Slika 19 – Broj zaposlenih u Livnu (Izvor: FZS)

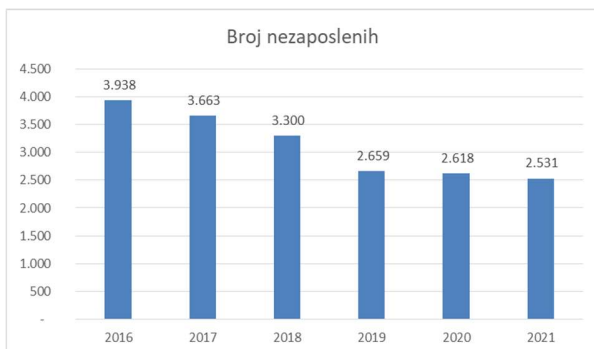
Slika 20 – Broj zaposlenih u HBŽ (Izvor:FZS)

Od ukupnog broja zaposlenih u Gradu Livno u 2021. godini, 45% je zaposleno u 239 poslovnih subjekata koji su predali završne financijske račune za 2021. godinu.

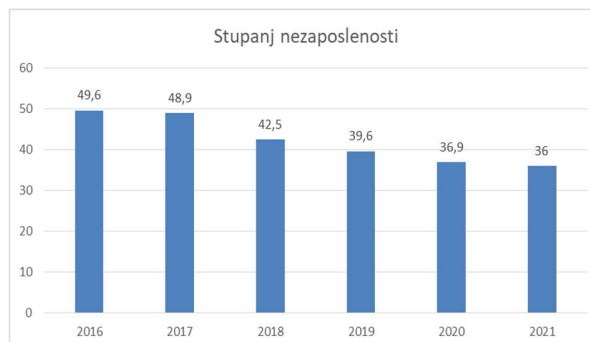
Broj zaposlenih na jednog umirovljenika u 2021. godini iznosio je 1,2, dok je u 2019. godini bio 1,3. U 2016. i 2017. godini broj zaposlenih na jednog umirovljenika iznosio je 1,1.

Nezaposleni

Broj nezaposlenih u 2021. godini u Gradu Livnu iznosio je 2.531, što je manje u odnosu na 2016. godinu za 36%. Međutim, smanjenje broja nezaposlenih ne može se pripisati razvojnoj dinamici i povećanju prilika za nezaposlene već je isključivo posljedica iseljavanja odnosno odjavljivanja sa evidencije nezaposlenih zbog odlaska iz Livna. Naime, samo je 12% zaposlenih više u 2021. godini u odnosu na 2016. godinu, dok je 36% manje nezaposlenih. Stopa nezaposlenosti u Gradu Livnu u 2021. godini iznosila je 36% dok je na razini županije stopa nezaposlenosti iznosila 36,4%.

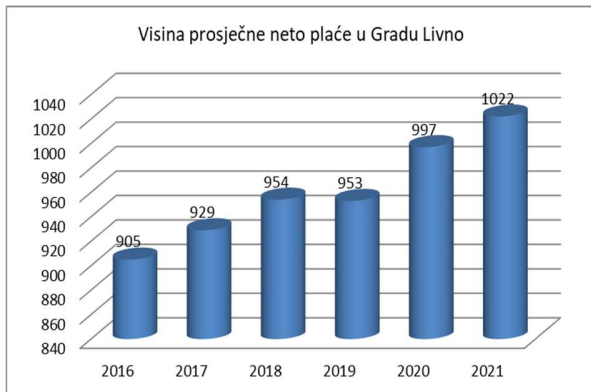
Slika 21 – Broj nezaposlenih (Izvor: FZS)

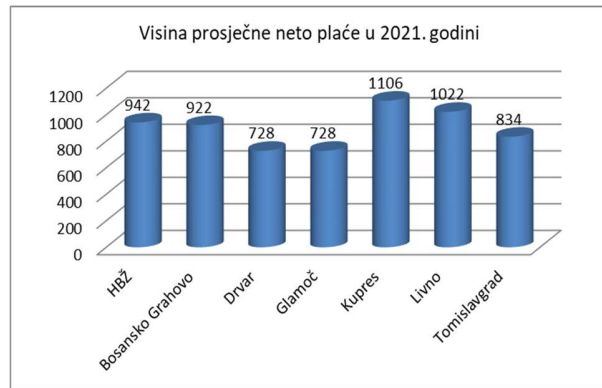
Slika 22 – Stupanj nezaposlenosti (Izvor: FZS)

Plaća

Prosječna plaća u Gradu Livno u 2021. godini iznosila je 1022 KM i bilježi se kontinuiran trend rasta prosječne neto plaće. U odnosu na visinu prosječne neto plaće u ostalim JLS u HBŽ, Grad Livno se nalazi na drugom mjestu. Međutim, visina prosječne neto plaće u Gradu Livnu je veća u odnosu na visinu prosječne neto plaće na razini HBŽ.

Slika 23 – Prosječna plaća (Izvor: FZS)

Slika 24 – Usporedba prosječne plaće u HBŽ (Izvor: FZS)

Zaključak

Temeljen kratke analize tržišta rada mogu se identificirati sljedeći problemi kao i potrebe za njihovo rješavanje:

- **Visoka stopa nezaposlenosti** – Potrebno je raditi na aktivnim mjerama zapošljavanja mladih i stvaranja prilika za otvaranje novih radnih mjesta prije svega kroz privlačenje ulaganja i stimuliranje razvoja poljoprivrede i turizma.
- **Niska stopa zaposlenosti** – Potrebno je raditi na stvaranju ozračja za otvaranje novih radnih mjesta te prilika za zapošljavanje i samozapošljavanje.
- **Visina prosječne plaće** – Potrebno je stvarati ozračje u koje će se stvoriti povoljni uvjeti za rast plaće ili stvarati prilike za dodatne prihode stanovništva.

e. Pregled stanja i kretanja u području društvenog razvoja

Obrazovanje

Predškolsko obrazovanje – U Gradu Livnu registrirana su četiri dječja vrtića: Dječji vrtić “Pčelice”, Dječji vrtić “Mali Princ”, Dječji vrtić “Sunčani Most II”, Dječji vrtić „Sestra Nada“. U 2021/22 u ova četiri vrtića upisano je 311 djece što je povećanje za 45 djece u odnosu na 2020/21. Osnivač DV Pčelice je Grad, a ostali vrtići su privatni. Grad u značajnoj mjeri sufinancira njihov rad, te je četvrti privatni vrtić „Bambi“ otvoren u 2022. godini i upisao 54 djece.

Gradsko vijeće Livna je 2022.godine donijelo Odluku o mjerilima za raspodjelu sredstava privatnim predškolskim ustanovama koja se realizira za sve privatne predškolske ustanove na području Grada Livna. Mjerila se odnose na ukupan broj djece, broj djece u skupinama, vrste skupina, broj djece iz socio-ekonomski ugroženih obitelji, programe za rad s djecom s teškoćama u razvoju i programe za darovitu djecu, prostorno-tehničke uvjete te sudjelovanje u projektima i značaj za širu zajednicu. S obzirom na rastuću inflaciju i porast cijena na tržištu, Grad se ovom Odlukom opredijelio za mjeru podrške kojom dodjeljuje sredstva sukladno predviđenim mjerilima, a vrtići su obvezuju na krajnju ujednačenu cijenu koštanja vrtića te popuste za braću i sestre. Sukladno Odluci i provedbenim propisima, sklopljeni su i ugovori s privatnim predškolskim ustanovama radi kontinuiteta odvijanja predškolskog odgoja i obrazovanja. Sunčani most II je vrtić inkluzivnog karaktera kojem je osnivač austrijska NVO Diakoniewerk čiji predstavnici posjeduju praktično znanje i iskustvo

organiziranog rada s djecom i osobama s poteškoćama u razvoju. Kako bi se ostvario inkluzivni karakter i sudjelovanje djece s poteškoćama, u sklopu UNDP projekta, renovirana je zgrada u svrhu predškolskog odgoja inkluzivnog karaktera, ostvarena suradnja s austrijskom NVO Diakoniwerk, te je Grad dodijelio prostor na besplatno korištenje Sunčanom mostu II, a osnivač je dodijelio Gradu vozilo za prijevoz djece s teškoćama i socio-ekonomski ugrožene djece za veće udaljenosti.

DV Pčelice i DV Sestra Nada u pohađanje sukladno mogućnostima uključuju djecu s teškoćama, međutim jasan pravni i stručni okvir nije razrađen. DV Sunčani Most II provodi projekt "Stručnog mobilnog tima" za djecu s teškoćama u razvoju, ali je potrebno redovito analizirati stanje te osigurati održivost provedbe. Kad su u pitanju jaslice, zastupljene su u DV Pčelice, DV Mali princ i DV Bambi.

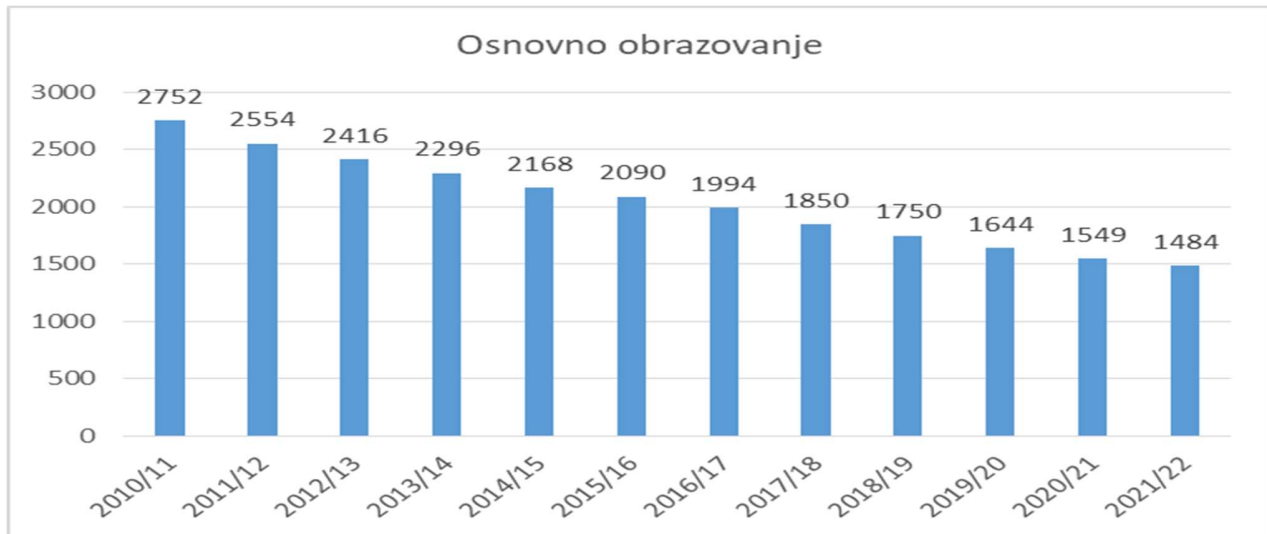
Osnovno obrazovanje – U Gradu Livnu djeluju dvije osnovne škole (OŠ Ivan Goran Kovačić i OŠ Fra. Lovro Karaula). U sastavu OŠ Ivan Goran Kovačić nalazi se 13 školskih objekata: 1 Matična škola u Livnu, 3 područne devetorazredne škole (Zabrišće, Orguz i Lištani), 3 područne petorazredne škole (Guber, Srđević, Čaić), a 6 škola je privremeno zatvoreno zbog smanjenja broja učenika (Prolog, Donji Rujani, Grborezi, Bila, Čuklić i Držanlije).

Osnovna škola „Fra Lovro Karaula“ Livno u svom sastavu ima: Matičnu školu, područnu školu u Vidošima u kojoj se izvodi predmetna nastava i koja ima isturene škole u Zagoričanima, Dobrom, Megdanu i Smričanima, područnu devetorazrednu školu u Podhumu s isturenim školama u Golinjevu i Podgradini, te područne devetorazredne škole Priluka-Ljubunčić s isturenim školama u Strupniću, Prispu i Velikim Kabličima.

Djeca za koju su potrebni individualizirani postupci u nastavi, uključena su u redovne razrede u obje škole te se za njih na temelju mišljenja stručnog tima za ocjenu psihofizičkog stanja donosi rješenje o individualiziranim postupcima.

Pored tog, u Osnovnoj školi „Fra Lovro Karaula“ djeluje odjel nastave za djecu s teškoćama u razvoju, u školskoj 2021/2022 godini broji 14 učenika ukupno - jutarnja i popodnevna smjena. Za djecu s poteškoćama u razvoju koja imaju rješenje o kategorizaciji, Grad Livno, putem Centra za socijalni rad, dodjeljuje sredstva za prijevoz u osnovnu školu. Potrebno je detaljnije razviti pravni okvir i osigurati sredstva za kupnju vozila i organiziranje prijevoza ove djece, te uspostaviti suradnju s resornim ministarstvom vezano za podršku ovoj djeci.

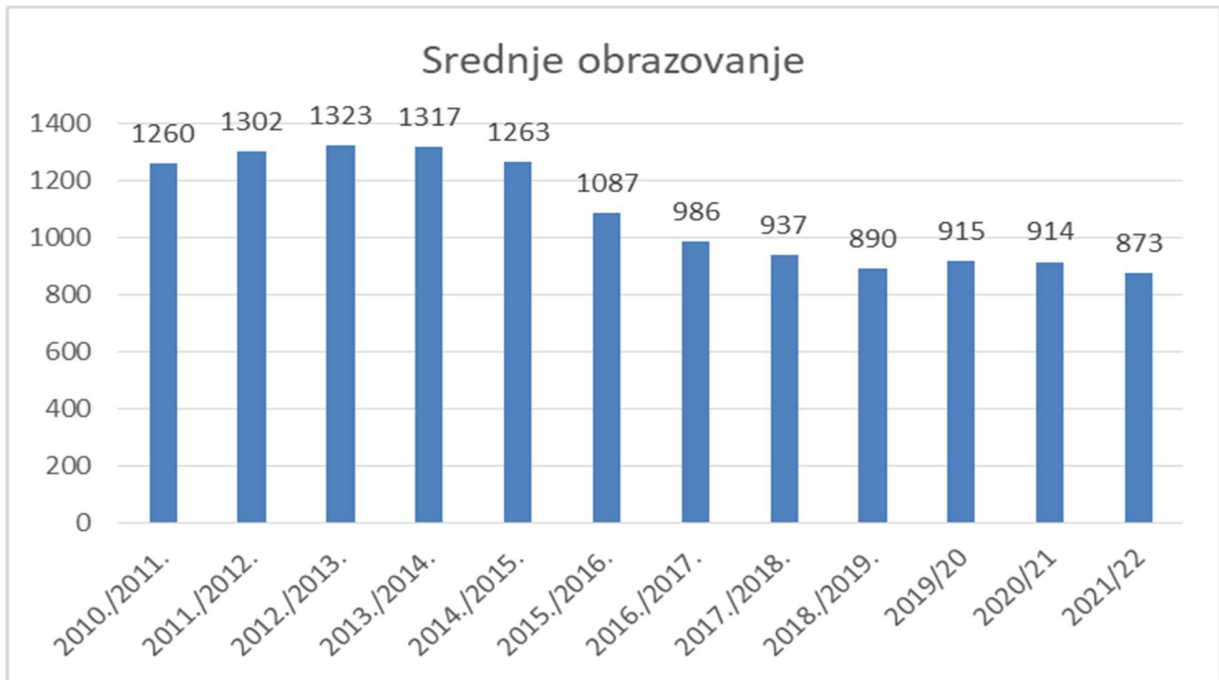
Ukupan broj učenika u osnovno obrazovanje ima rapidan trend pada. U 2020/21 ukupno je 1549 učenika, a u 2021/22 je 1484 učenika u osnovnom obrazovanju. U proteklom desetljeću odnosno od 2010/11 bilježi se pad od 46% upisanih učenika, odnosno broj upisanih učenika je manji za 1.266.

Slika 25 – Broj učenika osnovnog obrazovanja (Izvor: FZS)

Pored ove dvije matične osnovne škole, u Gradu djeluje i Osnovna glazbena škola „Franjo S. Vilhar“ koja broji 130 učenika i ima veliki uspjeh i rezultate u radu. Stoga je Grad pokrenuo i završio projekt izgradnje nove i moderne zgrade Glazbene škole. Od osnutka do danas, osnovna škola je sudjelovala na 20 federalnih natjecanja te na 17 međunarodnih natjecanja. Osvojeno je preko 141 nagrada, od toga 1 specijalna, 32 prvih nagrada, 49 drugih, 39 trećih i 20 pohvala.

Srednjoškolsko obrazovanje – U Gradu Livnu djeluju 3 srednje škole i to Gimnazija, Srednja strukovna škola i Srednja ekonomska škola. S obzirom na iznimne rezultate te izgradnjom nove zgrade u kojoj može djelovati i osnovna i srednja glazbena škola, sve je aktualnija priča i otvaranja Srednje glazbene škole, za koju je grad pripremio Elaborat i uputio resornom ministarstvu inicijativu za osnivanje. Osnivač svih srednjih škola je županija, koja i po zakonu snosi sve troškove. Broj učenika u srednjoškolskom obrazovanju u 2021/2022 godini je 873 učenika. Od 2013/14 školske godine bilježi se trend smanjenja upisanih učenika u srednje obrazovanje. Naime, od 2013/14 do 2021/22 školske godine manje je upisano 444 učenika.

Slika 26 – Broj učenika u srednjem obrazovanju (Izvor: FZS)

U pogledu visokog obrazovanja Grad Livno je uglavnom upućen na Sveučilište u Mostaru, Splitu, Zagrebu i Sarajevu. Ustanove visokoškolskog obrazovanja nisu uspostavljene u Gradu Livnu, ali je u Narodnom sveučilištu u Livnu moguće organizirati dislociranu nastavu za studije Sveučilišta u Mostaru. Sve aktualnija tema je obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje koje se sukladno potrebama tržišta i interesu stanovništva može organizirati pri Narodnom sveučilištu Grada Livna. Također, nekolicina privatnih visokoškolskih ustanova pokreće sastanke i suradnju vezano za terenske posjete i radionice pri Gradu Livnu.

Kultura

Ključne institucije od značaja za kulturu u Gradu Livnu su Franjevački muzej i galerija Gorica Livno te Narodno sveučilište Livno.

Franjevački muzej i galerija Gorica Livno (FMGG) kulturna je ustanova koja desetljećima skuplja, čuva i vodi brigu o bogatoj kulturnoj baštini Livna, ali i šireg područja Hercegbosanske županije. Počeci Franjevačkog muzeja i galerije Gorica Livno sežu u drugu polovinu 19. stoljeća kada franjevci, tek nakon utemeljenja samostana na Gorici u Livnu, obilaze arheološka nalazišta i počinju skupljati starine. Franjevački muzej i galerija Gorica Livno službeno je osnovan 2. listopada 1995. godine ugovorom između Franjevačkog samostana na Gorici i Općine Livno. Forma muzeja određena je kao kompleksna ustanova s arheološkom, etnografskom, umjetničkom, numizmatičkom i sakralnom zbirkom, te zbirkom starog oružja. U sklopu muzeja je galerija u kojoj se nalaze stalno postavljene slike istaknutog i velikog bosansko – hercegovačkog slikara Gabrijela Jurkića. Pored galerije, muzej ima i bogato opremljenu knjižnicu, pismohranu i fototeku. Također, tu nalazi se i medicinska oprema fra Mihovila Sučića. Jedan dio zbirke smješten je u zgradu Franjevačkog samostana, a drugi dio je smješten u novoizgrađenu zgradu Muzeja. U okviru novoizgrađene zgrade Muzeja

nalazi se i višenamjenska dvorana, te predviđena konzervatorsko – restauratorska radionica. U kompleks novog Muzeja uključena je zgrada iz 19.st., koja je nekada bila crkvice i škola, a u kojoj je izložen etnografski postav. U Franjevačkom muzeju i galeriji Gorica-Livno trenutno je zaposleno osam djelatnika od kojih je šest s visokom stručnom spremom i položenim stručnim ispitima iz muzeologije. Dvije su djelatnice muzejske savjetnice, a tri viši kustosi koji redovito objavljuju stručne i znanstvene radove u renomiranim znanstvenim časopisima kao i u muzejskom časopisu *Cleuna* koji je FMGG Livno pokrenuo 2014. godine.

Narodno sveučilište Livno registrirano je kao javna ustanova koja se bavi bibliotekarstvom, kulturno – zabavnim djelatnostima, ugostiteljstvom i obrazovanjem odraslih. Narodno sveučilište posluje u zgradi koja je vlasništvo Grada i ima 1756 m² zatvorenog prostora. U okviru Narodnog sveučilišta djeluje Kino dvorana, Knjižnica, bilijar sala i kavana. Broj korisnika kulturnih sadržaja prikazan je u tabeli ispod i vidljiv je pad broja korisnika. U tom kontekstu poteškoće, s kojima se Narodno sveučilište Livno susreće u svom radu, u prvom redu su vezane za nedostatka pravnih propisa. Nedostatak pravnih propisa vezan je za područje kulture, ali i za bibliotetsku i kino-prikazivačku djelatnost. Navedene djelatnosti nisu regulirane na razini županije, što predstavlja znatni problem kad je riječ o ovom području. Naime, u Hercegbosanskoj županiji nije donesen Zakon o zaštiti kulturno-povijesne baštine niti Zakon o muzejima (postoje Nacrti), kao ni Zakon o kino-prikazivačkoj djelatnosti, a Zakon o obrazovanju odraslih (Narodne novine HBŽ, br: 1/17) je donesen 2017. godine a podzakonski akti koji omogućuju provedbu doneseni su 2022 godine.

Aktivnost	Broj projekcija					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kino	26	32	49	29	2	7
Kazalište	5	15	7	9	1	5
Koncert	5	6	7	7	2	3

Tablica 9 – Broj kulturnih događaja (Izvor: Grad Livno)

Broj korisnika tečajeva stranih jezika u proteklih pet godina je u prosjeku 36,6. Broj korisnika knjižnice u 2021. godini je manji za 23% u odnosu na 2016. godinu.

Aktivnost	Broj korisnika					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tečajevi stranih jezika	42	32	33	39	37	45
Tečaj informatike	5	--	--	--	--	5
Tečaj glazbe	--	9	9	--	--	-
Knjižnica	662	630	599	610	590	511

Tablica 10 – Broj korisnika kulturnih sadržaja (Izvor: Grad Livno)

Pored FMGG i Narodnog veleučilišta u Gradu Livnu djeluju 7 kulturno-umjetničkih društva: HKUD Dinara, Livno; KUD Kamešnica, Podhum; KUD Rudine, Vidoši; KUD Ljubunčić, Ljubunčić; KUD Tribanj, Bila; KUD Podinarje, Lištani, BZK „Preporod“ te Ogranak Matice Hrvatske.

Već spomenuta Osnovna glazbena škola „Franjo S. Vilhar“ je dionik svih kulturnih i drugih događanja od značaja za grad te svojim rezultatima promovira grad unutar države i preko granica. U gradskom harmonikaškom orkestru i puhačkom orkestru je okupljeno više od 70 mladih ljudi u starosnoj dobi od 15 do 25 godina, koji su završili osnovnu glazbenu školu, te svojim radom i nastupima daju imidž prepoznatljivosti.

U Gradu Livnu nalaze se 23 lokaliteta koja su zaštićena kao nacionalni spomenici BiH, te 14 lokaliteta koji se nalaze na privremenoj listi nacionalnih spomenika BiH, a jedan se spomenik nalazi na listi ugroženih.

Posljednjih godina dolazi do pojava oštećenja te nemarnog odnosa prema kulturno-povijesnoj baštini što prije svega proizlazi iz nedovoljno razvijenog sustava upravljanja, ali i niske svijesti stanovništva o važnosti i vrijednosti kulturno-povijesne baštine. Zakon o zaštiti kulturno-povijesne baštine nije usvojen na razini županije pa samim tim ni provedbeni mehanizmi, te je potrebno intenzivirati inicijative oko donošenja ovog zakona.

Značajna manifestacija u Gradu Livnu je Livanjsko kulturno ljeto koja se održava od 2012. godine. Livanjsko kulturno ljeto se organizira tijekom ljetnih mjeseci, srpnja i kolovoza, te pruža niz kulturnih, sportskih, glazbenih i zabavnih sadržaja od najmanjih do najviših uzrasta. Cijela manifestacija je pod pokroviteljstvom Grada i prilika je za okupljanje kako zajednice tako i dijaspore.

Sport

U gradu Livnu je 2010. godine osnovan Sportski savez Grada Livna koji okuplja sportske udruge i u čiji djelokrug rada spada razvoj sporta i sportske infrastrukture. Međutim, Sportski savez nikad nije proradio u punom kapacitetu što otežava sustavan razvoj sporta i sportske infrastrukture te evidenciju sportaša u Gradu Livnu.

Na području Grada Livna djeluje 24 registrirana sportska kluba (udruga) od čega su 2 planinarska društva, 1 aero klub i 1 biciklistički klub. Novoregistrirani klubovi su teniski klub i gimnastički klub, a u tijeku je inicijativa za osnivanje atletske kluba. Ovi sportski klubovi okupljaju 1.233 člana na godišnjoj razini. Međutim, točan broj sportaša u Gradu Livnu nije moguće utvrditi s obzirom da su pojedini sportaši članovi dva ili više sportskih klubova.

Ukupna površina svih sportskih objekata u Gradu Livnu iznosi 61.000 četvornih metara. U sportsku infrastrukturu se mogu ubrojiti:

- Športska dvorana Dalibor Perković – Dali i pet školskih dvorana. U dvorani Dalibor Perković – Dali potrebno je u što skorije vrijeme završiti i preostali dio tribina za gledatelje. U dvije od četiri školske dvorane potrebno je uraditi određena poboljšanja i investicije kako bi se dvorane u potpunosti osposobile za normalno izvođenje sportskih aktivnosti.
- Četiri stadiona - U sklopu Sportskog centra Zgona nalazi se nogometni stadion s travnatim terenom veličine 100 x 64 m koje koristi i održava NK Troglav 1918, te sa atletske stazom od 400 metara koja je dotrajala. Pored samog stadiona napravljeno nogometno igralište sa umjetnom travom veličine 100x62 m, sa ogradom i reflektorima oko samog igrališta sa svim nužnim pratećim objektima (svlačionice, klupski ured, klupski kafić). Izgradnja ovog igrališta u velikoj mjeri doprinosi klubu nesmetan rad sa svim mlađim dobnim kategorijama kluba. NK Kamešnica u sklopu Sportskog centra Bilo Polje raspolaže s travnatim nogometnim igralištem veličine 100x64 metra, te sa svim pratećim objektima (svlačionicama, uredske prostorije, sobe za prenoćište, klupski kafić). NK Junak iz Srđevića ima nogometno travnato igralište (95 x 55 m) sa svim nužnim pratećim objektima (svlačionice, klupski ured, klupski kafić). U krugu SSŠ Silvija Strahimira Kranjčevića je uređen stadion s tribinama za oko 1000 gledatelja (postavljene sjedalice) igralištem dimenzija 50x30 m i reflektorima za noćne utakmice i prigodne priredbe. Kod svih stadiona/nogometnih igrališta potrebno je izvršiti određena ulaganja u poboljšanje uvjeta.
- Školska igrališta - U sklopu školskih objekata nalazi se ukupno 22 igrališta koja služe za izvođenje nastave kao i za rekreaciju građana.

- Ostala sportska infrastruktura - U sklopu Sportskog centra Zgona, u ograđenom dijelu nalaze se dva teniska igrališta veličine 24x8 m sa rasvjetnim tijelima koja omogućuje treninge i odigravanje teniskih turnira tijekom noćnih sati a koje koristi Teniski klub Plavi teren. Aero klub Livno na aerodromu Brda raspolaže s hangarom za avione i jedrilice, učionicom, modelarskom radionicom, spavaonicom i klupskim kafićem. U sklopu sportskog aerodroma nalaze se travnate piste smjera 13-31 dužine 800 m i 05-23 dužine 1000 m s vizualnim markacijama, te u cjelini registrirane kao sportski aerodrom „Stipe Krišto“(LQLV). Izgrađen je dodatni hangar i asfaltirana nova pista, aerodromske prostorije i napravljena je zaštitna ograda oko cijele aerodromske površine. Planinarsko društvo Cincar izgradilo je planinarski dom na Kruzima, veličine 12 x 8m. Dom ima prizemlje, kat i potkrovlje i sporednu prostoriju uz dom za druženje i ujedno drvarnicu. Smještajni kapacitet planinarskog doma je prihvat za 50-60 planinara. Gradnja doma započela je u kolovozu 2004.godine a završena je 2007/08.godinu. Planinarsko društvo Kamešnica izgradilo je planinarsku kuću na lokalitetu „Pešino vrilo“ u Kamešnici za prihvat 20 planinara. Mala planinarska kuća izgrađena je i na Vagnju (Kurtagića dolac). Vrtlarija Šarić (u krugu nekadašnjeg „Unimaxa“) izgradila je mali sportski centar „Fair play“ s dva igrališta veličine 25 x 13 m, s četiri svlačionice i drugim pratećim sadržajem. Sportski centar koriste u najvećoj mjeri rekreativci a ponekad i sportski klubovi. U blizini zgrade Vlade HBŽ napravljena su dva igrališta (mali nogomet i košarkaško igralište) koji su ograđeni zaštitnom ogradom. Instalirana su i rasvjetna tijela oko igrališta. U 2021. godini asfaltirano je igralište u mjestu Brina 2 veličine 44 x 24 m koja sadrži malonogometno igralište i dva košarkaška igrališta koja su poprijeko iscrtana (sa nogometnim golovima i košarkaškim konstrukcijama). Igralište je ograđeno i napravljeno po svim standardima. U sklopu privatne firme „Intergradnja“ nalazi se fitness centar koji je veoma dobro opremljen sa sportskim spravama i rekvizitima koji omogućuje rekreativcima da se neometano bave rekreacijom. Fitness centar u svom sklopu ima svlačionice, saunu i kafić za rekreativce. Pojedini sportski klubovi (udruge) koriste privatne prostore za svoje treninge kao što su prostorije tvrtke „Rimc“ i prostorije carine za obavljanje svog trenažnog procesa, dok neke koriste prostore gradske sportske dvorane i školskih sportskih dvorana. Odlukom Gradskog vijeća regulirana je naknada za korištenje sportske dvorane te osnovno- školskih dvorana i prostorija. Veći broj naselja u Gradu ima izgrađena boćarska igrališta.

Teakwando klub je inicirao uspostavu i izgradnju Teakwando Centra u Livnu, s planovima treninga, obuka i natjecanja od međunarodnog značaja. Potpisan je i Sporazum s Gradom i Srednjom strukovnom školom o izgradnji Centra 2022.godine.

Gradsko vijeće Livna je 2019.godine donijelo Odluku o kriterijima za javne potrebe sporta na području Grada Livna. Na temelju kriterija i dostavljene dokumentacije od strane sportskih klubova, svake godine se donosi Odluka o raspodjeli sredstava za sport i sportsku infrastrukturu. Potrebno je detaljnije definirati mehanizme praćenja.

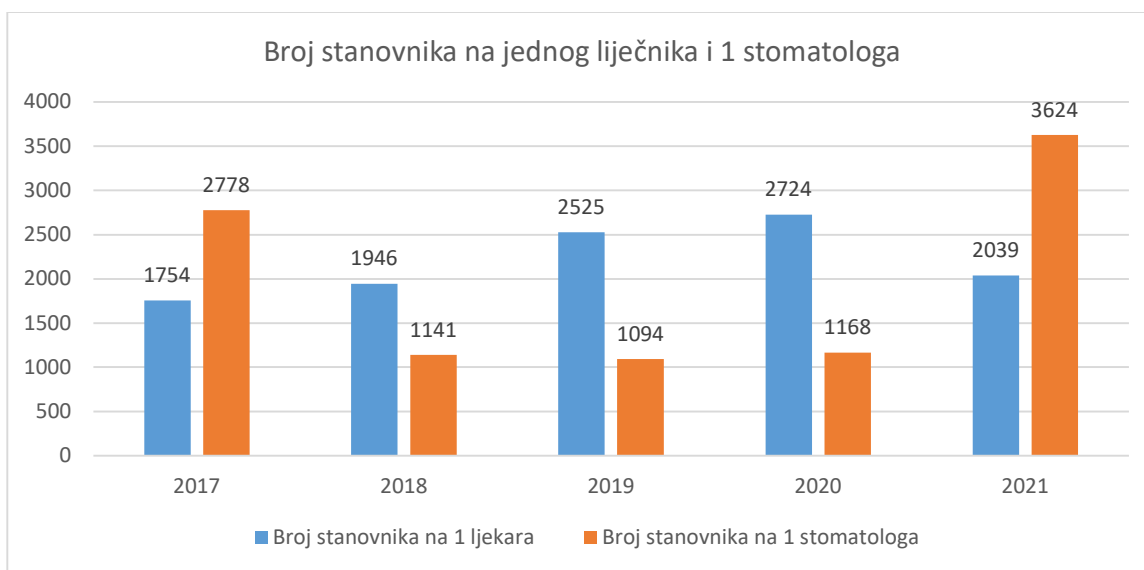
Zdravstvena zaštita

U Livnu djeluje Dom Zdravlja Livno koji je u 2021. godini brojio 97 djelatnika od čega je 69 medicinskih i 28 nemedicinskih djelatnika. Od 2017. godine, kada je Dom zdravlja brojio 10 doktora medicine u 2021. godini ovaj broj se smanjio na 4 doktora medicine. Broj specijalista se povećao u 2021. u odnosu na 2017. godinu, odnosno sa 9 je porastao na 12 specijalista. Broj stomatologa je također smanjen. U 2021. godini u odnosu na 2017. godinu smanjio se sa 12 na 9 stomatologa. Broj medicinskih tehničara se povećao sa 31 na 36 dok je broj stomatoloških sestara/zubnih tehničara smanjen sa 13 na 9 u 2021. u odnosu na 2017. godinu.

Broj timova obiteljske medicine pri Domu zdravlja u 2021. godini bio je 5 dok je taj broj u 2017. godini iznosio 8. U 2021. godini Dom zdravlja imao je 3 vozila hitne pomoći.

Udio sufinanciranja Grada Livna u troškovima primarne zdravstvene zaštite iznosi u 2019. godini 0,33% dok je u 2017. godini iznosio 0,77%.

Broj stanovnika na jednog liječnika ima trend rasta do 2020. godine kada je iznosio 2.724, dok je u 2021. godini zabilježeno smanjenje broja stanovnika na jednog liječnika. Ovo je prvenstveno iz razloga smanjenja procijenjenog broja stanovnika. Također, broj stanovnika na jednog stomatologa ima trend rasta te je u 2021. godini iznosio 3.624. Naime, ukupan broj liječnika se u proteklih pet godina smanjio za tri liječnika dok se broj stomatologa u istom razdoblju smanjio za pet. Međutim, ovdje treba imati na umu da je u Gradu Livnu smještena županijska bolnica.

Slika 27 – Broj stanovnika na jednog liječnika i jednog stomatologa (Izvor: DZ Livno)

Sekundarna zdravstvena zaštita se provodi u privatnim ordinacijama specijalističke medicine i u okviru županijske bolnice "Dr. fra Mihovil Sučić". U bolnici se pruža sekundarna i dio tercijarne zdravstvene zaštite u okviru sljedećih djelatnosti: dijagnostika, bolničko liječenje, konzultativno-specijalistička zdravstvena zaštita. Pacijenti kojima se ne može pružiti odgovarajući tretman, upućuju se u Sveučilišnu kliničku bolnicu u Mostaru. Uspostava aktivnog zdravstvenog vijeća od predstavnika Grada i nadležne gradske službe, domova zdravlja, nevladinih udruga i građana na razini Grada s redovnom analizom stanja i prijedlozima od nižih prema višim razinama će doprinijeti poboljšanju suradnje i zdravstvenih usluga.

Socijalna zaštita

Prema podacima Centra za socijalnu skrb broj korisnika pomoći koje se isplaćuju kroz Centar za socijalni rad u 2021. godini iznosio je 1217 od čega je 60% žena i 40% muškaraca. U strukturi korisnika socijalne pomoći najveći udio spada u skupinu novčanih naknada za pomoć i njegu druge osobe i to 34%, dok je 25% korisnika jednokratne novčane pomoći.

Vrsta pomoći	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stalna novčana pomoć	179	214	164	159	153	148
Novčana naknada za pomoć i njegu druge osobe	470	477	465	494	462	326
Smještaj u drugu obitelj	7	9	8	3	7	5
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	30	33	30	32	32	33
Jednokratne novčane pomoći	546	451	384	345	341	326
Zdravstveno osiguranje	443	500	373	366	358	379
Ukupno osoba	1675	1684	1424	1399	1353	1217

Tablica 11 – Vrsta pomoći i broj korisnika (Izvor: Centar za socijalnu skrb Livno)

Najviše financijskih sredstava koji se financiraju iz gradskog Proračuna izdvaja se za smještaj u ustanove socijalne zaštite i to 71% od ukupnog izdvajanja. Ovaj podatak je očekivano s obzirom da je uz dio jednokratnih pomoći to jedina usluga koja se financira iz gradskog Proračuna, dok se ostala prava financiraju iz županijskog i federalnog Proračuna. Ukupna izdvajanja za socijalnu pomoć bilježe trend smanjenja u razdoblju od 2016. godine do 2021.

Vrsta pomoći	Iznos pomoći u KM					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stalna novčana pomoć	220.600	217.500	204.000	195.900	186.600	177.900
Druga materijalna pomoć	140.680	117.850	90.230	96.290	82.520	50.975
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	398.400	400.533	372.530	342.670	365.956	350.127
Jednokratne novčane pomoći	93.471	58.710	51.484	49.930	46.612	50.975
Zdravstveno osiguranje	65.607	63.946	62.989	63.041	66.137	67.785
Ukupno sredstava	918.758	794.593	781.233	747.831	747.825	697.762

Tablica 12 – Visina isplaćene pomoći po vrstama pomoći (Izvor: Centar za socijalnu skrb Livno)

Ukupan broj maloljetnika koji se ubrajaju u ranjive skupine u 2021. godini iznosio je 74 te se bilježi pad ukupnog broja ovih osoba u 2021. godini za 10% u odnosu na 2017. godinu. Najveći broj ovih osoba je u kategoriji djece čiji je razvoj ometen obiteljskim prilikama i to 72%, te se u proteklih pet godina bilježi lagan rast. Međutim, broj odgojno zanemarena i zapuštena djece bilježi drastičan pad u proteklih 5 godina te je u 2021. broj ove kategorije maloljetnika manji za 45% u odnosu na 2017. godinu.

	Djeca bez roditeljskog staranja			Odgojno zanemarena i zapuštena djeca			Djeca čiji je razvoj ometen obiteljskim prilikama			Djeca sa mentalnim i fizičkim smetnjama		
	M	Ž	S	M	Ž	S	M	Ž	S	M	Ž	S
2017	0	3	3	19	3	22	29	20	49	4	4	8
2018	3	2	5	19	3	22	29	23	52	4	3	7
2019	3	4	7	4	6	10	28	20	48	4	3	7
2020	3	4	7	4	6	10	28	20	48	3	1	4
2021	2	0	2	5	7	12	31	22	53	6	1	7

Tablica 13 – Maloljetnici u ranjivim skupinama (Izvor: Grad Livno)

Ukupan broj odraslih koje se svrstavaju u ranjive skupine u 2021. godini bilo je 735 osoba što je rast za 7% u odnosu na 2017. godinu. Najzastupljenije u ovoj skupini su osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osobe s invaliditetom koji čine 79% te se bilježi rast broj ovih osoba u 2021. godini u odnosu na 2017. godinu za 20%.

	Osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osobe sa invaliditetom			Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe			Stare osobe bez obiteljskog staranja			Osobe društveno negativnog ponašanja		
	M	Ž	S	M	Ž	S	M	Ž	S	M	Ž	S
2017	211	252	463	35	59	94	5	68	73	31	21	52
2018	344	277	621	54	54	108	8	46	54	34	18	52
2019	254	297	551	54	53	107	8	44	52	34	15	49
2020	250	320	570	54	53	107	1	45	46	39	15	54
2021	250	330	580	39	35	74	6	34	40	29	12	41

Tablica 14 - Odrasli u ranjivim skupinama (Izvor: Grad Livno)

Broj civilnih žrtava rata u 2020. godini iznosi je 28 što je za 18% manje u odnosu na 2016. godinu kada ih je bilo ukupno 34. Najveći udio je u razini invaliditeta 60%.

U Gradu djeluje Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju i Udruga paraplegičara čiji rad je usmjeren za bolje ostvarivanje i zaštitu njihovih prava. U Gradu ne postoji smještaj za dnevni ili poludnevni boravak ovakvih osoba i nisu osnovana društvena poduzeća koje bi zapošljavale ove osobe.

Kada je u pitanju zapošljavanje osoba s invaliditetom, iako Fond za profesionalnu rehabilitaciju raspisuje pozive svake godine, propisi i poticaji za zapošljavanje se još uvijek nedovoljno primjenjuju i mjere nisu dovoljno razvijene.

Također, zbog povećanja broja i pojave novih kategorija socijalno ugroženog stanovništva u poslijeratnom razdoblju, potrebno je ojačati kapacitete socijalne zaštite, sustava njege i brige za starije osobe i /ili objekata za starije osobe čiji broj će biti značajno povećan zbog činjeničnog starenja stanovništva.

Stanovanje

Prema popisu stanovništava iz 1991. godine u Livnu je bilo 9.807 stanova dok je prema popisu stanovništva iz 2013. godine taj broj bio 11.265 stanova ukupne površine 1.137.869 m². Prema namjeni najzastupljeniji su stanovi samo za stanovanje (78%), a najveći broj objekata je sa jednim ili dva stana (96 %), te potom zgrada sa 5 i više stanova (1,4%). Broj stanova u 2020. godini je bio 11.694 stana što predstavlja povećanje od 4% u odnosu na broj stanova u 2013. godini. Ako promatramo porast broja stanova od 2016. do 2020. godine po vrsti objekta, 70% stanova je napravljeno u objektima kolektivnog stanovanja, a 30% u individualnim objektima.

U 2021. godini u Gradu Livnu je uspostavljen adresni registar čime se uspostavilo vođenje adresa na jedinstven, funkcionalan i uređen način, s prikupljanjem svih podataka u središnju bazu, kao i aktivan rad na određivanju kućnih brojeva, naselja i ulica. Adresni registar povezan je s podacima Federalne geodetske uprave i osnova je za izdavanje korektnih identifikacijskih dokumenata i registraciju građana, rješavanje komunalnih problema, izdavanje raznih dozvola, statističke potrebe, hitne, vatrogasaca, policije itd.

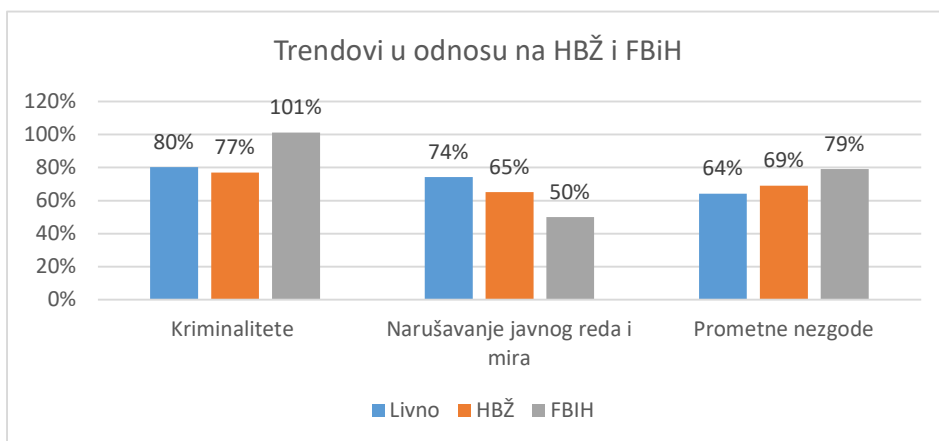
Prema podacima iz središnje baze adresnog registra ukupan broj naseljenih mjesta u Gradu Livnu je 191, a broj postavljenih kućnih brojeva je 10.239. Naseljeno mjesto Livno koje predstavlja urbano područje ima 3.343 kućna broja.

Sigurnost građana

Broj kaznenih djela u Gradu Livnu u protekle tri godine bilježi trend smanjenja. U 2021. godini broj kaznenih djela se smanjio za 21% u odnosu na 2018. godinu. Broj prometnih nezgoda se povećao u 2021. godinu za 6% u odnosu na 2018. godinu. Pojave narušavanja javnog reda i mira u istom razdoblju povećane su za 26%. Najčešći uzroci narušavanja javnog reda i mira su neriješeni imovinsko pravni odnosi, prekomjerno konzumiranje alkohola, kao i nesuglasice unutar obitelji. U cilju prevencije nasilja u obitelji osnovan je multisektorski tim sastavljen od predstavnika gradske uprave, centra za socijalni rad, centra za mentalno zdravlje, policije, suda i tužiteljstva čija svrha je suradnja u cilju djelovanja i podizanja svijesti o prevenciji takvih oblika ponašanja.

	2018	2019	2020	2021
Grad Livno				
Kriminalitet	101	111	81	80
Narušavanje javnog reda i mira	110	116	148	90
Prometne nezgode	345	337	221	368
HBŽ				
Kriminalitete	318	281	244	247
Narušavanje javnog reda i mira	270	281	417	290
Prometne nezgode	738	720	512	702
Federacija BiH				
Kriminalitete	16120	15925	16274	15756
Narušavanje javnog reda i mira	14955	15373	30052	25340
Prometne nezgode	25926	24204	20376	20494

Kada se promatraju trendovi u Gradu Livnu u odnosu na HBŽ i FBiH vidljivo je da je trend smanjenja kriminaliteta u Livnu manji u odnosu na HBŽ dok je veći u odnosu na FBiH. Trend povećanja pojava narušavanja javnog reda i mira je u Livnu je veći u odnosu na HBŽ ali je osjetno manji u odnosu na FBiH, dok je trend smanjenja prometnih nezgoda manji u Livnu nego na razini HBŽ i FBiH u razdoblju 2018-2021.

Slika 28 – Trendovi kriminaliteta i prekršaja (Izvor FUP)

Civilno društvo

Civilno društvo i suradnja s gradskom upravom predstavlja ključan preduvjet za uključivanje nevladinih organizacija kao partnera lokalne vlasti u procese upravljanja razvojem. Statutom je reguliran odnos Grada prema građanima i osigurana je javnost rada gradskih tijela. Statut predviđa, kao oblike neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju i izjašnjavanju, referendum, građansku inicijativu i mjesni zbor građana. Poslovníkom Gradskog vijeća predviđena je mogućnost da kada se u radu Vijeća raspravlja o pitanjima koja su značajna za Grad, vijeće može inicirati putem svojih radnih tijela i razgovore o tim pitanjima s udrugama građana. U ostvarivanju konkretnih aktivnosti vijeće može zatražiti mišljenje, prijedloge i sugestije i od udruga građana. Međutim, ne postoji zajednička platforma za suradnju i partnerski odnos gradske uprave i nevladinih udruga odnosno udruga građana. Još 2007.godine je donesena Strategija partnerstva s građanima i Sporazum s NVO-ima te je iste potrebno ažurirati i prilagoditi provedbene mehanizme.

Gradsko vijeće je 2014. godine donijelo Odluku o kriterijima za raspodjelu sredstava nevladnim udrugama i zakladama i tim pokazalo opredijeljenost za podršku nevladinom sektoru. Odluka je rađena po LOD metodologiji gdje udruge tijekom prijave moraju pripremiti projekt, i one koje budu odabrane, implementirati projekt prateći faze upravljanja projektnim ciklusom i evaluaciju. Prilikom implementacije Odluke po LOD metodologiji zapaženo je da NVO osim financijskih problema imaju nedovoljan stupanj stručnosti i osposobljenosti za pisanje i apliciranje projekta pa neki ne uspijevaju zadovoljiti osnovne uvjete prilikom apliciranja.

Registar udruga se vodi na županijskoj, federalnoj i državnoj razini. Podaci o aktivnim i ugašenim udrugama nisu ažurirani te je potrebno ispitati procjenu stanja na terenu i uspostaviti registar udruga s područja Grada Livna.

U Gradu je donesen i Plan za koheziju zajednice, čije glavne aktivnosti su usmjerene na povezivanje i izgradnju tolerancije u društvu te koji se implementira u suradnji s civilnim društvom.

Potrebe i položaj mladih

U Gradu Livnu je utemeljeno Vijeće mladih Grada Livna 2012. godine te je okupilo 3 udruge koje u vrijeme izrade analize stanja nisu aktivne. Statut i pravni okvir djelovanja postoji, ali je potrebno osvježiti rad Vijeća mladih.

Službenik za pitanja mladih nije predviđen sistematizacijom radnih mjesta u Gradskoj upravi kao samostalno radno mjesto što je potrebno predvidjeti u smislu rada s mladima na terenu, posebno u cilju edukacija, udruživanja, prijavljivanja na javne pozive u partnerstvu s Gradom, kao i prikupljanja i analize mišljenja mladih o mjerama, politikama i odlukama koje se tiču pitanja mladih.

Organizirana skupina je Zavičajni klub livanjskih studenata Zagreb, dok u ostalim sveučilišnim gradovima nisu poznate udruge livanjskih studenata.

U smislu podrške mladim obiteljima, Grad Livno unatrag pet godina izdvaja sredstva za naknade za novorođenčad s područja Grada Livna što se pokazalo kao stimulativna mjera.

Zaključak

Iz analize društvenog razvoja identificirani su razvojni problemi iz kojih proizlaze potrebe za rješavanje tih problema:

- **Predškolski odgoj** – izražena je potreba za povećanjem kapaciteta predškolskog odgoja u gradu Livnu te je potrebno je sustavno raditi na povećanju kapaciteta u ustanovama predškolskog odgoja. Potrebno raditi na unaprjeđenju organizirane stručne podrške i asistenciji vrtićima u radu s djecom s teškoćama u razvoju.
- **Smanjenje broja učenika u osnovnom i srednjem obrazovanju** – izražene je trend smanjenja broja učenika u osnovnom i srednjem obrazovanju što zahtjeva poduzimanje projekata i aktivnosti u pravcu smanjenja ovog negativnog trenda.
- **Nerazvijen sustav upravljanja i zaštite kulturno-povijesne baštine** – Livno je bogato kulturno-povijesnom baštinom te se kulturno-povijesna baština većim dijelom afirmirala kroz muzej i galeriju te arheološka istraživanja. Međutim, još uvijek nije dovoljno afirmiran odnos stanovništva prema kulturno-povijesnoj baštini i njenoj vrijednosti koja bi se zaštitila i očuvala kroz njeno vrednovanje te povezivanje s turizmom.
- **Smanjenje broja zdravstvenih radnika na broj stanovnika** – Izražen je trend smanjenja broja zdravstvenih radnika što izravno utječe na kvalitetu zdravstvenih usluga.
- **Nerazvijen sustavan pristup potpori mladima i veza sa mladima** – izražen je trend iseljavanja i migracije stanovništva te je izražena i nepovoljna struktura stanovništva, odnosno stanovništvo stari, što iziskuje pokretanje projekata i aktivnosti u cilju sprječavanja iseljavanja mladih, te u tom kontekstu razvoj demografskih mjera i stvaranja mogućnosti izbora za mlade.
- **Sport** - potreba je urediti sustav komunikacije sa sportskim klubovima i bolju potporu sportu kroz sportski savez te uspostaviti mehanizme kontrole sredstava koji se dodjeljuju klubovima i sustavno raditi na rekonstrukciji sportske infrastrukture
- **Nedovoljno razvijen nevladin sektor i slabo partnerstvo javnog i nevladinog sektora** – nevladin sektor još uvijek nije dovoljno razvijen te ne postoji razvijeno partnerstvo javnog i nevladinog sektora.

f. Stanje javne infrastrukture i javnih usluga

Prometna infrastruktura

Ukupna dužina cestovne mreže na području Livna iznosi 400,30 km, te je najvećim dijelom riječ o lokalnim i nekategoriziranim cestama ukupne dužine 237km. U odnosu na ukupnu dužinu cestovne mreže u Livnu 47,96 % čine nekategorizirane ceste, a 11,24% čine lokalne ceste. Stanje cestovne mreže je zadovoljavajuće i sva naselja su povezana cestovnom infrastrukturom. U urbanom području grada postoji 118 ulica. Godinama se nije povećavala dužina cestovne mreže jer nije bilo formiranja novih naselja, a ni projekata vezanih za magistralne i regionalne ceste koje su u nadležnosti Direkcija za ceste.

Tehnička infrastruktura

Područje Grada Livno snabdijeva se električnom energijom sa stubnih distributivnih trafo-stanica 10/04 kV koje su preko podzemnog i nadzemnog 10(20) kV dalekovoda priključene na napojnu TS 110 kV -dalekovod DV 110kV Livno – Tomislavgrad .

Kompletno područje grada je pokriveno elektroenergetskom mrežom izuzev rubnih dijelova Livna. Potrošnja električne energije sastoji se uglavnom od potrošnje u domaćinstvima, zgradama, bolnici, gradskoj upravi, školama, zanatskim radnjama, kao i ostalim poslovnim objektima i industrijskim zonama.

Analizirajući ukupno potrošnju energije u sektorima zgradarstva, prometa i javne rasvjete može se zaključiti da je najveća potrošnja energije u sektoru zgradarstva 234.931 MWh/g tj. 82% u odnosu na ukupnu potrošnju energije 286.979 MWh/g4.

Vodoopskrba

U Gradu Livnu je instalirano 149 km vodovodne mreže. Broj potrošača vode sa javnog vodovoda u 2021. godini iznosio je 6.181 što je porast u odnosu na 2016. godinu za 16%. Ovo povećanje je razlog investicija u izgradnju sekundarnih vodovodnih mreža u naseljima koji nisu imali istu. Gubitci vode iznose oko 40%. Prosječna cijena koštanja jednog kubnog metra vode iznosi 1,24 KM, a naplata usluga vodoopskrbe iznosi 85%. Grad Livno je u 2021. godini završio primarni vodoopskrbi sustav „Livanjski horizont“ za cijelo područje Livna ukupne dužine 82 kilometra, s čim su stvoreni preduvjeti za izgradnju sekundarnih vodovodnih mreža, te da u konačnici sva naseljena mjesta dobiju zdravstveno ispravnu vodu za piće.

Kanalizacijska infrastruktura

Ukupna dužina kanalizacijske mreže u Gradu Livnu u 2021. godine iznosi 23,7 km te se ovaj broj nije mijenjao u zadnjih pet godina. Ukupan broj domaćinstava priključenih na kanalizacijsku mrežu u 2020. godini je iznosio je 2.279, dok je pravnih osoba 472. Kanalizacijskim sustavom je pokriveno samo 25% kućanstava ako se uzme broj kućanstava prema popisu stanovništva iz 2013. godine.

Lokalni prijevoz i parking

Javni prijevoz u gradu Livnu organizira se sukladno Zakonu o cestovnom prijevozu u Federaciji BiH u postupku javnog usklađivanja i registracije redova vožnje i vrši se samo za prijevoz učenika u srednjim i osnovnim školama.

U okviru javnog prijevoza, temeljem Odluke o sufinansiranju prijevoza učenicima osnovnih i srednjih škola u lokalnom putničkom prometu, vrši se školski prijevoz.

Redovi vožnje u javnom linijskom prijevozu definirani su Daljinarom kojim je definirano 11 redova vožnje.

Redovi vožnje su faktički prilagođeni potrebama i rasporedu nastave, jer uvođenje većeg broja polazaka i povrataka za prijevoznika nije rentabilno.

U Gradu Livnu je u planu određivanje lokacija za taxi stajališta.

Broj vozila u registriranih u Gradu Livnu u 2021. godini iznosio je 7698 od čega je 6764 putnička vozila, 688 teretnih vozila, 192 motocikla, 37 ostalih vozila i 17 autobusa dok je u 2020. godini iznosio je 7.531 od čega je 6.644 putničkih te 662 teretna i 188 motocikla, 11 autobusa i 26 ostalih vozila. Ukupan broj vozila je u 2021. godini veći za 20% u odnosu na 2016. godinu. Po godinama starosti 63% su vozila iznad 15 godina, 21% od 11 do 15 godina starosti i 16% je vozila do 10 godina starosti. Broj parkirnih mjesta koja se naplaćuju iznosi 460.

Grijanje

Gradska toplana Livno uspostavljena je na temelju javno privatnog partnerstva gdje Grad Livno ima udio od 10%, a tvrtka Esco Eco Energija 90% vlasništva. Broj domaćinstava priključenih na grijanje u 2020. godini iznosio je 107, a broj pravnih osoba iznosio je 26.

Rasvjeta

Pokrivenost područja Grada Livna javnom rasvjetom u 2021. godini je iznosila 91% u urbanom dijelu, a u selima oko 60% s godišnjim rastom pokrivenosti od 1,47%. U 2020. godini mreža javne rasvjete je imala ukupno 3.522 rasvjetnih tijela sa 98% izvora svjetlosti na izboj (živini, natrijev, metal-halogeni). Potrošnja električne energije na godišnjoj razini je bila 0,65%. U proteklom razdoblju se radilo na proširenju mreže javne rasvjete, pogotovo u ruralnim dijelovima Livna, kroz sufinanciranje infrastrukture sa 50% iz gradskog Proračuna. Odlukom o održavanju javne rasvjete na području grada Livna, donesenom 2019. godine, propisan je način održavanja javne rasvjete. Do ove odluke javnu rasvjetu po selima su održavali mještani te je ovom odlukom održavanje javne rasvjete preuzeo Grad.

Iznos sredstava koji se ulaže u održavanje javne rasvjete u 2021. godini iznosio je 110.628 KM godišnje te se bilježi trend smanjenja izdvajanja od 2018. godine.

Grad Livno je 2021. godine u suradnji sa UNDP-om u sklopu Projekta Zeleni ekonomski razvoj II u BiH zamijenio 1.243 rasvjetna tijela od žive i natrija sa visokoučinkovitim led rasvjetnim tijelima. Iako je projekt zamjene rasvjetnih tijela završen u srpnju 2021 godine ostvarene su uštede u potrošnji električne energije za 28% u 2021. godini u odnosu na 2020. godinu. Za ovu namjenu Grad Livno je izdvojio 210.527,00 KM što je predstavljalo 50% sredstava projekta. Projektom Modernizacije javne rasvjete koji se provodi kompletna rasvjetna tijela u urbanom dijelu grada će biti zamijenjena led rasvjetnim tijelima.

Slika 29 – Troškovi investicija i održavanja javne rasvjete (Izvor: Grad Livno)

Groblja

Sukladno Odluci o pogrebnoj djelatnosti i o uređivanju i održavanju groblja na području Grada Livna (Službeni glasnik općine Livno, br.3/79) na području Grada Livna nalazi se 88 groblja koja su u upotrebi u 11 naseljenih mjesta. Također, na području Grada Livna nalazi se i četiri groblja koja su napuštena.

Kada je u pitanju uređivanje i održavanje groblja, sukladno članku 23. navedene Odluke, uređivanje i održavanje groblja u Gradu Livnu obavlja Komunalno poduzeće, a u ostalim naseljima na području teritorija

bivše općine Livno, uređivanje i održavanje groblja osigurava nadležni odbor mjesne zajednice. Stvarno stanje je takvo da vlasnici grobnih mjesta u naseljima zajedno sa župnom zajednicom sami uređuju i održavaju groblja i grade mrtvačnice i sami osiguravaju financijska sredstva.

Kako gradska uprava odnosno Grad Livno ne gospodari grobljima pa samim tim i ne raspolaže detaljnim informacijama o stanjima groblja na području Grada Livna. Dva groblja u naseljenom mjestu Livno održava i njima gospodari J.P. „Komunalno“, a to su „Rapovinsko groblje“ i groblje „Svetog Mihovila“ na Gorici. Oba groblja su popunjena u iznosu od cca 99 %, pa je nužno na području naseljenog mjesta Livno izvršiti proširenje groblja na Gorici, jer se uskoro neće moći osigurati grobna mjesta. Uvjeti za proširenje groblja postoje kada je u pitanju zemljište kao i namjena površine koja je određena prostorno-planskom dokumentacijom, te je gradska uprava izradila detaljan plan uređenja proširenja groblja na Gorici. Proširenjem groblja osigurava se 95 jednodijelnih grobnih mjesta s dva ukopna mjesta, 480 dvodijelnih grobnih mjesta s četiri ukopna mjesta i dva trodijelna grobna mjesta sa šest grobnih mjesta.

Zaključak

Iz analize stanja javne infrastrukture i javnih usluga identificirani su razvojni problemi iz kojih proizlaze potrebe za rješavanje tih problema.

- **Putna infrastruktura je zadovoljavajuća** – Potrebno je osigurati redovito održavanje cestovne infrastrukture.
- **Nedovoljno razvijena vodovodna i kanalizacijska infrastruktura** – Potrebno je izgraditi sekundarnu vodovodnu mrežu u naseljima u kojima još uvijek nije izgrađena te je potrebno povećati obujam pokrivenosti stanovništva kanalizacijskom infrastrukturom.

Ostala komunalna infrastruktura još uvijek nije dovoljno razvijena – Parking, javni prijevoz, kao i taksi prijevoz nisu dovoljno razvijeni te je potrebno pokrenuti aktivnosti projekte na razvoju ove vrste infrastrukture i usluga kako bi Grad Livno osigurao građanima kvalitetnu javnu uslugu koju jedan grad mora imati. Također, postoji potreba osiguranja proširenja groblja, kao i poboljšanja energetske učinkovitosti u segmentu energetske potrošnje.

g. Stanje administrativnih usluga lokalne samouprave

Gradska uprava Grada Livna sastoji se od 8 službi i Ureda Gradonačelnika. U Gradskoj upravi je u 2021. godini ukupno zaposleno 95 zaposlenih od čega je 58% žena i 42% muškaraca. Od ukupnog broja zaposlenih 50,50% djelatnika je sa visokom stručnom spremom, 15,8% djelatnika sa višom stručnom spremom i 34,7% djelatnika sa srednjom stručnom spremom. U odnosu na podatke iz 2013. godine (Strategija razvitka općine Livno 2014-2023) broj visokoobrazovanih je porastao za 7% , dok je broj djelatnika sa srednjom stručnom spremom ostao na razini od 34%. Broj stanovnika na 1 zaposlenog u gradskoj upravi iznosi 367.

Grad Livno je u 2009.god otvorio Centar za pružanje usluga građanima koji neprekidno radi od 8-16 sati svakom radnim danom. Ukupan broj predmeta u gradskim administrativnim uslugama u 2020. godini koji se vodi kroz sustav DOCU NOVCA iznosio je 16.169 što je porast u broju predmeta u odnosu na 2016. godinu za 23%. Udio riješenih predmeta u 2019. godini iznosio je 30%, dok je udio prenesenih predmeta 70%. Međutim, ne rješavaju se svi postupci kroz sustav DOCUNOVA te je ovaj broj u stvarnosti puno veći. Pored Docu Nove, matičari koriste Data Novu i IDEA sustav podataka, geodeti i geometri koriste sustav Katastar.ba.

U Gradskoj upravi nije razvijen sustav pružanja učinkovitih i brzih usluga gospodarstvu i privlačenje ulaganja (one stop shop). Također, kapaciteti za privlačenje sredstava iz vanjskih izvora financiranja još uvijek nisu dovoljno izgrađeni te se oslanjanju na samo nekoliko osoba.

Također, jedan od ključnih problema i izazova je nepostojanje strategije komunikacije niti planova komuniciranja (interna i eksterna komunikacija) kao ni komuniciranja javne uprave odnosno gradske administracije sa javnošću niti s ključnim dionicima. Naime, vlada negativna percepcija o tromosti javne uprave i nepostojanju dobre komunikacije s gospodarstvom. Međutim, u komunikaciji sa gospodarstvom, posebno sa dosadašnjim investitorima, evidentno je da komunikacija i spremnost javne uprave na potporu gospodarstvu nije negativna već naprotiv.

Zaključak

U smislu izgradnje ljudskih resursa potrebnih za razvoj uprave i Grada, potrebno je identificirati teme od značaja za obuke, mentorstvo i učenje te iste i provesti.

U smislu poboljšanja učinkovitosti javne uprave potrebno je razviti sustavan plan borbe protiv protiv korupcije, ispitati analizu stanja, ažurirati plan integriteta te pristupiti provedbi.

Omogućavanje što većeg broja e-usluga, ispitivanje zadovoljstva građana i ciljnih skupina, uvođenje novih pristupa u upravljanju Proračunskim sredstvima i novih inovativnih programa u službama za upravu će doprinijeti izgradnji kvalitetnije uprave, a time i razvoja Grada.

Također je potrebno sagledati pristup informacijama ranjivim skupinama uklanjanjem fizičkih barijera/odnosno ugradnja liftova za osobe s poteškoćama u kretanju i uvođenjem potrebnih kanala komuniciranja. Kapaciteti javne uprave nisu dovoljno razvijeni kako bi javna administracija učinkovito i brzo isporučivala kvalitetne usluge građanima. Potrebno je jačati kako organizacijske, tako i ljudske kapacitete za učinkovito pružanje usluga građanima, te javna uprava mora biti orijentirana prema rezultatima, odnosno orijentirana prema građanima. Također, potrebno je raditi na digitalnoj transformaciji javne uprave i razvoju komunikacije, odnosno strateškog komuniciranja s građanima i zainteresiranim stranama.

h. Zaštita okoliša i upravljanje otpadom

Stanje zraka (kvaliteta i upravljanje)

Zaštita zraka definirana je Zakonom o zaštiti zraka FBiH, a Federalna strategija zaštite zraka usvojena je kao dio Federalne strategije zaštite okoliša.

Monitoring zraka u Federaciji BiH je u nadležnosti Federalnog hidrometeorološkog zavoda (FHMZ) i nadležnih tijela županije i jedinica lokalne samouprave koji trebaju osigurati mjerna mjesta i mjerne stanice za fiksna mjerenja u federalnoj i lokalnim mrežama za monitoring kvaliteta zraka. FHMZ je 2021. godine postavio mjernu stanicu u Livnu i od tad se prati monitoring zraka. Do postavljanja mjerne stanice vršena su povremena mjerenja u cilju utvrđivanja stanja kvalitete zraka. Mjerenja kvalitete zraka u 2021. su pokazale da je stanje sa kvalitetom zraka zadovoljavajuće i uvijek ispod graničnih vrijednosti.

Stanje u pogledu vodnih resursa (korištenje, zaštita i upravljanje)

Grad Livno raspolaže s tri vodotoka II kategorije koji pripadaju Jadranskom slivu a to su Bistrica, Sturba i Žabljak, a najveću duljinu ima vodotok Sturba od 14,50 km. Okosnica vodoopskrbe pitkom vodom čine zahvati podzemnih voda-izvorišta na kojima podzemne vode izranjaju na površinu, a to su: izvorište Duman, Sturba i Žabljak. Odluke o zaštiti izvorišta (Bistrica, Sturba i Žabljak) je donijelo OV Livna 2010. godine, s čime se utvrđuje zone zaštite izvorišta vode za piće. Javno poduzeće Komunalno d.o.o. Livno upravlja vodoprivrednim objektima i nadležno je za provođenje zaštitnih mjera nad izvorištima.

Na području Grada Livna nalazi se i najveće umjetno Jezero Buško blato površine 56,7 km². Jedna trećina jezera pripada Gradu Livno, a dvije trećine općini Tomislavgrad. Voda iz jezera se koristi za proizvodnju

električne energije HE Orlovac u Republici Hrvatskoj. U 2021. godini u Proračun Grada Livna uplaćeno je 1.921.338 KM na ime naknade za korištenje vode iz Buškog jezera za proizvodnju električne energije. U odnosu na 2018. godinu u 2021. godini je uplaćeno 19% više sredstava

	2018	2019	2020	2021
Upaćeni iznos u Proračun	1.548.785	1.491.844	1.259.347	1.921.338

Tablica 15 – Iznos naknade uplaćene u Proračun na ime naknade za korištenje vode za proizvodnju el. energije (Izvor: Grad Livno)

Zaštićena područja i biodiverzitet

Livanjsko polje je najveće kraško polje u svijetu. Dužine je 65 km, a površine oko 405 km². Smješteno je na nadmorskoj visini od 700 do 710 metara, a srednja širina mu iznosi šet kilometara. Tijekom povijesnih djelovanja procesa plavljenja i isušivanja, kao rezultat nastala su velika tresetišta, te se Livanjsko polje smatra najvećim balkanskim tresetištem. Livanjsko polje je 2008. godine stavljeno na RAMSARSKU listu međunarodno priznatih močvara.

Uz rub Livanjskog polja nalazi se Buško jezero koje je najveća umjetna hidroakumulacija u Europi. Buško jezero zauzima površinu od 56,7 km², a nastalo je 1972. godine potapanjem jugoistočnih dijelova polja. Posebnu osobitost navedenim područjima daje veoma bogata fauna ptica. Dosada je na području Livanjskog polja i Buškog jezera zabilježeno 265 vrsta ptica.

Upravljanje otpadom

Za prikupljanje, transport i odlaganje otpada u gradu Livnu nadležno je JP Komunalno Livno. Osim navedenog ovo JP je zaduženo za širok spektar različitih komunalnih usluga koje uključuju vodovod i kanalizaciju, upravljanje otpadnim vodama, održavanje javnih površina, održavanje zelenih površina, upravljanje zelenom tržnicom, održavanje groblja, zimsko održavanje puteva, upravljanje parkinzima, upravljanje deponijom Table, kao i u određenom kapacitetu za održavanje toplane.

U poduzeću je ukupno zaposlena 101 osoba, od čega je ukupno 14 raspoređeno na pozicije koje su vezane za sustav upravljanja otpadom i to: 3 vozača transportnih vozila, 8 na prikupljanju otpada uz transportna vozila, te 3 za rad na deponiji.

Osnivač poduzeća je Grad Livno. Grad je započeo suradnju sa „Eko-životom“ na selektivnom prikupljanju otpada.

Pokrivenost odvozom otpada iznosi 99%. Naime, sve su mjesne zajednice pokrivene uslugama organiziranog prikupljanja i odvoza otpada. Broj korisnika usluga odvoza otpada 2021. godini iznosio je 7854 te je ovaj broj porastao za 2,5% u odnosu na 2016. godinu. Količina prikupljenog otpada u 2020. godini iznosila je 16.482 kubna metra a u 2021. godini 15.477 kubnih metara.

Broj divljih deponija na području Grada Livna u 2020. godini je bio 45. Broj divljih deponija se u odnosu na 2016. godinu smanjio za 50%.

Naziv otpada	Ukupna godišnja količina otpada, dovezenog na deponiju (t)	Iz domaćinstava (t)	Iz proizvodnih i uslužnih djelatnosti (t)	Iz javnih komunalnih službi (t)
Papir i karton	1384	830	554	0
Staklo	865	519	346	0
Biorazgradivi otpad	288	159	129	0

Naziv otpada	Ukupna godišnja količina otpada, dovezenog na deponiju (t)	Iz domaćinstava (t)	Iz proizvodnih i uslužnih djelatnosti (t)	Iz javnih komunalnih službi (t)
Tekstil	461	276	185	0
Metali	1096	658	438	0
Zemlja i kamenje	577	0	577	0
Ostali otpad koji nije biorazgradiv	115	0	115	0
Otpad s pijaca	57	0	57	0
Otpad od čišćenja ulica	57	0	0	57
Krupni otpad	57	57	0	0
Komunalni otpad koji nije na drugi način specificiran	807	484	323	0
TOTAL	5764	2983	2724	57

Tablica 16 – Stanje upravljanja otpadom (Izvor: Grad Livno)

JP Komunalno Livno posjeduje 6 vozila koja zadovoljavaju potrebe prikupljanja i transporta otpada. S obzirom na to da ruralni dio Grada Livna čini 95% površine općine, a većinom se samo 4 vozila koriste, ovo je nedostavno za zadovoljavanje potreba cijelog područja.

Otpad se transportira do lokacije gradske deponije Table. Deponija je udaljena 16 km od grada. Odlaganje otpada na deponiju se ne naplaćuje od građana, nego samo troškovi prikupljanja i transporta.

Iako je u gradu uspostavljeno 15 lokacija zelenih otoka, samo 3 su u funkciji, a količine selektiranog otpada koje se tako prikupe su zanemarive.

Upravljanje prostorom i okolišem, stanje gradskog zelenila

Programom rada JP Komunalno d.o.o. Livno koje se usvaja na Gradskom vijeću za svaku godinu posebno održavaju se javne zelene površine. Stavke koje se održavaju su zelene površine u urbanom dijelu grada:

- Površina travnjaka koja je obuhvaćena programom: 56.044,00 m²
- Broj ukrasnih grmova: 456 komada
- Dužina živice: 3520 metara
- Broj stabala koji su uključeni u održavanje: 607 komada
- Javna površina pod cvijećem: 451 m²

U sklopu javno zelenih površina je formirano četiri uređena dječja igrališta. Na području Grada Livna postoje zelene površine koje nisu predmet održavanja prema Programu rada, ali bi se trebale uključiti.

Utjecaj lokalne ekonomije na okoliš

Postojeći Registar postrojenja i zagađivača pri Federalnom ministarstvu okoliša i turizma u 2019. godini sadrži nepotpune podatke o emisiji zagađenja, ne postoje precizne liste operatera postrojenja koji su dužni dostaviti podatke o emisiji zagađujućih materija u zrak, ne postoje kriteriji za odabir metode mjerenja emisije zagađujućih materija u zrak u zavisnosti od vrste, tipa i kapaciteta postrojenja, te kontrole mjerenja emisija zagađujućih materija u zrak nisu dovoljno učinkovite.

i. Stanje po pitanju rizika od katastrofa i nesreća

Požari

U Gradu djeluju dvije vatrogasne jedinice: Vatrogasna postrojba Grada Livna koja djeluje u okviru Službe za civilnu zaštitu i vatrogastvo i Dobrovoljno vatrogasno društvo Sv. Ana Lištani. Dobrovoljno vatrogasno društvo Sv. Ana Lištani je osnovano kao udruga 2018. godine.

Požare gotovo po pravilu prouzrokuju ljudi koji prilikom čišćenja poljoprivrednih zemljišta, paljenja korova, suhog lišća i drugog otpada ne poduzimaju dovoljne mjere opreza na zaštiti šire okoline. Vatrogasnu postrojbu je moguće obavijestiti na broj 123.

Najveći broj požara pojavljuje se kod paljenja trave i niskog raslinja, kontejnera u gradu i divljih deponija smeća. Na drugom mjestu su šumski požari. Najveći rast broja požara u razdoblju od 2016. do 2021. godine zabilježen je kod požara na kućama i gospodarskim objektima.

Vrste požara		2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
1.	Požar šuma	20	35	8	18	28	
2.	Požar (kuće i gospodarski objekti)	4	11	13	24	27	2
3	Požar ogrjevna drva	1	1	-	-	-	
4.	Požar dimnjaci na objektima	15	12	11	5	10	
5.	Požar voćnjaci	-	1	-	-	-	
6.	Požar automobili	2	6	4	6	2	
7.	Požar groblja	4	1	1	2	2	
8	Požar elektrostupovi	2	-	-	-	-	
9.	Požar kontejneri u gradu	14	16	11	5		
10.	Požar (trave i nisko raslinje)	33	60	-	35	63	7
11.	Požar divlja deponija smeća	5	8	-	-		
12.	Požar plinske boce u objektima	-	-	-	2		
13.	Požar žita	-	-	-	-	4	
14.	Požar elektropostrojenja	-	-	-	2	2	
UKUPNO		102	151	106	97	150	9

Tablica 17 – Vrste požara i pojave požara (Izvor: Grad Livno)

Zemljotresi

Grad Livno pripada seizmički aktivnom prostoru Dinarskog masiva, ovo područje je tektonski vezano za kretanje Afričke ploče prema Euroazijskoj koje izaziva podvlačenje Jadranske platforme pod Dinaride. U 2021. godine je bilo 25 potresa koji su se osjetili na području Grada Livna, jačine od 2 do 4,8 stupnja prema Richterovoj ljestvici. Dva potresa u 2021. godini su zabilježena preko 4,0 stupnja i to 4,8 i 4,3 stupnja.

Slika 30 - Seizmotektonska karta teritorije BiH (izvor FHMZ)

Poplave

Opasnost od poplava uzrokuje hidrografsko i hidrološko stanje u Gradu Livnu, a uvjetovano je klimatskim značajkama koje određuju vodnu masu, zatim geološkim odnosno hidro geološkim uvjetima i reljefom teritorija odnosno krškim poljem okruženim visokim planinskim masivima Dinare, Cincara i Golije. Zbog obilnih oborina u jesenjem i proljetnom dijelu godine i otapanja snijega u planinama dolazi do izlivanja vode iz vodotoka rijeka te zbog djelovanja podzemnih voda dolazi do nepovoljne hidrološke situacije i plavljenja zemljišta u Livanjskom polju što pričinjava znatne štete u poljoprivredi, a mogu ugroziti i naseljena mjesta na obodima polja. Poplave su zbog gore navedenih razloga redovita pojava. U 2019. godini prema podacima Meteorološke postaje Livno u mjesecu studenom zabilježena je rekordna količina oborina (kiša), čak 424 l po metru četvornom dok je 2021. godine količina oborine bila 336,5 l po metru četvornom.

U skladu s prostornim planom FBiH, u okviru zaštite od poplava, planira se izgradnja kanala i ustava u Livanjskom polju, kojima bi se prikupile vode i poboljšao sustav obrane od poplava. Kvaliteta površinskih voda na prostoru Federacije BiH je, generalno govoreći s gledišta opće zdravstvene situacije stanovništva, ugrožena, a na nekim vodotocima ili dijelovima vodotoka opasno narušena, a isto vrijedi i za područje Hercegbosanske županije.

Epidemiološke pojav

Od pojave Corona virusa u gradu Livnu je zabilježeno 4398 slučajeva zaraze. Od ukupnog broja zaraženih 96% je izliječeno, dok je 4% posto zaraženih preminulo. U odnosu na ukupan broj zabilježenih slučajeva zaraze Corona virusom u HBŽ najviše ih je bilo u gradu Livnu 57%.

Problem u Gradu Livnu predstavlja pojava pasa lotalica koji ugrožavaju sigurnost građana te predstavljaju opasnost od zarazne bolesti (bjesnila).

Površine pod minama

Zaštita od neeksplozivnih ubojitih sredstava – NUS-a provodi se na temelju potpisanog Memoranduma o razumijevanju koje je potpisan 1998. godine između Delegacije europske komisije i Vlade Federacije BiH o stvaranju održivih TUN- timova civilne zaštite za razminiranje, a u suradnji sa BH MAC-om (Centrom za uklanjanje mina u BiH), Vladinim stručnim operativnim tijelom za rukovođenje akcijama razminiranja. Sumnjivo opasna površina na mine u HBŽ u 2019 godini je bila 79,27km², a u 2020 godini 78,96km².

Kapacitet za zaštitu i spašavanje

Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo Grada Livna organizira, priprema i provodi zaštitu i spašavanje ljudi na području grada. a. U opisu rada službe je priprema programa i planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u gradu. Od 2019. godine pri Službi djeluje profesionalna vatrogasna jedinica. Trenutno u službi je zaposleno devet djelatnika, jedan državni službenik i osam pripadnika vatrogasne postrojbe.

Prostorije u kojima borave i dežuraju vatrogasci ne zadovoljavaju standarde vatrogasnog doma, ni po površini ni po funkcionalnosti objekta. Objekt je smješten u industrijskoj zoni "Jug" i okružen je halama i proizvodnim pogonima koji svojom mehanizacijom utječu na slobodnu prohodnost vatrogasnih vozila. Vatrogasna postrojba od vatrogasnih vozila posjeduje auto-cisternu zapremine 12 m³ i vozilo za tehničke intervencije koje zbog dotrajalosti i svojih karakteristika ne može služiti svrsi. Neophodno je nabaviti novo vozilo za tehničke intervencije, vozilo za šumske požare, navalno vozilo, auto-ljestve i zapovjedno vozilo da bi vozni park zadovoljavao potrebe profesionalne vatrogasne postrojbe. Također što se tiče ljudskih kapaciteta potrebno zaposliti dodatni broj vatrogasaca, zapovjednika vatrogasne postrojbe, zamjenika vatrogasne postrojbe i osobe potrebne za rad u Operativnom centru.

Gorska služba spašavanja HBŽ je dobrovoljna, stručna, humanitarna i nestranačka udruga javnog značaja. Osnovni ciljevi GSS-a su sprječavanje nesreća , spašavanje i pružanje prve medicinske pomoći na nepristupačnim područjima, prvenstveno u planinama i u izvanrednim okolnostima kod kojih pri spašavanju i pružanju pomoći treba primijeniti posebno stručno znanje i upotrijebiti tehničku opremu za spašavanje u planinama u svrhu očuvanja ljudskog života, zdravlja i imovine.

Primarna djelatnost GSS stanice je pružanje pomoći i spašavanje na nepristupačnim terenima, područjima i objektima, te spašavanje ljudi i imovine. Pri pružanju pomoći i spašavanju GSS ima pomoć drugih službi civilnog društva (vatrogasci, policija, hitna pomoć).

Zaključak

Po pitanju stanja u okolišu, čistoćom zraka i voda može se reći da je stanje zadovoljavajuće jer mjerenja kakvoće zraka u Livnu pokazuju da je konstantno zrak čist. Najveću prijetnju okolišu predstavljaju divlje deponije, požari i neadekvatno uređeno privremeno odlagalište. Kako bi se sustavno i adekvatno radilo na zaštiti okoliša potrebno je u djelokrug rada određenj službi pri gradskoj upravi dodijeliti zaštitu okoliša. Edukacija stanovništva je također neophodna kako bi se ukazalo na adekvatne lokacije za odlaganje glomaznog otpada i postupno uvelo odvajanje otpada. Po pitanju zaštite od požara, poplava i prirodnih nesreća potrebno je uspostaviti Operativni centar sa svom potrebnom infrastrukturom, od radiokomunikacijskog sustava, sustava uzbunjivanja od opasnosti, prostorijama, tehničkom opremom, uspostave dežure 0-24h, i dr. Također je potrebno izraditi nove planske dokumente jer postojeći su izrađeni prije 10. godina i potrebna je izrada novih kao što su: procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, katastrofa, program razvoja zaštite i spašavanja.

j. Stanje prostorno planske dokumentacije

Prostorni plan područja općine Livno je usvojen 1979.godine što potvrđuje dugogodišnju tradiciju u prostornom planiranju. Za povoljno poslovno okruženje i razvoj gospodarstva zbog popunjenih kapaciteta postojećih poslovnih zona, Grad Livno je u tu svrhu izvršila izmjenu Prostornog plana koja je objavljena u Službenom glasniku općine Livno broj: 6/12. S ciljem utvrđivanja dugoročne politike razvoja, prostornog uređenja i zaštite sredine donesena je **Odluka o pristupanju izradi Prostornog plana Općine Livno za period od 2011.-2031.godine** (Službeni glasnik općine Livno br. 4/11) ali ista nije realizirana jer se nije pristupilo izradi novog prostornog plana.

Program za Generalni urbanistički plan Livno izrađen je 1964. god. sukladno tadašnjoj teoriji i praksi urbanizma, a usvojen 1965. godine. Time su dane smjernice dugoročnog planiranja razvoja grada Livna. **Odluka o usvajanju i provođenju Prostornog plana područja općine Livno** donesena je 1979. godine (Službeni glasnik općine Livno br. 5/79 od 12.11. 1979. godine.). Ovom odlukom se reguliraju osnovni uvjeti i način izgradnje objekata, njihove rekonstrukcije i sanacije, zaštita okoliša te ostale intervencije u prostoru na urbanom području grada Livna. Također se određuju i granice užeg i šireg urbanog područja grada Livna. **Odluka o usvajanju i provođenju Urbanističkog plana „Livno 2000“** donesena je 1991. godine (Službeni glasnik općine Livno br. 6/91 od 30. 12. 1991. godine), a **Odluka o dopuni Odluke o usvajanju i provođenju Urbanističkog plana«Livno 2000»** donesena je 28. 05. 2002. godine (Službeni glasnik općine Livno br. 3/02) i predviđa mogućnost promjene namjene površina, tj. izgradnju objekata na svim mjestima predviđenim Odlukom o pristupanju izmjene Urbanističkog plana „Livno 2000“ (Službeni glasnik općine Livno br. 3/02), kao i na mjestima gdje planom nije predviđena individualna izgradnja, a već postoje formirana naselja.

Radi uspostave novog katastra godine 1983. godine izvršeno je aerofotogrametrijsko snimanje teritorije općine Livno (sada grada) i te godine je donesena Odluka o područjima i nazivima katastarskih općina kojom je područje općine Livno podijeljeno na 38 katastarskih općina, i to: k.o. Bila, k.o. Srđevići, k.o. Čaprazlije, k.o. Gubin, k.o. Čelebić, k.o. Vrbica, k.o. Bojmunte, k.o. Golinjevo, k.o. Miši, k.o. Grgurići, k.o. Guber, k.o. Grborezi, k.o. Držanlije, k.o. Kablići, k.o. Livno I, k.o. Livno II, k.o. Livno III, k.o. Ljubunčić, k.o. Odžak, k.o. Lištani, k.o. Podhum, k.o. Vržerale, k.o. Potočani, k.o. Dobro, k.o. Priluka, k.o. Prisap, k.o. Prolog, k.o. Orguz, k.o. Čuklić, k.o. Gornji Rujani, k.o. Donji Rujani, k.o. Smričani, k.o. Drinova Međa, k.o. Strupnić, k.o. Žabljak, k.o. Kruzi, k.o. Troglav i k.o. Kamešnica.

Nakon toga započet je i postupak utvrđivanja posjednika zemljišta za svaku katastarsku općinu i izrada Popisnih lista. Ovaj je proces je obustavljen zbog rata 90 tih godina, a ponovo je nastavljen 2015. godine. Do danas je izvršen postupak izlaganja za sljedeće katastarske općine:

- za 10 katastarskih općina je uspostavljen novi katastar i nova zemljišna knjiga, i to za: k.o. Dobro, k.o. Grgurići, k.o. Golinjevo, k.o. Miši, k.o. Podhum, k.o. Vržerale, k.o. Smričani, k.o. Bila, k.o. Kamešnica i k.o. Čuklić;
- k.o. Srđevići su izloženi i stečeni su uvjeti za početak održavanja i korištenja novog katastra, ali nije uspostavljena nova zemljišna knjiga;
- 2 katastarske općine su pri kraju izlaganja, i to: k.o. Livno II i k.o. Livno III;
- za 5 katastarskih općina u tijeku je priprema za izlaganje, a to su: k.o. Livno I i k.o. Žabljak, k.o. Potočani, k.o. Krug planina, i k.o. Drinova Međa.

Podaci nove izmjere u digitalnom obliku (Baza podataka katastra nekretnina – BPKN) uvelike olakšavaju održavanje katastra, podaci o površinama zemljišta u namjeni zemljišta te oblicima parcela su precizni s vrlo malim do ne zanemarivim odstupanjima. Površina zemljišta koje je obuhvaćeno sa novom izmjerom je 22.648ha od ukupne površine 99405ha.

Postupak komasacije dijela područja Livanjskog polja započeo je 1983. godine koji nije završen. Postupak je ponovno započeo, te je imenovano povjerenstvo za komasaciju kako bi se ovaj postupak završio. Završetkom ovog postupka objedinit će se poljoprivredno zemljište u državnom vlasništvu tako da unutar istog više neće biti poljoprivrednog zemljišta u privatnom vlasništvu. Ovo će omogućiti lakše i racionalnije korištenje poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu i njegovo davanje u zakup poljoprivrednim proizvođačima.

k. Analiza Proračuna i projekcije sredstava za financiranje realizacije strategije

Fiskalni kapacitet Grada Livna

Fiskalni kapacitet Grada Livna za razdoblje provedbe strategije utvrđena je na temelju analize dinamike strukture ukupnih prihoda i analize dinamike strukture ukupnih rashoda za razdoblje 2016.-2021. godine, te projekcije kretanja dinamike strukture ukupnih prihoda i dinamike strukture ukupnih rashoda za razdoblje 2022.-2027. godine. U nastavku su prikazani elementi spomenutih analiza i projekcija.

Dinamika kretanja strukture ukupnih prihoda Grada Livna u razdoblju 2016-2021.

U Tabeli 18. prikazani su ukupno planirani prihodi u odnosu na ostvarene prihode za razdoblje od 2016. – 2021. godine. Planirani prihodi su se povećali kroz razdoblje od 2016.-2020. godine, a najveći skok planiranih prihoda je bio u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu i to za čak 34,84%, dok je isto tako i ostvarenje ukupnih prihoda bilo u 2020. godini za 28,77%. U 2021. godini ukupni planirani prihodi u odnosu na 2020. godinu su se smanjili za 19,41%, kao i ostvarenje ukupnih prihoda za 2021. godinu za 9,92%. Proračunom Grada Livna za 2021. godine planirani prihodi u odnosu na ostvarene prihode iznose skoro 100%. Razlog zbog kojeg je došlo do povećanja kod ukupnih planiranih i ostvarenih prihoda u 2020. godini je zbog prenesenih sredstava iz prethodne godine, a odnosi se na akumulirana Proračunska sredstva, posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nepogoda, te posebna vodna naknada (HEP), a iznose 3.850.000 KM.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ukupni planirani prihodi	10.232.000	10.541.000	11.478.000	11.641.500	15.697.000	12.650.500
Ukupni ostvareni prihodi	9.086.819	8.931.561	10.907.190	10.894.457	14.028.596	12.635.364
Ostvareno više/manje u odnosu na plan	1.145.181 (89%)	1.609.439 (85%)	570.810 (95%)	747.043 (94%)	1.668.404 (84%)	15.136 (100%)

Tablica 18 – Planirani i ostvareni prihodi (Izvor: Grad Livno)

U Tabeli 19. prikazana je struktura ukupno ostvareni prihoda za razdoblje od 2016.-2021. godine. Strukturu prihoda čine porezni prihodi, neporezni prihodi, tekuće potpore i kapitalni primici.

Porezni prihodi bilježe značajni pad u 2020. godini za 13%, a padu je pridonijela pandemija COVID-19, što je pridonijelo padu ekonomske aktivnosti. Najveći rast poreznih prihoda bio je u 2021. godini, za čak 18% u odnosu na 2020. godinu. Najveću stavku poreznih prihoda čine prihodi od neizravnih poreza, koji se odnose na indirektnu porez, zatim porez na dohodak i porez na imovinu.

U 2020. godini Grad Livno je donio odluku u vrijeme pandemije COVID-19 da se pravne osobe za 3 mjeseca oslobode plaćanja 30% zakupnina poslovnih prostora, komunalne naknade i naknade za istaknutu tvrtku, čime je vidljivo da su neporezni prihodi u 2020. godini smanjeni za 20%. U 2021. godini, nakon ukidanja mjera, došlo je do povećanja poreznih prihoda u odnosu na 2020. godinu za 37%. U 2019. godini nisu primljene potpore inozemne vlade čime je smanjena tekuća potpora, dok su u 2021. godini primljena sredstva u iznosu 125.000 KM za ublažavanje posljedica pandemije COVID-19 po Odluci Vlade FBiH.

Kapitalni grantovi odnosno primici od prodaje zemljišta su tijekom razdoblja od 2016-2021. godine rasli, osim u 2018. godini gdje je prodaja u padu zbog neusklađenosti zemljišnoknjižnih knjiga na području Grada Livna. U 2019. godini osnovana je Komisija za izlaganje planova za uknjiženje, što je rezultiralo boljom prodajom u 2021. godini.

Vrsta prihoda	Ostvareni prihodi izraženi u KM					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1. POREZNI PRIHODI (ukupno)	5.528.265	5.249.501	5.573.673	6.055.844	5.259.329	6.224.659
2. NEPOREZNI PRIHODI (ukupno)	2.229.419	2.681.487	3.672.195	4.036.714	3.224.784	4.445.970
3. TEKUĆI GRANTOVI	790.134	599.202	1.418.667	317.619	1.189.834	1.454.349
4. KAPITALNI GRANTOVI	359.410	401.371	242.655	484.280	504.649	510.386
PRIHOD/PRIMITCI TEKUĆE GODINE 1+2+3+4+5	8.907.228	8.931.561	10.907.190	10.894.457	10.178.596	12.635.364

Tablica 19 – Ostvareni prihodi (Izvor: Grad Livno)

U Tabeli 20. prikazana je struktura ostvarenih poreznih prihoda po pojedinim stavkama u razdoblju od 2016.-2021. godine. Najveći udio čine Indirektni porezi koji su u 2021. godini bili najveći, a iznose 4.582.614 KM. Porezi na plaće su u promatranom razdoblju rasli, a najveći rast zabilježen je u 2021. godini u iznosu 1.341.683 KM.

Porez na dobit pojedincima i poduzećima varirao je u promatranim godinama, a riječ je o zaostalim uplatama, koje ne čine bitnu stavku i nije ih moguće predvidjeti.

Porezi na imovinu bilježe pad u 2017. godini u iznosu od 49,83%, dok je u 2019. godini porastao za 84,50%. Porezi na imovinu donose malo prihoda, a budući da nisu sređene zemljišne knjige rezultiralo je padom u 2017. godini, nakon čega je u 2019. godini osnovana Komisija za izlaganje planova za uknjiženje nakon čega se vidi porast u ovoj vrsti prihoda.

Ostale porezne prihode čine i porezi na potrošnju, koji bilježe pad kroz godine, a najveći je bio u 2020. godini, koji je uzrokovan najviše zbog pandemije COVID-19, gdje su pojedini objekti bili zatvoreni te se nisu mogli ubirati prihodi ove vrste.

VRSTA PRIHODA	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POREZNI PRIHODI (ukupno)	5.528.265	5.249.501	5.573.673	6.055.844	5.259.329	6.224.659
Porez na dobit pojedinaca i poduzeća	2.133	436	366	3.290	880	471
Porez na plaće	1.064.572	1.088.396	1.212.486	1.248.398	1.244.300	1.341.683
Porez na imovinu	335.101	168.136	125.319	231.213	202.380	229.363
Porez na promet proizvoda i usluga	2.480	5.019	15.642	5.348	3.259	433
Indirektni porezi	3.904.511	3.779.981	4.103.480	4.498.344	3.753.495	4.582.614
Ostali porezni prihodi	219.468	207.533	116.380	69.251	55.015	70.095

Tablica 20 – Vrste prihoda (izvor: Grad Livno)

U Tabeli 21. prikazani su ostvareni neporezni prihodi za razdoblje od 2016.-2021. godine po pojedinim stavkama. Smanjenje ubiranje neporeznih prihoda osjetilo se najviše u 2020. godini zbog pandemije Corona

virusa, gdje vidimo da svaka pojedina stavka neporeznih prihoda kao što su prihodi od nefinancijskih i financijskih institucija, ostali prihodi od imovine, administrativne takse, Proračunske naknade, posebne naknade i takse, prihodi od vlastitih djelatnosti, novčane kazne te neplanirane uplate je smanjena u odnosu na prethodne godine, dok komunalne takse u 2020. godini su bile najveće i iznose 444.911 KM.

Najveći iznos prihoda od nefinancijskih i financijskih institucija ostvaren je u 2019. godini i iznosi 534.715 KM. Ostale prihodi od imovine čine prihodi ostvareni prodajom i najmom stanova i garaža, te su se u 2020. godini smanjili za 46%.

Najveću stavku posebnih naknada i taksa čini naknada za korištenje voda za proizvodnju električne energije, a udio sredstava koji pripada Gradu Livnu je 41,295%, te je u 2021. godini ostvaren prihod u iznosu 2.391.195 KM.

VRSTA PRIHODA	2016	2017	2018	2019	2020	2021
NEPOREZNI PRIHODI (ukupno)	2.229.419,00	2.681.487,00	3.672.195,00	4.036.714,00	3.224.784,00	4.446.926,21
	KM	KM	KM	KM	KM	KM
<i>Prihodi od nefinancijskih institucija i financijskih institucija</i>	287.138,00	334.562,00	335.723,00	534.715,00	285.590,00	394.761,00
	KM	KM	KM	KM	KM	KM
<i>Ostali prihodi od imovine</i>	89.771,00	355.195,00	324.792,00	201.579,00	108.769,00	258.967,00
	KM	KM	KM	KM	KM	KM
<i>Administrativne takse</i>	188.804,00	183.720,00	181.165,00	213.492,00	195.165,00	210.553,21
	KM	KM	KM	KM	KM	KM
<i>Komunalne takse</i>	363.345,00	404.188,00	322.233,00	417.321,00	444.911,00	434.248,00
	KM	KM	KM	KM	KM	KM
<i>Proračunske naknade</i>	281.917,00	352.857,00	447.498,00	649.069,00	446.707,00	628.862,00
	KM	KM	KM	KM	KM	KM
<i>Posebne naknade i takse</i>	861.920,00	905.688,00	1.932.465,00	1.883.569,00	1.648.464,00	2.391.195,00
	KM	KM	KM	KM	KM	KM
<i>Prihodi od vlastitih djelatnosti</i>	131.600,00	130.089,00	103.372,00	111.899,00	80.240,00	99.120,00
	KM	KM	KM	KM	KM	KM
<i>Novčane kazne</i>	1.419,00	1.000,00	1.650,00	730,00	260,00	1.140,00
	KM	KM	KM	KM	KM	KM
<i>Neplanirane uplate</i>	23.505,00	14.188,00	23.297,00	24.340,00	14.678,00	28.081,00
	KM	KM	KM	KM	KM	KM

Tablica 21 – Vrste prihoda (Izvor: Grad Livno)

U Tabeli 22. prikazani su ukupno planirani i ostvareni rashodi za razdoblje od 2016.-2021. godine. Planirani rashodi su se povećavali kroz godine, a najveće povećanje je bilo u 2020. godini, a iznosi 15.697.000 KM. Najveće i ostvarenje rashoda je bilo u 2020. godini u iznosu 12.648.274 KM. Razlog povećanja rashoda u 2020. godini je zbog kapitalnih izdataka koji su iznosili 6.259.953 KM.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ukupni planirani rashodi	10.232.000	10.541.000	11.478.000	11.641.500	15.697.000	12.650.500
Ukupni ostvareni rashodi	8.995.350	8.424.616	9.578.362	8.761.547	12.648.274	10.024.818
Ostvareno više/manje u odnosu na plan	1.236.650 (88%)	2.116.384 (80%)	1.899.638 (83%)	2.879.953 (75%)	3.048.726 (81%)	2.625.682 (79%)

Tablica 22 – Planirani i ostvareni rashodi (Izvor: Grad Livno)

U Tabeli 23. prikazana je struktura ostvarenih rashoda za razdoblje od 2016.-2021. godine. Najveći rashodi izdvojeni su za plaće i naknade troškova zaposlenih u 2021. godini, a ukupan iznos je 2.799.441 KM. U 2021.

godini nije došlo do povećanja plaća, ali za otpremnine za odlazak u mirovinu izdvojeno je 29.635 KM. Materijalni izdaci su najveći bili u 2020. godini., a najviše je izdvojeno za energiju i grijanje u iznosu od 301.947 KM.

Ukupni tekući grantovi su bili najveći u 2020. godini i iznose 3.045.752 KM. Tekući grantovi uključuju potpore drugim razinama vlasti, pojedincima i neprofitnim organizacijama, te potpore javnim poduzećima.

VRSTA RASHODA	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PLAĆE I NAKNADE TROŠKOVA ZAPOSLENIH (ukupno)	2.071.061,00	1.978.356,00	2.109.506,00	2.315.895,00	2.510.189,00	2.799.441,00
Bruto plaće	1.485.560,00 KM	1.469.217,00 KM	1.588.198,00 KM	1.757.768,00 KM	1.996.437,00 KM	2.183.949,00 KM
Naknade troškova zaposlenih i vijećnika	422.434,00 KM	349.233,00 KM	350.617,00 KM	364.425,00 KM	291.806,00 KM	371.648,00 KM
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	163.067,00 KM	159.906,00 KM	170.691,00 KM	193.702,00 KM	221.946,00 KM	243.844,00 KM
MATERIJALNI IZDACI (ukupno)	691.389,00	644.096,00	1.037.249,00	1.055.064,00	1.299.526,00	1.027.838,00
TEKUĆI GRANTOVI (ukupno)	2.668.623,00	2.432.018,00	2.611.851,00	2.685.074,00	3.045.752,00	2.610.641,00
Subvencije	2.668.623,00 KM	2.432.018,00 KM	2.611.851,00 KM	2.685.074,00 KM	614.532,00 KM	483.361,00 KM
Grantovi neprofitnim organizacijama					2.431.220,00 KM	1.970.029,00 KM
Drugi tekući rashodi						157.251,00 KM

Tablica 23 – Struktura ostvarenih rashoda (Izvor: Grad Livno)

U Tabeli 24. su prikazana sredstva za financiranje grada Livna za razdoblje od 2016.-2021. godine. U 2020. godini bili su najveći kapitalni izdaci i iznosili su 6.259.953 KM. U navedenoj godini investirano je u vodoopskrbni sustav, okončana je situacija za izgradnju Sirarske ulice, zatim Glazbene škole, i za igralište sa umjetnom travom na Zgonima. Isto tako je u 2020. godini potpisan je ugovor za led javnu rasvjetu čime je smanjena ušteda za energiju u 2021. godini. za 20%. U 2020. nabavljena je oprema za katastarska oprema u vrijednosti 22.372 KM.

Izdaci za kamate su se tijekom godina smanjivale, a najniže su bile u 2021. godini u iznosu od 23.996 KM

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
IZDACI ZA KAMATE I OSTALE NAKNADE (ukupno)	145.208,00	134.896,00	123.984,00	43.511,00	33.735,00	23.996,00
KAPITALNI IZDACI ukupno	2.150.677,00	2.013.201,00	2.433.311,00	1.364.091,00	6.259.953,00	2.363.457,00
Izdaci za pribavljanje zgrada i objekata	390.663,00 KM	248.276,00 KM	139.228,00 KM	122.263,00 KM	4.509.980,00 KM	1.100.239,00 KM
Izdaci za investiciono održavanje zgrada i objekata	1.613.301,00 KM	1.694.845,00 KM	2.215.001,00 KM	1.112.793,00 KM	1.521.289,00 KM	1.054.549,00 KM
Izdaci za nabavku postrojenja i opreme	30.000,00 KM	15.144,00 KM	49.268,00 KM	16.301,00 KM	70.000,00 KM	105.956,00 KM
Izdaci za neproizvedenu im.					22.372,00 KM	
Izdaci za nabavu stalnih sredstava u obliku prava	116.713,00 KM	54.936,00 KM	29.814,00 KM	39.951,00 KM	64.338,00 KM	32.635,00 KM
Izdaci za otplate dugova				72.783,00 KM	71.974,00 KM	70.078,00 KM

Tablica 24 – Sredstva za financiranje Grada Livna (Izvor: Grad Livno)

U Tabeli 25. prikazana su doznake nižim potrošačkim jedinicama za razdoblje od 2016.-2021. godine. Korisnici Grada Liva su: Narodno sveučilište, Vatrogasno društvo, Općinsko javno pravobraniteljstvo, DV Pčelice, Crveni križ i Centar za socijalni rad. Narodnom sveučilištu Livno kroz razdoblje od 2016.-2020. godine isplaćeno je 125.000 KM, a u 2021. godini iznos je povećan za 3.600 KM. Budući da se ranije isplaćivao regres i božićnica iz Proračunske pričuve, u 2021. godini isplatili su iz vlastitih sredstava.

U 2020. godini Vatrogasno društvo je ugasilo račun, te je prešlo na financiranje iz Proračuna Grada Livna, a pripojena je službi za Civilnu zaštitu i vatrogastvo.

Crvenom križu se dodjeljuju sredstva u jednakom iznosu od 70.000 KM kroz razdoblje od 2016.-2021. godine.

Općinskom javnom pravobraniteljstvu je povećan iznos u 2021. godini, a razlog je otpremnina zbog odlaska u mirovinu.

DV Pčelice je u 2020. godini isplaćen iznos od 375.000 KM, što je za 58.000 KM više u odnosu na prethodne godine. Zbog povećanog broja upisa djece u vrtić, proširen je kapacitet DV Pčelice, te je uposleno 5 djelatnika, što je rezultiralo i povećanjem izdataka u 2020. godini za 58.000 KM.

Centar za socijalni rad ima lagana odstupanja kroz godine, najveće smanjenje je bilo u 2017. godini od 5%, a najveći porast od 6% u 2018. godini. Pored plaća i naknada, najveći dio sredstava ide na jednokratne pomoći za socijalno ugrožene obitelji, te za smještaj za štíćenike domova i za troškove sahrane.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
DOZNAKE VANJSKIM KORISNICIMA (ukupno)	1.268.392,00 KM	1.222.049,00 KM	1.262.461,00 KM	1.297.912,00 KM	1.249.092,00 KM	1.199.444,00 KM
Narodno sveučilište	125.000,00 KM	125.000,00 KM	125.000,00 KM	125.000,00 KM	125.000,00 KM	128.600,00 KM
Vatrogasno društvo	140.000,00 KM	123.280,00 KM	143.100,00 KM	161.291,00 KM	61.219,00 KM	
Općinsko javno pravobraniteljstvo	98.546,00 KM	97.000,00 KM	88.111,00 KM	108.381,00 KM	113.762,00 KM	114.164,00 KM
DV Pčelice	317.000,00 KM	317.000,00 KM	317.000,00 KM	317.000,00 KM	375.000,00 KM	378.833,00 KM
Crveni križ	70.000,00 KM	70.000,00 KM	70.000,00 KM	70.000,00 KM	70.000,00 KM	70.000,00 KM
Centar za socijalni rad	517.846,00 KM	489.769,00 KM	519.250,00 KM	516.240,00 KM	504.111,00 KM	507.847,00 KM

Tablica 25 - Doznake nižim potrošačkim jedinicama (izvor: Grad Livno)

Procjena ukupnih prihoda Grada Livna za razdoblje 2023.-2027.

Planiranje poreznih prihoda za 2022. godinu temeljeno je na Projekcijama Odjeljenja za makroekonomsku analizu UNO i postojećem Zakonu o raspodjeli, a povećanje za razdoblje 2023.-2027. temeljimo na izmjenama Zakona raspodjeli javnih prihoda u FBiH kojim bi uslijedilo i povećanje prihoda u raspodjeli za JLS sa 8,42% na preko 9%.

Povećanje neporeznih prihoda, posljedica je usvajanja izmjena Zakona o izdvajanju u usmjeravanju dijela prihoda poduzeća ostvarenog korištenjem hidroakumulacijskih objekata i izmjeni Odluke o komunalnoj naknadi kojim su uvedeni novi obveznici sa značajnijim iznosima. Tekući grantovi su temeljeni na izvršenjima iz prethodnih godina s očekivanim blagim povećanjem s obzirom na izmjene već spomenutog Zakona o raspodjeli pa je za očekivati da će povećanje priljeva u županijski i federalni Proračun, utjecati na iznos sredstava za potpore gradovima i općinama.

Kapitalni grantovi su planirani temeljem prosječnog izvršenja na ovoj poziciji u zadnjih nekoliko godina.

Povećanje planiranih akumuliranih sredstava prije svega u 2023. godini temelji se na trenutno raspoloživim novčanim sredstvima iskazanim po završnom računu za 2022. godinu, s tim da je riječ o namjenskim sredstvima najvećim dijelom od sredstava hidroakumulacije i manjim dijelom o grant sredstvima za projekte.

Vrsta prihoda	Planirani/projicirani prihodi izraženi u KM				
	2023	2024	2025	2026	2027
1. POREZNI PRIHODI (ukupno)	6.987.980	7.253.000	7.443.000	7.550.000	7.600.000
2. NEPOREZNI PRIHODI (ukupno)	5.625.000	6.467.000	6.557.000	6.600.000	6.700.000
3. TEKUĆI GRANTOVI	1.659.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
4. KAPITALNI GRANTOVI	700.000	700.000	800.000	800.000	800.000
PRIHOD/PRIMITCI TEKUĆE GODINE 1+2+3+4	14.971.980	15.920.000	16.300.000	16.450.000	16.600.000
Prihodi i primitci iz namjenskih sredstava akumuliranih na TR računima	2.850.000	1.000.000	700.000	500.000	500.000
UKUPNA RASPOLOŽIVA SREDSTVA	17.821.980	16.920.000	17.000.000	16.950.000	17.100.000

Tablica 26 - Struktura planiranih/projiciranih ukupnih prihoda u Proračuna Grada Livna za razdoblje 2023.-2027. (Izvor: Grad Livno)

Procjena ukupnih rashoda Grada Livna za razdoblje 2023.-2027.

Postupno povećanje tekućih izdataka utemeljeno je na povećanju broja uposlenih na način da se popune upražnjene pozicije po Pravilniku o sistematizaciji radnih mjesta i eventualnom postupnom povećanju plaća. Slijedom toga, rastu doprinosi poslodavca i izdatci za materijal i usluge.

Povećanje ukupno raspoloživih sredstava, odražava se na postupno povećanje tekućih grantova i kapitalnih transfera u odnosu na 2022. godinu i proteklo razdoblje.

Tekuća rezerva ostaje na gotovo isto istoj razini kao i prethodnih godina dok se kamate na kredite smanjuju budući da se smanjuje razdoblje otplate kredita za koje se kamata obračunava.

Postupno povećanje, kako tekućih rashoda, planirano je i za doznake nižim potrošačkim jedinicama kroz povećanje sredstava Proračunskim korisnicima.

Povećanje kapitalnih izdataka planirano je povećanjem izdataka za otplatu kredita po otplatnom planu i povećanju kapitalnog Proračuna uslijed povećanja iznosa akumuliranih sredstava iz prethodnih godina u najvećoj mjeri 2023. godini.

Vrsta	Planirani/projicirani rashodi izraženi u KM				
	2023	2024	2025	2026	2027
1. TEKUĆI IZDACI	10.013.330	10.360.000	10.630.000	10.630.000	10.780.000
Bruto plaće i naknade	3.463.800	3.650.000	3.750.000	3.750.000	3.800.000
Doprinosi poslodavca	328.550	340.000	310.000	310.000	310.000
Izdaci za materijal i usluge	1.203.000	1.300.000	1.400.000	1.400.000	1.500.000
Tekući grantovi	4.631.980	4.600.000	4.700.000	4.700.000	4.700.000
Kapitalni transferi za sufinanciranje projekata	261.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Kamata po kreditima	15.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Tekuća rezerva	110.000	150.000	150.000	150.000	150.000

2. DOZNAKE NIŽIM POT, JEDINICAMA	1.441.650	1.600.000	1.700.000	1.700.000	1.700.000
3. KAPITALNI IZDACI	6.367.000	5.960.000	5.670.000	5.500.000	6.000.000
Otplate kredita	840.000	860.000	860.000	860.000	860.000
Kapitalni izdatci iz tekućih sredstava - Kapitalni plan Proračun	2.677.000	4.100.000	4.110.000	4.140.000	4.640.000
Kapitalni izdatci iz prenesenih sredstava Kapitalni plan Proračun	2.850.000	1.000.000	700.000	500.000	500.000
RASHODI, DOZNAKE I IZDATCI (1+2+3)	17.821.980	17.920.000	18.000.000	17.830.000	18.480.000

Tablica 27 - Struktura planiranih/projiciranih ukupnih rashoda u Proračunu Grada Livna za razdoblje 2023.-2027. (Izvor: Grad Livno)

Analiza Proračuna i projekcije financiranja realizacije strategije razvoja

Kad je riječ o izvorima financiranja, najveći izvor sredstava kroz sve projiciranje godine jesu sredstva iz Proračuna Grada Livna.

Ostali izvori financiranja, potpore viših razina vlasti, prenesena Proračunska sredstva i sredstva iz eksternih izvora čije povećanje planiramo postupno iz godine u godinu očekujući otvaranje novih izvora financiranja na projektnoj bazi za što se postupno kadrovski ojačavamo.

Izvori financiranja Strategije Grada Livna	Predviđanja					UKUPNO
	2023	2024	2025	2026	2027	2023-2027
PRORAČUN Grada Livna	7.540.000	7.850.000	7.750.000	7.600.000	6.500.000	37.240.000
VANJSKI IZVORI	1.400.000	2.650.000	1.750.000	2.300.000	2.400.000	10.500.000
Iz eksternih izvora (ostali donatori)	40.000	200.000	150.000	200.000	200.000	790.000
Kapitalni grantovi od stranih Vlada, prekogranična suradnja	125.000	200.000	200.000	100.000	200.000	825.000
Kapitalni grantovi od Države		200.000	100.000	200.000	100.000	600.000
Kapitalni grantovi od Federacije	800.000	800.000	800.000	800.000	900.000	4.100.000
Kapitalni grantovi od HBŽ	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000	2.000.000
Iz eksternih izvora (Sredstva EU)	35000	850.000	100.000	600.000	600.000	2.185.000
UKUPNO	8.940.000	10.500.000	9.500.000	9.900.000	8.900.000	47.740.000

Tablica 28 - Pregled procjene po glavnim izvorima financiranja za razdoblje 2023.-2027. godine (Izvor: Grad Livno)

Ekonomski razvoj	Društveni razvoj	Održivi infrastrukturni razvoj	Ukupno
14.060.000	13.490.000	20.190.000	47.740.000
29,45%	28,26%	42,29%	100%

Tablica 29 - Indikativna raspodjela sredstava za financiranje razvoja po sektorima (u mil. KM)

2.2. SWOT analiza i strateško fokusiranje

a) Pregled unutrašnjih i vanjskih faktora – SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Divlji konji kao turistička atrakcija - Livanjski sir kao brand - Livanjsko polje kao najveće kraško polje na svijetu - Bogata kulturno-povijesna baština (prvo pisano spominjanje Livna 892. godine) - Čist zrak - Grad na 3 rijeke i 2 jezera - Grad s najviše sunčanih dana u BiH - Izloženost vjetrovima tijekom cijele godine - Dostupnost poslovnih zona - Mnogobrojna dijaspora spremna ulagati u Livno - Izrazita prilika za razvoj drvno prerađivačkog sektora - Velike površine za razvoj stočarstva i ratarstva - Tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji, posebno u mljekarstvu - Zemljopisni položaj Livna i povezanost s razvijenom Dalmacijom - Mala zračna luka na Brdima - Sjedište brojnih institucija županije - Franjevačko muzej i galerija Gorica-Livno - Globalna prepoznatljivost ljudi porijeklom iz Livna u kulturi, sportu, gospodarstvu... - Ležište mineralnih sirovina (tresetište) - Glazbena škola 	<ul style="list-style-type: none"> - Niska iskorištenost proizvodnje energije - Nesređenost zemljišnih knjiga - Zastarjela prostorno planska dokumentacija - Usitnjenost poljoprivrednog zemljišta - Nepovoljna struktura gospodarstva-mali udio proizvodnje a veliki udio trgovine - Međusobna nepovezanost s drugim općinama i gradovima - Neadekvatna organizacija gradske uprave - Neaktivan odnos uprave prema gospodarstvu i investitorima - Nedovoljna primjena IKT tehnologija u javnoj upravi - Nedovoljno razvijena vodovodna i kanalizacijska mreža - Nezanjanje i nezainteresiranost stanovništva oko pravilnog odlaganja otpada i reciklaže - Nedostatak aktivnih demografskih mjera - Slabo upravljanje otpadom i niska svijest stanovništva za okoliš - Slaba briga i zaštita za vodne i općenito prirodne resurse - Nepostojanje sustava navodnjavanja i odvodnje u Livanjskom polju - Nepostojanje poljoprivredne infrastrukture - Nepovoljna struktura stanovništva i negativan prirodni prirast stanovništva - Iseljavanje stanovništva - Smanjenje broja učenika - Niska stopa zaposlenosti i visoka stopa nezaposlenosti - Nepostojanje organiziranog turističkog sustava - Nemaran odnos pojedinaca prema prirodnim resursima (izazivanje požara, bacanje smeća i sl.) - Nefunkcionalne mjesne zajednice

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja autoceste Split – Banja Luka - Dostupnost EU i drugih izvora financiranja - Južna interkonekcija plinovoda – odvojak za Livno - Digitalna transformacija i informatizacija - Povećana potražnja za specifični turističkim sadržajima koje može pružiti Livno - Povećana potražnja za hranom i osiguranjem prehrambenim proizvodima, posebno organskom i ekološki uzgojenom hranom - Prekogranična i međuopćinska suradnja - Klimatski pogodno područje za korištenje obnovljivih izvora energije 	<ul style="list-style-type: none"> - Nemogućnost izvoza poljoprivrednih proizvoda u EU - Bolja konkurentnost susjednih općina i gradova - Prirodne nepogode - Loš kreditni rejting zemlje - Nestabilna sigurnosna situacija u zemlji i svijetu - Politička nestabilnost u BiH - Negativne posljedice zaraznih i drugih bolesti (pandemije, epidemije i sl.) - Migrantska kriza - Ograničavanje pristupa vanjskim izvorima financiranja - Zaobilaženje Livna u strateškim državnim infrastrukturnim projektima

b) Strateško fokusiranje

Temeljem provedene SWOT analize te analize vanjskih čimbenika Grad Livno je definirao tri ključna pravca razvoja do 2027. godine. Grad Livno se u sljedećem razdoblju želi razvijati u sljedećim ključnim pravcima razvoja:

1. Održiv razvoj gospodarstva utemeljenog na prirodnim i kulturnim resursima Livna i privlačenje ulaganja u Livno s posebnim naglaskom na proizvodno i izvoznoorijentirano poduzetništvo te razvoj poljoprivrede i turizma

Livno je bogato prirodnom ali i kulturno-povijesnom baštinom koja još uvijek nije u potpunosti vrednovana u kontekstu gospodarskog razvoja. Pored prirodne i kulturno-povijesne baštine Grad Livno ima razvijenu u poslovnu infrastrukturu. Međutim, unatoč ovim resursima ne dolazi da značajnijeg rasta gospodarstva. Livno još uvijek nije prepoznatljivo kao sredina koja privlači ulaganja. Isto tako poljoprivredna proizvodnja nije na razini na kojoj bi mogla biti uzimajući u obzir sve resurse koji stoje na raspolaganju. U posljednje vrijeme Grad Livno postaje prepoznatljivo kao turistička destinacija, ali prvenstveno zbog divljih konja kao jedinstvene turističke atrakcije, ali nema sustavnog pristupa razvoju turizma i razvijenih turističkih kapaciteta i sadržaja. Stoga je jedan od ključnih pravaca razvoja Grada Livna održivo korištenje ovih resursa za daljnji razvoj poljoprivrede i razvoj turizma te privlačenje ulaganja u Livno s posebnim naglaskom na proizvodno izvoznoorijentirano gospodarstvo, te prepoznatljivi turistički sadržaj koji će biti integriran s poljoprivrednom proizvodnjom.

2. Poboljšanje kvalitete života i smanjenje trenda iseljavanja stanovništva, s posebnim naglaskom na zadržavanje mladih

Trend iseljavanja stanovništva i negativna stopa nataliteta zahtijevaju aktivnosti na podizanju ukupne kvalitete života i stvaranje pretpostavki za bolji i sadržajni društveni život građana, koji uključuje i kvalitetnije obrazovanje, kvalitetniju zdravstvenu zaštitu i kvalitetnije socijalne usluge, sadržajni sport i kulturu. Također, kvaliteta i učinkovitost javne uprave predstavlja temelj za budući razvoj Livna, te Grad Livno želi usmjeriti svoje napore u smjeru digitalne transformacije javne uprave. Bez učinkovitog javnog sektora neće biti moguće na kvalitetan način napraviti pomake u svim drugim sektorima i sferama društvenog i gospodarskog razvoja. U kontekstu ovog pravca razvoja Grad Livno će usmjeriti svoje napore na donošenje demografskih mjera koje će pozitivno utjecati na strukturu stanovništva.

3. Razvoj javne infrastrukture i javnih usluga na načelima održivog razvoja i zaštite okoliša

Prirodna baština je jedan od ključnih resursa koje ima Grad Livno i koji predstavljaju jedan od temelja budućeg razvoja. Utoliko zaštita okoliša i podizanje svijesti stanovništva o potrebi i važnosti čiste i očuvane sredine jeste jedan od ključnih pravaca razvoja. Također, kvaliteta komunalne i tehničke infrastrukture preduvjet je za podizanje ukupne kvalitete života ljudi kao i za stvaranje boljih uvjeta za poslovanje. Međutim, razvoj komunalne i tehničke infrastrukture treba biti utemeljen na načelima održivosti. Stoga je ključno usmjeriti pažnju na zaštitu i obnovu prirodnih ekosustava, održivu uporabu resursa i kvalitetu zraka. Grad Livno se također želi osloniti i na globalne ciljeve razvoja kao i na cilj Europske unije koji se odnosi na zelenu tranziciju.

2.3. Vizija razvoja i strateški ciljevi

a) Vizija razvoja

Vizija Grada Livna je dugoročna izjava o željenom stanju koja izlazi izvan vremenskog okvira ove strategije ali kojoj Grad Livno stremi u dugoročnom razdoblju. Vizija je izjava s kojom se svi građani Livna mogu i trebaju poistovjetiti.

Vizija Grada Livna

Grad Livno će biti grad dinamičnog gospodarstva, razvijene poljoprivrede, prepoznatljive kulturno-turističke ponude i očuvanog okoliša

Vizija Grada Livna temelji se na tri ključne vrijednosti:

- *Ljudi* – Livno je bogato iznimnim ljudima, kako onima koji žive u Livnu ,tako i brojnoj dijaspori koja se afirmira na globalnoj razini kako u kulturi, tako u gospodarstvu ili sportu i na kojima se može i mora temeljiti budući razvoj Livna
- *Očuvana prirodna baština* - Livno je bogato jedinstvenom prirodnom baštinom koja može i mora biti temelj održivog gospodarskog razvoja Livna
- *Bogata kulturno-povijesna baština* – Livno je bogato kulturno-povijesnom baštinom koja može i treba biti temelj kako društvenog tako i gospodarskog razvoja Livna

b) Strateški ciljevi

Strateški ciljevi kojima će Grad Livno postići ostvarenje vizije razvoja predstavljaju sadržaj ili promjene koje moraju biti postignute kako bi strategija Grada Livna bila uspješna. Strateški ciljevi definiraju pokazatelje, terminski okvir i troškove (inpute i outpute) provedbe. Kada se postavljaju, mora se voditi briga o tomu da oni moraju biti „pametni“ odnosno „SMART“ što znači da moraju biti:

- Specifični – **Specific**
- Mjerljivi – **Measurable**
- Realni za postići – **Achievable**
- Relevantni – **Relevant**
- Vremenski usklađeni – **Timed.**

Temeljem analize stanja, definiranih pravaca razvoja i željene vizije razvoja Grada Livna, a uzimajući u obzir metodologiju koja preporučuje da se razvoj određene lokalne zajednice što više fokusira, definirana su tri ključna strateška cilja razvoja Grada Livna do 2027. godine:

Strateški cilj (SC) 1: Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima

Strateški cilj Grada Livna je razviti Grad Livno kao mjesto dinamičnog gospodarstva sa razvijenom poljoprivredom, razvijenim turizmom i intenziviranim ulaganjima s posebnim naglaskom na proizvodno i izvozno orijentirano gospodarstvo i koje će biti utemeljeno na održivom korištenju prirodnih i društvenih resursa.

Grad Livno u svoj gospodarski razvoj treba temeljiti na tri ključna elementa koji čine ovaj strateški cilj: razvoj poljoprivrede i podizanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje utemeljene na održivom korištenju prirodnih resursa kojima Livno obiluje i koji mu daju specifičnost i prepoznatljivost; turizam kao tercijarna djelatnost može doprinijeti povećanju prepoznatljivosti i afirmaciji prostora te u kombinaciji s poljoprivredom može doprinijeti značajnijem gospodarskom razvoju Grada Livna i otvaranje novih radnih mjesta, a s posebnim naglaskom na povezivanje poljoprivrede i turizma; privlačenje ulaganja u Livno jedan je od stupova ovog strateškog cilja s tim da privlačenje ulaganja prvenstveno treba biti usmjereno na proizvodno i izvozno orijentirana ulaganja, a opet utemeljena na prirodnim resursima i njihovo održivo korištenje.

Ostvarenje strateškog cilja 1 pratit će se kroz odabrane pokazatelje utjecaja na temelju kojih će se moći ocijeniti stupanj promjena u okruženju. Strateški cilj 1 obuhvaća tri ključna pokazatelja za koje su definirane početne i ciljne vrijednosti ostvarenja.

STRATEŠKI CILJ 1 - Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima	Pokazatelj utjecaja	Polazna vrijednost (2021.)	Ciljna vrijednost (2027.)
	- Rang razvijenosti Grada Livna	50	35
	- Stupanj zaposlenosti	20%	25%
	- Stupanj nezaposlenosti	36%	30%

Pri definiranju Strateškog cilja 1 i elemenata koji se odnose na gospodarski razvoj u Strategiji razvoja Grada Livna za razdoblje 2023.-2027. godine uzeti su u obzir strateški ciljevi Federacije BiH i Hercegbosanske

županije kao i Okvir za ciljeve održivog razvoja u BiH koji utvrđuje zajedničke pod ciljeve i pokazatelje za sve razine vlasti u BiH (zajednički minimum).

Grad Livno	Strateški cilj 1: Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima
Strategija razvoja FBiH 2021-2027	Strateški cilj 1. Ubrzan ekonomski razvoj
Strategija razvoja Hercegbosanske županije 2021-2027	Strateški cilj 1. Ubrzan ekonomski razvoj
Ciljevi održivog razvoja (SDG)	<p>Ciljevi održivog razvoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cilj 1. Svijet bez siromaštva - Cilj 2: Nula gladnih - Cilj 8. Dostojan rad i ekonomski rast - Cilj 9. Industrija, inovacije i infrastruktura <p>Pravci razvoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1: Pametan rast - 2: Društvo jednakih mogućnosti

Strateški cilj (SC) 2: Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana

Grad Livno želi stvoriti kvalitetno ozračje za život građana kroz razvoj i poboljšanje društvene infrastrukture i društvenih usluga. Ovo podrazumijeva kvalitetnije obrazovanje, kvalitetniju zdravstvenu zaštitu, kvalitetniju socijalnu skrb, te kvalitetniji i bogatiji kulturni i sportski život u Gradu Livnu, te agilniju i transparentniju javnu upravu.

Grad Livno svoj društveni razvoj treba temeljiti na razvoju potrebne društvene infrastrukture i podizanju njene kvalitete u sektorima koji čine temelje kvalitete društvenog života građana kao što su obrazovanje, zdravstvo i socijalna skrb. Također, pored temeljnih životnih i ljudskih potreba, kvaliteta života se odražava i na dostupnosti i kvaliteti ostalih društvenih sadržaja koji građanima Livna, a posebno mladima, omogućavaju zadovoljavanje sekundarnih potreba koje trebaju činiti kvalitetu življenja u Gradu Livnu kao što su kultura, sport i sl.

Ostvarenje strateškog cilja 2 pratit će se kroz odabrane pokazatelje utjecaja na temelju kojih će se moći ocijeniti vrsta i stupanj promjena u okruženju. Strateški cilj 2 obuhvaća tri ključna pokazatelja za koje su definirane početne i ciljne vrijednosti ostvarenja.

STRATEŠKI CILJ 2 Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana	Pokazatelj utjecaja	Polazna vrijednost (2021.)	Ciljna vrijednost (2027.)
	- Procijenjeni broj stanovnika u Gradu Livnu	32360	32300
	- Stopa prirodnog prirasta stanovnika	-9	-3
	- Migracijski saldo	-28	-10

Pri definiranju Strateškog cilja 2 i elemenata koji se odnose na društveni razvoj u Strategiji razvoja Grada Livna za razdoblje 2023.-2027. godine uzeti su u obzir strateški ciljevi Federacije BiH i Hercegbosanske županije kao i

Okvir za ciljeve održivog razvoja u BiH koji utvrđuje zajedničke pod ciljeve i pokazatelje za sve razine vlasti u BiH (zajednički minimum).

Grad Livno	Strateški cilj 2: Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana
Strategija razvoja FBiH 2021-2027	Strateški cilj 2. Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Strategija razvoja Hercegbosanske županije 2021-2027	Strateški cilj 2. Unapređenje društvene infrastrukture
Ciljevi održivog razvoja (SDG)	<p>Ciljevi održivog razvoja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cilj 3: Zdravlje i blagostanje - Cilj 4: Kvalitetno obrazovanje - Cilj 8: Smanjiti nejednakost - Cilj 9: Industrija, inovacije i infrastruktura <p>Pravci razvoja</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1: Pametan rast - 2: Društvo jednakih mogućnosti - 3: Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom

Strateški cilj (SC) 3: Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša

Grad Livno želi razviti kvalitetnu komunalnu infrastrukturu te osigurati zaštitu okoliša kako bi se razvoj Grada Livna mogao temeljiti na dugoročnim i održivim pretpostavkama.

Okolišni razvoj Livna treba biti utemeljen na održivom razvoju i očuvanom okolišu kao temeljnom resursu za razvoj Livna. Razvoj komunalne infrastrukture predstavlja temelje kvalitete života i gospodarskog razvoja grada, s tim da razvoj ove infrastrukture treba biti utemeljen na načelima zelene tranzicije i održivog gospodarenja okolišem.

Ostvarenje strateškog cilja 3 pratit će se kroz odabrane pokazatelje utjecaja na temelju kojih će se moći ocijeniti vrsta i stupanj promjena u okruženju. Strateški cilj 3 obuhvaća tri ključna pokazatelja za koje su definirane početne i ciljne vrijednosti ostvarenja.

STRATEŠKI CILJ 3 Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša	Pokazatelj utjecaja	Polazna vrijednost (2021.)	Ciljna vrijednost (2027.)
	- Pokrivenost kućanstava pitkom vodom/kanalizacijskim sustavom	55%/25%	62%/30%
	- Udio selektiranog otpada	0%	20%
	- Smanjenje potrošnje energije u javnom sektoru (zgradarstvo, promet i javna rasvjeta) u odnosu na referentnu godinu 2009	30%	50%

Pri definiranju Strateškog cilja 3 i elemenata koji se odnose na infrastrukturni i okolišni razvoj u Strategiji razvoja Grada Livna za razdoblje 2023.-2027. godine uzeti su u obzir strateški ciljevi Federacije BiH i Hercegbosanske županije kao i Okvir za ciljeve održivog razvoja u BiH koji utvrđuje zajedničke pod ciljeve i pokazatelje za sve razine vlasti u BiH (zajednički minimum).

Grad Livno	Strateški cilj 3: Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša
Strategija razvoja FBiH 2021-2027	Strateški cilj 1. Resursno efikasan i održiv razvoj
Strategija razvoja Hercegbosanske županije 2021-2027	Strateški cilj 1. Moderna infrastruktura i očuvan okoliš
Ciljevi održivog razvoja (SDG)	<p>Ciljevi održivog razvoja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cilj 6 - Čista voda i sanitarni uvjeti - Cilj 7 - Pristupačna energija iz čistih izvora - Cilj 12 - Odgovorna potrošnja i proizvodnja - Cilj 13 - Očuvanje klime - Cilj 15 - Očuvanje života na zemlji <p>Pravci razvoja</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1: Pametan rast

3. Prioriteti i mjere sa pokazateljima

Prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva i kao takvi imaju najveći utjecaj na razvoj, odnosno ostvarenje strateških pokazatelja.

Definirani prioriteti su grupirani pod relevantnim strateškim ciljevima kako je prikazano u nastavku. Ukupna broj prioriteta je 9, od čega su tri u Strateškom cilju 1, tri u Strateškom cilju 2 i tri u Strateškom cilju 3. Za realizaciju ovih prioriteta planirano je ukupno 27 Razvojnih mjera.

STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo	Prioritet 1.1. – Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja Prioritet 1.2. – Razvoj i promocija turizma Prioritet 1.3. – Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede
STRATEŠKI CILJ 2 :Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge	Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa Prioritet 2.2. – Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova Prioritet 2.3. – Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave
STRATEŠKI CILJ 3:Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš	Prioritet 3.1. – Zaštita okoliša Prioritet 3.2. – Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu Prioritet 3.2. – Zelena tranzicija i energetska učinkovitost

STRATEŠKI CILJ 1: RAZVIJENO I DINAMIČNO GOSPODARSTVO

Strateški cilj 1 operacionalizira se kroz 3 prioriteta i 9 razvojnih mjera¹. Ostvarenje prioriteta će se pratiti preko 9 pokazatelja.

Strateški cilj 1 - Razvijeno i dinamično gospodarstvo	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost
Prioritet 1.1. – Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja	- Udio prerađivačke industrije	9% (2021)	15%
	- Broj poslovnih subjekata koje predaju završni financijski račun	239 (2020)	260
	- Visina ostvarenog izvoza	21.797.137 KM (2021)	preko 28.000.000 KM
Prioritet 1.2. – Razvoj i promocija turizma	- Broj registriranih dolazaka i noćenja	2823/3486 (2021)	preko 30000/50000
	- Dužina boravka turista	1,25 (2021)	2
	- Prihodi od boravišne takse	0 KM (2021)	100.000 KM
Prioritet 1.3. – Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede	- Broj OPG registriranih kao poslovni subjekti	74 (2021)	90
	- Broj zaposlenih u poljoprivredi	83	110
	- Visina povučenih poticaja u poljoprivredi	1.285.770,00 KM (2021)	preko 2.000.000KM

¹Mjere su detaljno opisane u Prilogu 7.

Prioritet 1.1. – Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja

Kroz ovaj se prioritet naglasak stavlja na kreiranje povoljnog poslovnog okruženja i privlačenje ulaganja u Grad Livno. U okviru ovog prioriteta planira se niz aktivnosti i projekata koji su grupirani u 3 Razvojne mjere s jasno definiranim pokazateljima.

	Mjera	Pokazatelj	Izvor verifikacije	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
Prioritet 1.1. – Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja	M.1.1.1. Razvoj i unapređenje povoljnog poslovnog okruženja	Dužina novo uređene infrastrukture u poslovnim zonama	Uplanjena infrastruktura /okončane situacije	0	1,5
		broj privučenih poduzetnika u zone (broj novih investicija u poslovnim zonama)	Ugovori o kupnji zemljišta unutar poslovne zone	0	5
	M.1.1.2. Financijski poticaj poduzetništvu i obrtništvu s posebnim naglaskom na proizvodno poduzetništvo	Broj poduzetnika financiran iz poticaja	Odluka/Zaključak o dodjeli poticaja/ ugovori sa poduzetnicima	0	30
		Broj novih start up-ova	Odluka/Zaključak o dodjeli poticaja/ ugovori sa poduzetnicima	0	20
		Broj potpisanih sporazuma u lokalnom partnerstvu za zapošljavanje	Sporazumi o partnerstvu	0	15
	M.1.1.3. Unaprjeđenje prostornog planiranja	Broj usvojenih planova	Odluke o usvajanju	0	6
		Broj uspostavljen GIS sustav po katastarskim općinama	Potvrda FGU	11	20

Prioritet 1.2. – Razvoj i promocija turizma

Kroz ovaj prioritet želi se maksimalno iskoristiti turistički potencijal koji Grad Livno ima, a koji se naslanja na prirodnu i kulturno povijesnu baštinu. Ovaj prioritet obuhvaća niz aktivnosti i projekata koje su grupirane u 3 razvojne mjere s jasno definiranim pokazateljima.

	Mjera	Pokazatelj	Izvor verifikacije	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
Prioritet 1.2. – Razvoj i promocija turizma	M.1.2.1. Razvoj i izgradnja turističke infrastrukture	Broj novouređenih turističkih lokacija/atrakcija/Broj postavljenih turističkih mapa	Projektna dokumentacija/okonačane situacija/zapisnik o izvođenju radova	0	2

		Dužina uređenih i obilježenih biciklističkih/pješačkih ruta i staza	Projektna dokumentacija/okolišne situacija/zapisnik o izvođenju radova	0km	15km
	M.1.2.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta za uvezivanje turističke ponude	Izrada baze podataka svih turističkih djelatnika i poduzetnika	Baza podataka turističke zajednice	0	1
		Uspostavljen ured Turističke zajednice	Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta Turističkog ureda,	NE	DA
	M.1.2.3. Promocija turističke ponude Livna	Broj razvijenih turističkih proizvoda	Ponuda/brošura turističke ture	0	5
		Broj sajмова na kojima se sudjelovalo	Fotografije/potvrda o sudjelovanju	0	10

Prioritet 1.3. – Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede

Poljoprivreda je jedan od ključnih mogućnosti razvoja koja još uvijek nije dovoljno vrednovana niti se nalazi na mjestu na kojem bi trebala biti odnosno ne igra ulogu koju bi mogla igrati u ukupnom razvoju gospodarstva. Stoga se kroz ovaj prioritet naglasak stavlja na projekte i aktivnosti koje će doprinijeti snažnijem zamahu u razvoju poljoprivrede i poljoprivredne proizvodnje odnosno stvaranju uvjeta za podizanje konkurentnosti poljoprivrede. Aktivnosti i projektu u okviru ovog prioriteta su grupirane u 3 razvojne mjere s definiranim pokazateljima.

	Mjera	Pokazatelj	Izvor verifikacije	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
Prioritet 1.3. – Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede	M.1.3.1. Razvoj infrastrukture za konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju	Uređen poljoprivredni centar	Uporabna dozvola	NE	DA
		Broj korisnika nove gradske i digitalne tržnice	Ugovori o korištenju prostora	0	30
		Dužina izgrađene infrastrukture za pristup poljoprivrednom zemljištu i farmama	Okončane situacije/ glavni projekti	0	3km
	M.1.3.2. Financijska shema za poticaj poljoprivrede	Broj poljoprivrednika koji su dobili financijsku podršku godišnje	Odluka o dodjeli poticaja/Zaključci o isplati	0	30
		% podrške u financijskoj shemi za razvojne projekte poljoprivrednika	Odluka o dodjeli poticaja	0	50%

	M.1.3.3. Razviti model korištenja i upravljanja poljoprivrednim zemljištem i pašnjacima	Donesen novi Program korištenja poljoprivrednog zemljišta	Program korištenja poljoprivrednog zemljišta	NE	Da
		Broj katastarskih općina u kojima je provedena komasacija	Katastar zemljišnih knjiga	0	6

STRATEŠKI CILJ 2: KVALITETNA DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA I JAVNE USLUGE

Strateški cilj 2 operacionalizira se kroz 3 prioriteta i 10 razvojnih mjera². Ostvarenje prioriteta će se pratiti preko 9 pokazatelja.

Strateški cilj (SC) 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost
Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa	Broj upisane djece u osnovnu školu	1484 (2021/22)	1520
	Broj registriranih korisnika kulturnih sadržaja	627 (2021)	800
	Broj aktivnih članova sportskih društava	1233 (2021)	1300
Prioritet 2.2. – Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova	Broj novorođene djece	140(2021)	160
	Udio stanovništva preko 65 g starosti	21%(2021)	18%
	Udio stanovnika u dobi do 14 godina starosti	10% (2021)	14%
Prioritet 2.3. - Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave	Broj uspostavljenih e usluga	0	2
	Broj prijavljenih projekata za financiranje iz vanjskih izvora - godišnje	15	25
	Broj provedenih projekata u suradnji s MZ/NVO/dijasporom/braniteljima - godišnje	11	20

Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa

Obrazovanje, kultura i šport su od velike važnosti za podizanje kvalitete života i društvenog sadržaja. Izražen je trend smanjenja broja učenika u osnovnom i srednjem obrazovanju što zahtjeva poduzimanje projekata i aktivnosti u pravcu smanjenja ovog negativnog trenda. Pored obrazovanja kroz ovaj se prioritet želi staviti naglasak i na mjere kojima će se podići kvalitetu kulturnih i sportskih sadržaja.

²Mjere su detaljno opisane u Prilogu 7.

Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa	Mjera	Pokazatelj	Izvor verifikacije	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
	M.2.1.1. Podizanje kvalitete odgojno obrazovnog sustava	Broj školskih objekata opremljen novom opremom	Zapisnici o primopredaji opreme	3	6
		Broj visokoškolskih programa/ programa obrazovanja odraslih organiziranih u Livnu	Registrirani programi kod Ministarstva obrazovanja HBŽ	2	4
		Smještajni kapacitete predškolskih ustanova	Izveštaj vrtića	310	400
	M.2.1.2. Očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine	Otvorena Galerija u Narodnom sveučilištu	Odobrenje za rad Galerije	0	1
		Digitalizirana i modernizirana kino dvorana	Zapisnik o instalaciji/ Izveštaj Narodnog sveučilišta	0	1
		Broj istraženih/uređenih lokacija kulturno-povijesne baštine	Interna baza uređenih lokacija kulturno- povijesne baštine	0	2
	M.2.1.3. Program potpore organizaciji kulturnih i sportskih sadržaja	Broj podržanih sportskih klubova godišnje	Izveštaj službe/ Odluka o raspodjeli sredstava za sport	25	30
		Broj podržanih kulturnih/društvenih manifestacija godišnje	Izveštaj službe	7	10
	M.2.1.4. Infrastrukturna ulaganja u sportske objekte i sadržaje	Broj sportskih objekata u Livnu (bez školskih objekata)	Izveštaj o športu	6	7
Broj članova sportskog saveza		Lista članova	0	20	

Prioritet 2.2. – Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova

U Gradu Livnu je izražen trend iseljavanja i migracije stanovništva te je izražena i nepovoljna struktura stanovništva, odnosno stanovništvo stari. U tom kontekstu kroz ovaj se prioritet planira pokretanje projekata i aktivnosti u cilju sprječavanja iseljavanja mladih, te razvoj demografskih mjera i stvaranja mogućnosti izbora za mlade, kao i inkluzija ranjivih skupina.

	Mjera	Pokazatelj	Izvor verifikacije	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
Prioritet 2.2. – Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova	M.2.2.1. Jačanje kvalitete i obima socijalnih i zdravstvenih usluga	Adaptirane prostorije Centra za socijalnu skrb	okončana situacija/ građevinski dnevnik	NE	DA
		Broj novih usluga u segmentu socijalne/zdravstvene zaštite	Izveštaj Centra za socijalnu skrb/ Izveštaj Doma zdravlja	0	2
	M.2.2.2. Potpora mladima i mladim obiteljima	Broj korisnika potpora za novorođenčad i stambenih potpora - godišnje	Zaključci o dodjeli potpora	140	170
		Broj nagrađenih/ stipendiranih učenika i studenata - godišnje	Zaključak o dodjeli stipendija/ Izveštaj Službe o nagrađenim učenicima	70	100
	M.2.2.3. Inkluzija ranjivih skupina u društvo	Broj djece/mladeži sa smetnjama u razvoju korisnika dnevnog boravka godišnje (PUŽ)	Izveštaj udruge PUŽ	0	10
		Broj implementiranih programa socijalne inkluzije	Izveštaj Centra i Udruga	1	2

Prioritet 2.3. - Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave

Potrebno je javnu upravu staviti u službu građana na temelju reformiranja i funkcionalnog ustrojavanja što se može postići digitalizacijom, razvojem partnerskih odnosa sa civilnim sektorom i mjesnim zajednicama i jačanjem kapaciteta za strateško planiranje i upravljanje projektima.

Prioritet 2.3. - Podizanje učinkovitosti i transparentnosti	Mjera	Pokazatelj	Izvor verifikacije	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
	M.2.3.1.	Izrađena strategija komunikacije	Strategija komuniciranja	0	1

javne uprave	Digitalna transformacija uprave i komunikacija s građanima	Broj digitaliziranih usluga	Naputak/procedura/izvještaj o korištenju digitalne usluge	0	3
	M.2.3.2. Jačanje kapaciteta za pripremu razvojnih projekata	Broj pripremljenih projektnih ideja za prijavu	Baza projektnih ideja	0	20
		Broj obuka za pisanje i provedbu projekata	Evidencija sa obuka	0	5
		Broj postignutih partnerstava sa drugim JLS i organizacijama	Sporazumi o partnerstvu/Ugovori o provođenju projekata u partnerstvu	0	3
	M 2.3.3. Razvoj platforme za suradnju s mjesnim zajednicama, NVO i dijasporom	Broj podržanih projekata NVO sektora (kumulativno)	Odluka o dodjeli sredstava	10	50
		Broj inicijativa sa dijasporom	Zapisnici/ potpisne liste/ program sa sastanaka sa dijasporom	0	5
		Broj podržanih projekata u suradnji s Mjesnim zajednicama i braniteljskim udrugama	Odluka o dodjeli sredstava/Sporazum	5	15

STRATEŠKI CILJ 3: RAZVIJENA KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I ČIST OKOLIŠ

Strateški cilj 3 operacionalizira se kroz 3 prioriteta i 7 razvojnih mjera³. Ostvarenje prioriteta će se pratiti preko 7 pokazatelja.

Strateški cilj (SC) 3: Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost
Prioritet 3.1. – Zaštita okoliša	Broj divljih deponija	45	20
	Broj priključaka na kanalizacijsku mrežu	2733	2900
	Smanjen broj intervencija PVP na požare	163	100
Prioritet 3.2. – Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture	Broj priključaka na vodovodni sustav Livanjski horizont	6181	6500

³Mjere su detaljno opisane u Prilogu 3.

	% rekonstruiranih lokalnih i nerazvrstanih prometnica	20	40
Prioritet 3.3. - Zelena tranzicija i energetska učinkovitost	Broj javnih zgrada na kojima su primijenjene mjere energetske učinkovitosti	13	15
	Iznos troškova potrošnje el energije za javnu rasvjetu na godišnjoj razini u KM	180.000	150.000

Prioritet 3.1. – Zaštita okoliša

Zaštita okoliša predstavlja jedan od prioriteta za razvoja Grada Livna. Kroz analizu stanja utvrđen je problem s otpadom kao i otpadnim vodama te sve češćim požarima koji predstavljaju opasnost za ljude ali isto tako i za okoliš koji predstavlja resurs za razvoj turizma i poljoprivrede. U tom kontekstu ovaj će se prioritet realizirati kroz tri mjere koje se odnose na upravljanje otpadom, upravljanje otpadnim vodama te zaštitom od požara.

	Mjera	Pokazatelj	Izvor verifikacije	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
Prioritet 3.1. – Zaštita okoliša	M.3.1.1. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom	Izrađen plan upravljanja otpadom	Plan upravljanja otpadom	NE	DA
		Broj opremljenih zelenih otoka	Zapisnici/fotografije	0	20
	M.3.1.2. Poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama	Dužina izgrađene kanalizacijske mreže (km)	Obračunske situacije	23,7	40
		Izrada glavnog projekta za postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda	Revidiran glavni projekt	0	1
	M.3.1.3. Poboljšanje sustava zaštite od požara, prirodnih i drugih nesreća	Broj održanih kampanja/edukacija godišnje	Zapisnici /brošure/	0	7
		Broj požara zaustavljenih u ranoj fazi izbijanja	Zapisnici o intervencijama	20	80

Prioritet 3.2. – Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture

Grad Livno je ruralna sredina. U gradskom području živi 23% stanovništva dok u ostalim odnosno ruralnim dijelovima živi 77% stanovništva. Nalazi se na nadmorskoj visini od 730 m i prostire se na površini od 994 km². Iz ovih podataka je vidljiva potreba uravnoteženog razvitka i razvoja kvalitetnih uvjeta života na cijelom području Livna. Stoga je ovaj prioritet fokusiran na razvoj infrastrukture na cijelom području Livna s posebnim naglaskom na vodoopskrbu i prometnu infrastrukturu kako bi se kroz razvoj infrastrukture stvorile

pretpostavke za razvoj drugih sadržaja kako gospodarskih tako i društvenih te kako bi se smanjio odljev stanovništva.

	Mjera	Pokazatelj	Izvor verifikacije	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
Prioritet 3.2. – Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture	M.3.2.1. Proširenje sustava vodoopskrbe stanovništva	Dužina izgrađene vodovodne mreže u km	Obračunske situacije	149	179
		Broj naselja sa izrađenom projektnom dokumentacijom za vodovod	Revidirani glavni projekt	8	11
	M.3.2.2. Izgradnja i investicijsko održavanje prometne infrastrukture	Dužina izgrađenih novih prometnica (km)	Obračunske situacije	0	4
		Dužina rekonstruiranih i saniranih prometnica (km) godišnje	Obračunske situacije	0	5

Prioritet 3.3. - Zelena tranzicija i energetska učinkovitost

Zelena tranzicija te energetska učinkovitost kao prioritet manifestira se kroz dvije razvojne mjere koje se odnose na energetska učinkovitost. Ovaj prioritet posebno dolazi do izražaja u kontekstu aktualne energetske krize u EU i svijetu.

	Mjera	Pokazatelj	Izvor verifikacije	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
Prioritet 3.3. - Zelena tranzicija i energetska učinkovitost	M.3.3.1. Modernizacija sustava javne rasvjete	Broj zamijenjenih svjetiljki	Obračunske situacije	1243	1724
		Broj naselja u kojima se održava javna rasvjeta	Zapisnici Povjerenstva	40	45
	M.3.3.2. Energetska učinkovitost u zgradarstvu i	Broj izrađenih energetskih audita/energetskih certifikata	Izrađeni elaborati	6	8
		Broj provedenih mjera energetske učinkovitosti	Okončane situacije / građevinski dnevni / izvještaji	32	40

4. Ključni strateški projekti

1. Uređenje infrastrukture u poslovnoj zoni Rasadnik

Kratki opis projekta:

Poslovna zona RASADNIK formirana je 2013. godine na površini od 31,90ha i smještena je na magistralnom putu Livno-Split, a od centra grada udaljena je 1000 metara. Prednost ove poslovne zone je njen položaj unutar granica grada, uz magistralnu cestu Livno-Split, te zbog zainteresiranosti novih investitora stvorila se potreba za izgradnjom mreže prometnica sa pripadajućom infrastrukturom koja će omogućiti kvalitetniji pristup zoni i novim parcelama u zoni RASADNIK, a time i nove investicije. Infrastrukturnim opremanjem gospodarske zone RASADNIK i poboljšanjem pristupne prometnice zoni RASADNIK, grad Livno želi stvoriti povoljnije poslovno okruženje za nastajanje novih poduzeća, a samim time i smanjiti nezaposlenost. Ovaj projekt bi se radio fazno i to svaka prometna os kao odvojeni projekt.

Indikativni financijski okvir za realizaciju: 4.500.000,00 KM

2. Izrada i usvajanje prostornog plana

Kratki opis projekta:

Prostorni plan područja općine Livno je usvojen 1979.godine, a 2012 godine su napravljene izmjene i dopune plana kako bi se prostorno regulirale gospodarske zone i zone izgradnje vjetroparkova i solarnih parkova. Prostorni plan je temeljni dokument prostornog uređenja svake jedinice lokalne samouprave kojim se utvrđuju osnovna načela planskog uređenja prostora grada, ciljevi prostornog razvoja zemljišta, korištenja i namjena zemljišta a naročito: granice građevinskog, poljoprivrednog i šumskog zemljišta, namjene površina za potrebe stanovanja, rada, rekreacije, sporta, turizma i posebne namjene, zaštite prirodnog i graditeljskog naslijeđa, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša, zaštite zone, zone obnove i sanacije, prometna, vodna, energetska i komunalna infrastruktura, te drugi elementi od važnosti za područje za koje se Prostorni plan donosi. Prostorni plan se donosi sukladno Zakona o prostornom planiranju HBŽ i Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja FBiH.

Indikativni financijski okvir za realizaciju: 370.000,00 KM

3. Izgradnja gradske tržnice

Kratki opis projekta:

Projektom se planira izgraditi moderna gradska tržnica na lokalitetu postojeće zelene tržnice u gradu Livno te implementirati niz inovativnih i održivih rješenja kojima je za cilj poticanje lokalne proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, osiguranje lakšeg plasmana proizvoda, privlačenje većeg broja proizvođača i kupaca na tržnicu, povezivanje proizvođača i kupaca te stvaranje dodane vrijednosti kroz brendiranje i zaštitu proizvoda jamstvom kvalitete. Projektom se planira implementirati jedinstvena digitalna platforma koja će omogućiti transparentno upravljanje prodajnim mjestima i ocjenjivanje lokalnih proizvođača od strane kupaca. Ovom

platformom lokalnim proizvođačima olakšat će se pristup tržištu, kupci će imati informaciju o proizvođačima, ali će se i stvoriti pozitivno kompetitivno ozračje među lokalnim poljoprivrednim proizvođačima s ciljem povećanja kvalitete proizvoda. Izgradnjom objekta gradske tržnice i opremanjem unaprijedit će se sanitarni uvjeti za prodaju prehrambenih proizvoda i uvjeti rada za prodavače na tržnici

Indikativni financijski okvir za realizaciju: 2.500.000,00 KM

4. Uvođenje sustava e-uprave

Kratki opis projekta:

U posljednjih petnaestak godina razvoj modernih informacijsko komunikacijskih tehnologija transformirao je način života ljudi, pa se samim time i državna uprava mora prilagođavati novo nastalom trendu informatizacije. Razvoj modernih informacijsko komunikacijskih tehnologija odvija se enormnom brzinom, pa se tako i javna uprava mora prilagođavati iz dana u dan. Modernizacija javne uprave te pružanja brzih i pouzdanih javnih usluga preduvjet su za stvaranje povoljne poduzetničke klime i podizanje standarda svih građana. Elektronička javna uprava je rezultat uporabe suvremenih tehnologija u javnom poslovanju. Usmjeren je na povećanje djelotvornosti, transparentnosti i kvalitete javne uprave, te se njezinom primjenom omogućuje bolja povezanost i stvara se efikasan sustav prikupljanja, obrade i korištenja podataka. Implementacijom modernih informacijsko komunikacijskih rješenja omogućuje se pomak od krute, birokratske javne uprave k fleksibilnoj i na građane usmjerenom javnoj upravi. Koncept elektronske uprave predstavlja mehanizam dostave informacija građanima online, odnosno bez „čekanja u redu“. Projekt uvođenja e uprave je višegodišnji projekt, a Grad Livnu u ovom strateškom periodu planira uvesti nekoliko e usluga u svoj rad.

Indikativni financijski okvir za realizaciju: 100.000,00 KM

5. Interpretacija baštine Livna

Kratki opis projekta:

Livno spada u one rijetke gradove čiji se postanak i trajanje vezuju za milenijski protek vremena jer se prvi put spominje davne 892. godine. Ovakvu dugu povijest Livna potrebno je ovjekovječiti zbog budućih generacija kroz interpretacijsku priču. Kulturno – povijesna baština predstavlja ograničen resurs koji zahtijeva očuvanje, skrb, vrednovanje i korištenje prema načelu održivosti i potrebno je razviti integriran program temeljen na obnovi kulturne baštine koji će obuhvatiti sadržajno i tematski povezana ulaganja u edukaciju, znanost, slobodno vrijeme i rekreaciju, ugostiteljstvo, malo i srednje poduzetništvo, promociju i vidljivost prostora, poljoprivredu, trgovinu te očuvanja tradicijskih obrta i zanimanja. U Gradu Livnu nalaze se 23 lokaliteta koja su zaštićena kao nacionalni spomenici BiH, te 14 lokaliteta koji se nalaze na privremenoj listi nacionalnih spomenika BiH, a jedan se spomenik nalazi na listi ugroženih. Među najznačajnijim kulturnim spomenicima je Stari grad u Livnu – Bistrički grad u kojem smo 2022. godine započeli sustavna arheološka istraživanja koja obuhvaćaju arhitekturu tri kule te djelomično prostor između kula, a sve s ciljem izrade dokumentacije, zaštita te konzervacija i restauracija dijela graditeljske cjeline utvrde, ali izgradnja prezentacijskog dijela. U zgradi

Narodnog sveučilišta planira se izgraditi galerijsko/ interpretacijski prostor koji bi trebali osigurati primjerene prostorije za daljnji razvoj i napredak svih kulturnih djelatnosti. Uloga interpretacijskoga centra je rad na proučavanju, očuvanju i prenošenju kulturne baštine. O tome koliko poznajemo svoju baštinu ovisi i to koliko ćemo cijeniti sami sebe, koliko ćemo poštovati druge, ali i koliko će drugi cijeniti nas.

Indikativni financijski okvir za realizaciju: 1.500.000,00 KM

6. Vodoopskrbni sustav "Livanjski horizont"

Kratki opis projekta:

Projekt izgradnje sustava vodoopskrbe Livanjski horizont je strateški projekt koji je započeo 2007. godine izgradnjom primarnog voda za sva naselja u Livnu. Izgradnja primarnog voda je završena 2021. godine ukupne dužine 82 kilometra, s čim su stvoreni preduvjeti za izgradnju sekundarnih vodovodnih mreža, te da u konačnici sva naseljena mjesta dobiju zdravstveno ispravnu vodu za piće. Paralelno sa gradnjom primarnog voda gradili su se i sekundarni vodoopskrbni sustavi za naselja gdje je već bio izgrađen primarni vod. Većina naselja u Livnu je koristila bunare ili čitrnje kao izvor vode. Kako bi ovaj projekt bio završen potrebno je još izgraditi sekundarne vodovodne mreže. Kako je projekt izgradnje sustava vodoopskrbe Livanjski horizont strateški projekt čija realizacija traje duže od strateških perioda u ovom strateškom periodu je predviđena izgradnja vodoopskrbnih sustava za 8 naselja.

Indikativni financijski okvir za realizaciju: 3.900.000,00 KM

7. Izgradnja kanalizacijske mreže i postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda u gradu Livnu

Kratki opis projekta:

Projekt izgradnje kanalizacijske mreže i postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda je preduvjet za održivi razvoj grada Livna i poboljšanje komunalne infrastrukture. Trenutno je samo urbano područje Livna pokriveno kanalizacijom, ali se istovremeno ispuštaju preko ispusta u rijeku Bisticu. Projektom je predviđena izgradnja kanalizacijske mreže u gradskim i prigradskim naseljima te izgradnja uređaja za pročišćavanje. Izgradnja uređaja za prečišćavanje predviđena je u fazama, u prvoj fazi plan je da se izgradi uređaj za 24.000 ES, a u drugoj još za 8.000 ES tako da sa drugom fazom uređaj bude ukupnog kapaciteta 32.000 ES. Lokacija uređaja za prečišćavanje otpadnih voda određena je poslovnoj zoni Rasadnik. Realizacijom projekta bi se osiguralo usklađivanje sa propisima Europske unije za urbane otpadne vode i spriječilo eventualno zagađenja podzemnih voda koje se koriste kao izvor pitke vode. Osim toga, izgradnja kanalizacijskog sustava u Livnu sa potrebnim pročištačem smanjila bi se zagađenost vodotoka u slivu rijeke Cetine.

Indikativni financijski okvir za realizaciju Faze I: 9.500.000,00 KM

8. Izgradnja i opremanje vatrogasnog doma

Kratki opis projekta:

Projektom se planira izgraditi i opremiti novi vatrogasni dom koji se sastoji od prizemlja i 1. kata u sklopu koje se nalazi vatrogasni toranj, na parceli površine oko 5000 m². Koji bi služio za rad, pripremu, intervencije, boravak, vježbe i edukaciju vatrogasnog društva i gostiju. Objekt će biti opremljen garažama za vatrogasna vozila s potrebnom opremom za održavanje, prostorija za servis vatrogasnih aparata, intervencijskom garderobom, skladištem za opremu, prostorijama za Operativni centar i boravak vatrogasaca, uredima zapovjednika i administracije, sanitarnim čvorovima, salom za sastanke i prostorijom za tjelovježbu. Realizacijom projekta znatno će se povećati učinkovitost djelovanja vatrogasne postrojbe Grada Livno. Objekt treba biti energetska neovisan. Objekt će svojim kapacitetom biti dostatan za županijski centar za vježbe i edukaciju.

Indikativni financijski okvir za realizaciju: 2.000.000,00 KM

5. Indikativni financijski okvir

INDIKATIVNI FINANCIJSKI OKVIR STRATEGIJE RAZVOJA GRADA LIVNA ZA RAZDOBLJE 2022.-2027. GODINA					
Oznaka strateškog cilja, prioriteta i mjere	Struktura financiranja (%)	Ukupno (KM)	Proračun grada (KM)	Ostali izvori	
				Iznos (KM)	Naziv potencijalnog izvora
UKUPNO STRATEGIJA		47.740.000	37.240.000	10.500.000	
STRATEŠKI CILJ 1 - Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima	29,45%	14.060.000	11.610.000	2.450.000	
Prioritet 1.1. – Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja		8.940.000	7.740.000	1.200.000	
Mjera 1.1.1. Razvoj i unapređenje povoljnog poslovnog okruženja		5.740.000	4.540.000	1.200.000	Federalna ministarstva i Vlada FBiH, EU sredstva
Mjera 1.1.2. Financijski poticaj poduzetništvu i obrtništvu s posebnim naglaskom na proizvodno		1.800.000	1.800.000		
Mjera 1.1.3. Unaprjeđenje prostornog planiranja		1.400.000	1.400.000		
Prioritet 1.2. – Razvoj i promocija turizma		800.000	450.000	350.000	IPA fondovi, USAID
Mjera 1.2.1. Razvoj i izgradnja turističke infrastrukture		300.000	100.000	200.000	Federalna ministarstva, UNDP, USAID, Ambasade, EU sredstva
Mjera 1.2.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta za uvezivanje turističke ponude		300.000	250.000	50.000	EU, USAID, ILO
Mjera 1.2.3. Promocija turističke ponude Livna		200.000	100.000	100.000	Županijska ministarstva, USAID
Prioritet 1.3. – Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede		4.320.000	3.420.000	900.000	
Mjera 1.3.1. Razvoj infrastrukture za konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju		3.000.000	2.200.000	800.000	Vlada RH, Strane organizacije, EU Sredstva
Mjera 1.3.2. Financijska shema za poticaj poljoprivrede		1.000.000	1.000.000		
Mjera 1.3.3. Razviti model korištenja i upravljanja poljoprivrednim zemljištem i pašnjacima		320.000	220.000	100.000	Županijska ministarstva, Geodetska uprava
STRATEŠKI CILJ 2 - Grad kvalitetnog i	28,26%	13.490.000	10.940.000	2.550.000	

sadržajnog života građana					
Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa		7.885.000	5.585.000	2.300.000	
Mjera 2.1.1. Podizanje kvalitete odgojno obrazovnog sustava		3.500.000	2.500.000	1.000.000	Vlada RH, Strane organizacije, EU sredstva, Ambasade, Županijska i federalna ministarstva
Mjera 2.1.2. Očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine		1.000.000	500.000	500.000	Vlada RH, strane organizacije, EU sredstva, ambasade, Županijska, federalna i državna ministarstva.
Mjera 2.1.3. Program potpore organizaciji kulturnih i sportskih sadržaja		1.935.000	1.935.000		
Mjera 2.1.4. Infrastrukturna ulaganja u sportske objekte i sadržaje		1.450.000	650.000	800.000	Vlada RH, NVO, EU sredstva, ambasade, Županijska, federalna i državna ministarstva.
Prioritet 2.2. – Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova		3.955.000	3.955.000	0	
Mjera 2.2.1. Jačanje kvalitete i obima socijalnih i zdravstvenih usluga		405.000	405.000		
Mjera 2.2.2. Potpora mladima i mladim obiteljima		3.065.000	3.065.000		
Mjera 2.2.3. Inkluzija ranjivih skupina u društvo		485.000	485.000		EU sredstva
Prioritet 2.3. – Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave		1.650.000	1.400.000	250.000	
Mjera 2.3.1. Digitalna transformacija uprave i komunikacija s građanima		300.000	200.000	100.000	USIAD
Mjera 2.3.2. Jačanje kapaciteta za pripremu razvojnih projekata		150.000	100.000	50.000	EU sredstva, strane organizacije
Mjera 2.3.3. Razvoj platforme za suradnju s mjesnim zajednicama, NVO i dijasporom		1.200.000	1.100.000	100.000	Strane ambasade i organizacije, USAID, Županijska i

					federalna ministarstva
STRATEŠKI CILJ 3 - Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša	42,29%	20.190.000	14.690.000	5.500.000	
Prioritet 3.1. – Zaštita okoliša		6.940.000	4.140.000	2.800.000	
Mjera 3.1.1. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom		940.000	640.000	300.000	Županijska i federalna ministarstva, UNDP, Fond za zaštitu okoliša
Mjera 3.1.2. Poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama		4.000.000	3.000.000	1.000.000	Županijska i federalna ministarstva, UNDP, Fond za zaštitu okoliša, Vlada FBiH, Vlada RH
Mjera 3.1.3. Poboljšanje sustava zaštite od požara, prirodnih i drugih nesreća		2.000.000	500.000	1.500.000	Vlada RH, IPA sredstva
Prioritet 3.2. – Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu		10.500.000	8.300.000	2.200.000	
Mjera 3.2.1. Proširenje sustava vodoopskrbe stanovništva		4.000.000	3.300.000	700.000	Županijska, federalna i državna ministarstva, Fond za zaštitu okoliša, Vlada FBiH, Vlada RH
Mjera 3.2.2. Izgradnja i investicijsko održavanje prometne infrastrukture		6.500.000	5.000.000	1.500.000	Uprava za ceste, Županijska i federalna ministarstva
Prioritet 3.3. – Zelena tranzicija i energetska učinkovitost		2.750.000	2.250.000	500.000	
Mjera 3.3.1. Modernizacija sustava javne rasvjete		1.000.000	900.000	100.000	Fond za zaštitu okoliša,
Mjera 3.3.2. Energetska učinkovitost u zgradarstvu		1.750.000	1.350.000	400.000	Županijska i federalna ministarstva, UNDP, Fond za zaštitu okoliša, Vlada RH, GEF, Ambasade

* Struktura udjela financiranja (u %) prioriteta i strateških ciljeva u ukupnom iznosu financiranja strateškog dokumenta.

** Struktura financiranja po izvorima financiranja.

6. Okvir za provedbu, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja

Pregled postojećih kapaciteta za provedbu Strategije

Provedba strategije

Provedba Strategije razvoja propisana je Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/17), kao i Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 74/19).

Navedenim regulatornim okvirom propisao je da su implementacijski dokumenti trogodišnji i godišnji planovi rada gradskih službiza upravu pri čemu proces trogodišnjeg planiranja rada započinje izradom smjernica za trogodišnje planiranje koje priprema Gradonačelnik Grada Livna u suradnji sa Tijelom za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem.⁴ Proces izrade i usvajanja Smjernica usklađen je sa izradom Akcijskog plana za provedbu Strategije razvoja Grada Livna čiju izradu koordinira Tijelo za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem svake planske godine po principu 1+2.

Trogodišnji plan rada gradskog tijela uprave je implementacijski dokument koji operacionalizira strateške ciljeve, prioritete i mjere iz Strategije razvoja Grada Livna u skladu s nadležnostima gradskih službi za upravu te predstavlja temelj za izradu Dokumenta okvirnog Proračuna (DOP) i Programa javnih investicija (PJI). Prilikom izrade trogodišnjeg plana rada, gradsko tijelo uprave (gradske službe i dr.) imaju obvezu preuzeti relevantne mjere iz Strategije razvoja sa pripadajućim pokazateljima, kao i polazne i ciljne vrijednosti pokazatelja za svaku godinu trogodišnjeg razdoblja. Trogodišnji plan rada se ne usvaja.

Uredbom je predviđeno da se mjere iz Strategije razvoja unose kao programi u trogodišnjem planu rada, zbog čega je bilo značajno da sve službe Grada Livna definiraju mjere unutar Strategije razvoja.

U odnosu na svaku utvrđenu mjeru ili program utvrđuju se aktivnosti/projekti čija realizacija u trogodišnjem razdoblju doprinosi ostvarenju mjere, prioriteta i strateškog cilja iz Strategije razvoja.

Godišnji plan rada je implementacijski dokument koji, pored redovnih aktivnosti sadrži i aktivnosti na godišnjoj razini koje će se poduzeti kako bi se proveli strateški ciljevi, prioritete i mjere iz usvojenih strateških dokumenata. Godišnji plan rada se priprema na temelju usvojenih trogodišnjih planova. U godišnji plan rada gradske službe za upravu preuzimaju odabrane programe iz trogodišnjeg plana rada.

Prema Uredbi, koordinaciju u procesu planiranja, monitoringa i izvještavanja u jedinstvenom gradskom tijelu uprave vrše rukovodeći državni službenici, svako u skladu sa svojim nadležnostima, koji osiguravaju dosljednu provedbu internih uloga i odgovornosti u skladu sa unutrašnjom organizacijom i nadležnostima, te sudjelovanjem različitih subjekata. Pomoćnici gradonačelnika, predstojnik ureda gradonačelnika i šefovi službi odgovorni su za neposrednu izradu dijela trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada, te godišnjeg izvještaja o radu osnovne organizacijske jedinice kojima rukovode. Za izradu trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada i godišnjeg izvještaja o radu, kao i drugih akata u procesu programiranja razvoja u Federaciji, odgovoran je rukovoditelj gradskog tijela uprave. Ako službe za upravu, pored trogodišnjih i godišnjih planova rada, izrađuju i akcijske planove za implementaciju sektorskih strateških dokumenta, obveza je da se aktivnosti iz takvih planova, evidentiraju u godišnjim planovima rada.

Trogodišnji i godišnji planovi rada objavljuju se na web stranici Grada Livna.

⁴Poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem obavlja Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije i GRT.

Monitoring i izvještavanje

Monitoring predstavlja sustavno i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i pokazatelja radi mjerenja napretka realizacije Strategije razvoja, u svrhu poduzimanja odgovarajućih mjera radi eventualnih korekcija i izvještavanja o ostvarenim rezultatima.

Pored provedbe strateških dokumenata Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH, kao i Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH definirani su procesi monitoringa i izvještavanja kao i nositelji navedenih aktivnosti. Kako bi se na adekvatan način vršio monitoring provedbe strateških dokumenata, neophodno je da sve gradske službe za upravu uspostave i redovno ažuriraju elektronske evidencije o provedbi strategije kao i pravodobno i kvalitetno praćenje pokazatelja ostvarenja strateških ciljeva, prioriteta i mjera iz Strategije razvoja, kao i pokazatelja iz godišnjih planova rada. Navedeni sustav monitoringa temelj je za izradu izvještaja o radu kao i Izvještaja o razvoju Grada Livna.

Naprijed navedeni zakonski okvir propisuje obvezu izrade godišnjih izvještaja rada i Izvještaja o razvoju. Godišnji izvještaj o radu priprema se radi praćenja provedbe planiranih aktivnosti i ocjene doprinosa u ostvarivanju programa odnosno mjera gradskih službi za upravu.

U godišnjem izvještaju o radu precizno se navodi jesu li i u kojoj mjeri izvršene planirane aktivnosti iz godišnjih programa rada, ostvareni očekivani rezultati, utrošena planirana sredstva za izvršenje aktivnosti, Utvrđuje se ukoliko je došlo do eventualnog neizvršavanja planiranih aktivnosti, navode se razlozi za neizvršenje kao i objašnjenje za djelomično izvršenje.

Rukovodeći državni službenici (pomoćnici gradonačelnika, predstojnik i šef službe), izrađuju godišnji izvještaj o radu u skladu sa unutrašnjom organizacijom i nadležnostima. Tajnik jedinstvenog tijela uprave u suradnji sa rukovodećim državnim službenicima (pomoćnici gradonačelnika, predstojnik i šef službe), objedinjavaju godišnji izvještaj o radu gradskih službi za upravu u jedinstveni izvještaj o radu Grada Livna, koji se dostavlja Gradonačelniku najkasnije do 10. veljače tekuće godine. Gradsko vijeće Livna usvaja Godišnji izvještaj o radu Grada Livna najkasnije do 28. veljače tekuće godine te se isti objavljuje na web stranici Grada Livna.

Izvještaj o razvoju je provedbeni dokument kojim se sagledavaju opći razvojni trendovi kao i napredak u ostvarenju strateških ciljeva iz strateškog dokumenta. Izvještaj o razvoju Grada Livna izrađuje Tijelo za poslove razvojnog planiranja i upravljanje razvojem. Izvještaj o razvoju Gradonačelnik Grada Livna dostavlja Gradskom vijeću radi informiranja i isti se objavljuje na web stranici Gradske uprave.

Pored naprijed navedenog, Tijelo za poslove razvojnog planiranja i upravljanje razvojem vrši koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji Strategije, što podrazumijeva aktivnu suradnju sa svim gradskim tijelima uprave kao i institucijama nositeljima provedbe i monitoringa.

Evaluacija

Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i Uredbom o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji BiH uspostavljen je proces evaluacije strateških dokumenata.

Evaluacija je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja, prema unaprijed definiranim kriterijima. U skladu s navedenim regulatornim okvirom za strateške dokumente na razini JLS obvezna je tekuća evaluacija. Tekuća evaluacija se provodi s ciljem utvrđivanja stupnja provedbe strateških dokumenata, ostvarivanja, te efektivnosti i učinkovitost planiranih mjera i direktnih rezultata prema zacrtanim ciljevima i očekivanjima, kao i sumiranja rezultata i osiguranja ulaznih elemenata za sljedeće strateške dokumente.

Tekuća evaluacija na razini Grada Livna će se realizirati u predzadnjoj godini provedbe Strategije razvoja (2026. godine) i provest će je nezavisni evaluator izabran od strane Gradske uprave Livna.

Tabela 31 - Pregled aktivnosti i odgovornosti za provedbu, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja JLS

Osnovne aktivnosti i odgovornosti za provedbu, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja	
Aktivnosti ^(*)	Nadležnost (Tko?)
Priprema/ažuriranje Kalendara aktivnosti nadležnog tijela za planiranje i upravljanje razvojem Grada Livna	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Grada Livna Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Grada Livna
Priprema mehanizama i alata za praćenje i izvještavanje o ostvarenju strategije razvoja (uključujući lokalizirane ciljeve održivog razvoja BIH)	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Grada Livna Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Grada Livna
Izrada Akcijskog plana za provedbu Strategije 1+2	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Grada Livna Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Grada Livna i pomoćnici/predstojnik i šefovi službi (dostavljaju prijedloge aktivnosti za Akcijski plan za provedbu Strategije 1+2 iz svojih nadležnosti)
Definiranje Smjernica na temelju strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Nositelj procesa: Gradonačelnik u suradnji sa rukovoditeljem Tijela za planiranje i upravljanje razvojem Grada Livna Sudionici u procesu: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Grada Livna
Priprema trogodišnjih i godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz strategije razvoja i vezane redovne aktivnosti	Nositelj procesa: Rukovoditelji nadležnih službi za upravu Grada Livna (pomoćnici, predstojnik i šefovi službi) Sudionici procesa: Službenici službi za upravu Grada Livna
Izrada Trogodišnjeg i Godišnjeg plana rada Grada Livna	Nositelj procesa: Gradonačelnik i Tajnik jedinstvenog gradskog tijela uprave. Sudionici procesa: Rukovoditelj i službenici Tijela za planiranje i upravljanje razvojem Grada Livna
Usklađivanje godišnjih planova rada gradskih službi i Godišnjeg plana rada Grada Livna sa usvojenim Proračunom (za sljedeću godinu)	Nositelj procesa: Rukovoditelji nadležnih službi za upravu Grada Livna (pomoćnici, predstojnik i šefovi službi), Tajnik jedinstvenog gradskog tijela uprave Sudionici procesa: Službenici službi za upravu Grada Livna
Usvajanje Godišnjeg plana rada Grada Livna (za sljedeću godinu)	Nositelj procesa: Gradsko vijeće Livna Sudionici procesa: Gradonačelnik
Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem, ostali gradski odjeli i službe
Praćenje i privlačenje eksternih izvora financiranja projekata	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem i Službe Grada Livna Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog

	planiranja i upravljanja razvojem
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada gradskih službi za upravu i ostvarenja strateških ciljeva	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem
Izrada godišnjih izvještaja o radu gradskih službi za upravu	Nositelj procesa: Rukovoditelji nadležnih službi za upravu Grada Livna (pomoćnici, predstojnik i šefovi službi) Sudionici procesa: ostali službenici u gradskim službama za upravu/ Tijelo za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem
Uključivanje javnosti u praćenje provedbe strategije razvoja	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem i Službe Grada Livna Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem
Priprema i razmatranje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem i nadležne službe Grada Livna Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem
Priprema i razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu Grada Livna (za prethodnu godinu)	Nositelj procesa: Tajnik jedinstvenog gradskog tijela uprave Sudionici procesa: Rukovoditelji nadležnih službi za upravu Grada Livna (pomoćnici/predstojnik i šefovi službi)
Podnošenje i objavljivanje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem; Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem
Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja o radu Grada Livna (za prethodnu godinu)	Nositelj procesa: Gradsko vijeće Livna Sudionici procesa: Gradonačelnik, Tajnik jedinstvenog gradskog tijela uprave
Ostale važne aktivnosti: ▪ Uspostavljanje i unapređenje međugradske/općinske suradnje ▪ Pokretanje procesa evaluacije strategije razvoja	Nositelj procesa: Rukovoditelj Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Sudionici procesa: Ostali službenici Tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem

Napomene:

() Predviđene aktivnosti se odnose na godišnji ciklus planiranja, praćenja, vrednovanja i izvještavanja i za svaki sljedeći ciklus se ponavljaju. Aktivnosti su u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH koji je stupio na snagu u mjesecu svibnju 2017. godine. Rokovi za izvršenje predviđenih aktivnosti se preuzimaju iz provedbenih uredbi Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i Zakona o Proračunima Federacije Bosne i Hercegovine, kao i internog regulatornog okvira JLS.*

7. Prilozi

7.1. Sažeti pregled strategije razvoja

Redni broj i oznaka	NAZIV	POKAZATELJI I IZVORI FINANCIRANJA		
STRATEŠKI CILJ 1	Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Rang razvijenosti Grada Livna	50	35
		Stupanj zaposlenosti	20%	25%
		Stupanj nezaposlenosti	36%	30%
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		11.610.000,00 KM	2.450.000,00 KM	14.060.000,00 KM
Prioritet 1.1.	Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Udio prerađivačke industrije	9% (2021.)	15%
		Broj poslovnih subjekata koje predaju završni financijski račun	239 (2020.)	260
		Visina ostvarenog izvoza	21 797 137 KM (2021.)	preko 28 000 000 KM
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		7.740.000,00 KM	1.200.000,00 KM	8.940.000,00 KM
Mjera 1.1.1.	Razvoj i unapređenje povoljnog poslovnog okruženja	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Dužina novo uređene infrastrukture u poslovnim zonama	0	2
		broj privučenih poduzetnika u zone (broj novih investicija u poslovnim zonama)	0	5
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		4.540.000,00 KM	1.200.000,00 KM	5.740.000,00 KM
Mjera 1.1.2.	Financijski poticaj poduzetništvu i obrtništvu s posebnim naglaskom na proizvodno poduzetništvo	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj poduzetnika financiran iz poticaja	0	30
		Broj novih start up-ova-odluka	0	20
		Broj potpisanih sporazuma u lokalnom partnerstvu za zapošljavanje	0	15
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		1.800.000,00 KM	0,00 KM	1.800.000,00 KM

Mjera 1.1.3.	Unaprjeđenje prostornog planiranja	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj usvojenih planova	0	6
		Broj uspostavljen GIS sustav po katastarskim općinama	11	20
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		1.400.000,00 KM	0,00 KM	1.400.000,00 KM
Prioritet 1.2.	Razvoj i promocija turizma	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj registriranih dolazaka i noćenja	2823/3486 (2021.)	preko 30000/50000
		Dužina boravka turista	1,25 (2021.)	1,5
		Prihodi od boravišne takse	0 KM (2021.)	100 000 KM
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		450.000,00 KM	350.000,00 KM	800.000,00 KM
Mjera 1.2.1.	Razvoj i izgradnja turističke infrastrukture	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj novouređenih turističkih lokacija/atrakcija/Broj postavljenih turističkih mapa	0	2
		Dužina uređenih i obilježenih biciklističkih/pješačkih ruta i staza	0km	15km
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		100.000,00 KM	200.000,00 KM	300.000,00 KM
Mjera 1.2.2.	Jačanje institucionalnih kapaciteta za uvezivanje turističke ponude	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Izrada baze podataka svih turističkih djelatnika i poduzetnika	0	1
		Uspostavljen ured Turističke zajednice	NE	DA
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		250.000,00 KM	50.000,00 KM	300.000,00 KM
Mjera 1.2.3.	Promocija turističke ponude Livna	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj razvijenih turističkih proizvoda	0	5
		Broj sajмова na kojima se sudjelovalo	0	10
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		100.000,00 KM	100.000,00 KM	200.000,00 KM

Prioritet 1.3.	Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj OPG registriranih kao poslovni subjekti	74 (2021.)	90
		Broj zaposlenih u poljoprivredi	83	110
		Visina povučenih poticaja u poljoprivredi	1 285 770 KM (2021.)	preko 2 000 000 KM
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		3.420.000,00 KM	900.000,00 KM	4.320.000,00 KM
Mjera 1.3.1.	Razvoj infrastrukture za konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Uređen poljoprivredni centar	NE	DA
		Broj korisnika nove gradske i digitalne tržnice	0	30
		Dužina izgrađene infrastrukture za pristup poljoprivrednom zemljištu i farmama	0	3km
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		2.200.000,00 KM	800.000,00 KM	3.000.000,00 KM
Mjera 1.3.2.	Financijska shema za poticaj poljoprivrede	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj poljoprivrednika koji su dobili financijsku podršku godišnje	0	30
		% podrške u financijskoj shemi za razvojne projekte poljoprivrednika	0	50%
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		1.000.000,00 KM	0,00 KM	1.000.000,00 KM
Mjera 1.3.3.	Razviti model korištenja i upravljanja poljoprivrednim zemljištem i pašnjacima	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Donesen novi Program korištenja poljoprivrednog zemljišta	NE	DA
		Broj katastarskih općina u kojima je provedena komasacija	0	6
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		220.000,00 KM	100.000,00 KM	320.000,00 KM

Redni broj i oznaka	NAZIV	POKAZATELJI I IZVORI FINANCIRANJA		
		Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
STRATEŠKI CILJ 2	Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana			
		Procijenjeni broj stanovnika u Gradu Livnu	32360	32300
		Stopa prirodnog prirasta stanovnika	-9	-3
		Migracijski saldo	-28	-10
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		10.940.000,00 KM	2.550.000,00 KM	13.490.000,00 KM
Prioritet 2.1.	<i>Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa</i>			
		Broj upisane djece u osnovnu školu	1484 (2021./22)	1520
		Broj registriranih korisnika kulturnih sadržaja	627 (2021.)	800
		Broj aktivnih članova sportskih društava	1233 (2021.)	1300
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		5.585.000,00 KM	2.300.000,00 KM	7.885.000,00 KM
Mjera 2.1.1.	Podizanje kvalitete odgojno obrazovnog sustava			
		Broj školskih objekata opremljen novom opremom	3	6
		Broj visokoškolskih programa/ programa obrazovanja odraslih organiziranih u Livnu	2	4
		Smještajni kapacitet predškolskih ustanova	310	400
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		2.500.000,00 KM	1.000.000,00 KM	3.500.000,00 KM
Mjera 2.1.2.	Očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine			
		Otvorena Galerija u Narodnom sveučilištu	0	1
		Digitalizirana i modernizirana kino dvorana	0	1

		Broj istraženih/uređenih lokacija kulturno-povijesne baštine	0	2
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		500.000,00 KM	500.000,00 KM	1.000.000,00 KM
Mjera 2.1.3.	Program potpore organizaciji kulturnih i sportskih sadržaja	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj podržanih sportskih klubova godišnje	25	30
		Broj podržanih kulturnih/društvenih manifestacija godišnje	7	10
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		1.935.000,00 KM	0,00 KM	1.935.000,00 KM
Mjera 2.1.4.	Infrastrukturna ulaganja u sportske objekte i sadržaje	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj sportskih objekata u Livnu (bez školskih objekata)	6	7
		Broj članova sportskog saveza	0	20
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		650.000,00 KM	800.000,00 KM	1.450.000,00 KM
Prioritet 2.2.	<i>Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova</i>	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj novorođene djece	140 (2021.)	160
		Udio stanovništva preko 65 g starosti	21% (2021.)	18%
		Udio stanovnika u dobi do 14 godina starosti	10% (2021.)	14%
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		3.955.000,00 KM	0,00 KM	3.955.000,00 KM
Mjera 2.2.1.	Jačanje kvalitete i obima socijalnih i zdravstvenih usluga	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Adaptirane prostorije Centra za socijalnu skrb	NE	DA
		Broj novih usluga u segmentu socijalne/zdravstvene zaštite	0	2
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		405.000,00 KM	0,00 KM	405.000,00 KM
Mjera 2.2.2.	Potpورا mladima i mladim obiteljima	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja

		Broj korisnika potpora za novorođenčad i stambenih potpora - godišnje	140	170
		Broj nagrađenih/ stipendiranih učenika i studenata - godišnje	70	100
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		3.065.000,00 KM	0,00 KM	3.065.000,00 KM
Mjera 2.2.3.	Inkluzija ranjivih skupina u društvo	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj djece/mladeži sa smetnjama u razvoju korisnika dnevnog boravka godišnje (PUŽ)	0	10
		Broj implementiranih programa socijalne inkluzije	1	2
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		485.000,00 KM	0,00 KM	485.000,00 KM
Prioritet 2.3.	Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj uspostavljenih e-usluga	0	2
		Broj prijavljenih projekata za financiranje iz vanjskih izvora - godišnje	15	25
		Broj provedenih projekata u suradnji s MZ/NVO/dijasporom/bratiteljima - godišnje	11	20
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		1.400.000,00 KM	250.000,00 KM	1.650.000,00 KM
Mjera 2.3.1.	Digitalna transformacija uprave i komunikacija s građanima	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Izrađena strategija komunikacije	0	1
		Broj digitaliziranih usluga	0	3
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		200.000,00 KM	100.000,00 KM	300.000,00 KM
Mjera 2.3.2.	Jačanje kapaciteta za pripremu razvojnih projekata	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj pripremljenih projektnih ideja za prijavu	0	20

Mjera 2.3.3.	Razvoj platforme za suradnju s mjesnim zajednicama, NVO i dijasporom	Broj obuka za pisanje i provedbu projekata	0	5
		Broj postignutih partnerstava sa drugim JLS i organizacijama	0	3
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		100.000,00 KM	50.000,00 KM	150.000,00 KM
		Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj podržanih projekata NVO sektora (kumulativno)	10	50
		Broj inicijativa sa dijasporom	0	5
		Broj podržanih projekata u suradnji s Mjesnim zajednicama i braniteljskim udrugama	5	15
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		1.100.000,00 KM	100.000,00 KM	1.200.000,00 KM

Redni broj i oznaka	NAZIV	POKAZATELJI I IZVORI FINANCIRANJA		
		Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
STRATEŠKI CILJ 3	Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša	Pokrivenost kućanstava pitkom vodom/kanalizacijskim sustavom	55%/25%	62%/30%
		Udio selektiranog otpada	0%	20%
		Smanjenje potrošnje energije u javnom sektoru (zgradarstvo, promet i javna rasvjeta) u odnosu na referentnu godinu 2009	30%	50%
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		14.690.000,00 KM	5.500.000,00 KM	20.190.000,00 KM
		Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj divljih deponija	45	20
Prioritet 3.1.	Zaštita okoliša	Broj priključaka na kanalizacijsku mrežu	2733	2900
		Smanjen broj intervencija PVP na požare	163	100

Mjera 3.1.1.	Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom	PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		4.140.000,00 KM	2.800.000,00 KM	6.940.000,00 KM
		Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Izrađen plan upravljanja otpadom	NE	DA
		Broj opremljenih zelenih otoka	0	20
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
640.000,00 KM	300.000,00 KM	940.000,00 KM		
Mjera 3.1.2.	Poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Dužina izgrađene kanalizacijske mreže (km)	23,7	40
		Izrada glavnog projekta za postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda	0	1
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		3.000.000,00 KM	1.000.000,00 KM	4.000.000,00 KM
Mjera 3.1.3.	Poboljšanje sustava zaštite od požara, prirodnih i drugih nesreća	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj održanih kampanja/edukacija godišnje	0	7
		Broj požara zaustavljenih u ranoj fazi izbijanja	20	80
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		500.000,00 KM	1.500.000,00 KM	2.000.000,00 KM
Prioritet 3.2.	Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj priključaka na vodovodni sustav Livanjski horizont	6181	6500
		% rekonstruiranih lokalnih i nerazvrstanih prometnica	20	40
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		8.300.000,00 KM	2.200.000,00 KM	10.500.000,00 KM
Mjera 3.2.1.	Proširenje sustava vodoopskrbe stanovništva	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Dužina izgrađene vodovodne mreže u km	149	179

		Broj naselja sa izrađenom projektnom dokumentacijom za vodovod	8	11
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
Mjera 3.2.2.	Izgradnja i investicijsko održavanje prometne infrastrukture	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Dužina izgrađenih novih prometnica (km)	0	4
		Dužina rekonstruiranih i saniranih prometnica (km) godišnje	0	5
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		3.300.000,00 KM	700.000,00 KM	4.000.000,00 KM
		5.000.000,00 KM	1.500.000,00 KM	6.500.000,00 KM
Prioritet 3.3	Zelena tranzicija i energetska učinkovitost	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj javnih zgrada na kojima su primijenjene mjere energetske učinkovitosti	13	15
		Iznos troškova potrošnje el energije za javnu rasvjetu na godišnjoj razini u KM	180 000	150 000
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		2.250.000,00 KM	500.000,00 KM	2.750.000,00 KM
Mjera 3.3.1.	Modernizacija sustava javne rasvjete	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj zamijenjenih svjetiljki	1243	1724
		Broj naselja u kojima se održava javna rasvjeta	40	45
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		900.000,00 KM	100.000,00 KM	1.000.000,00 KM
Mjera 3.3.2.	Energetska učinkovitost u zgradarstvu	Pokazatelji strateškog cilja	Polazne vrijednosti pokazatelja	Ciljne vrijednosti pokazatelja
		Broj izrađenih energetske audita/energetskih certifikata	6	8
		Broj provedenih mjera energetske učinkovitosti	32	40
		PRORAČUN (KM)	OSTALI IZVORI (KM)	UKUPNO (KM)
		1.350.000,00 KM	400.000,00 KM	1.750.000,00 KM

7.2. Detaljan pregled mjera

STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo

Prioritet 1.1. – Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja

Veza sa strateškim ciljem		STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo			
Prioritet	Prioritet 1.1. – Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja				
Naziv mjere	1.1.1. Razvoj i unapređenje povoljnog poslovnog okruženja				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	<p>Cilj mjere</p> <p>U Gradu Livnu trenutno postoje četiri poslovne zone ukupne površine 1.337.000 ha, od čega je za ulaganja slobodno 301.705 ha. Sve zone su zelene tj. „greenfield“ zone namijenjene komercijalnim djelatnostima. U novoosnovanoj gospodarskoj zoni „Rasadnik“ i u zoni „Brda“ potrebno je izgraditi infrastrukturu kako bi investitori i buduću kupci zemljišta mogli što prije početi s izgradnjom postrojenja i registriranje poduzeća. Potrebno je potaknuti poduzetnike da uspostave Gospodarsko vijeće čija bi uloga bila praćenje svih pitanja koja su od interesa za gospodarstvo i lokalni ekonomski razvoj te predlaganje lokalnoj samoupravi aktivnosti i poboljšanje procedura da bi se olakšao rad poduzetnika na području Grada Livna. Kako bi se osigurala konstantna podrška poduzetnicima, potrebno je uspostaviti ured/ centar koji će djelovati u sklopu gradske uprave a koji će za cilj imati ubrzati administraciju vezano za poduzetništvo kao i da bude izvor informacija poduzetnicima vezano za njihova pitanja i zahtjeva iz djelokruga rada gradske uprave.</p> <p>Aktivnosti mjere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uređenje infrastrukture u zoni Rasadnik - Uređenje infrastrukture u zoni Brda - Reaktivirati rad GV - Uspostava ureda za podršku biznisu - Izrada brošura/naputaka za gospodarstvenike - Izrada baza podataka za potrebe gospodarstva - Stvaranje okruženja za dolazak digitalnih nomada 				
Strateški projekt	Izgradnja infrastrukture u poslovnoj zoni Rasadnik				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	<ul style="list-style-type: none"> • Dužina novo uređene infrastrukture u poslovnim zonama 	0	1,5	Uplanjena infrastruktura /okončane situacije	
	<ul style="list-style-type: none"> • broj novih investicija u poslovnim zonama 	0	5	Ugovori o kupnji zemljišta unutar poslovne zone	
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Organiziranjem poduzetnika i usmjerenjem gradske uprave kroz biznis centar da budu na raspolaganju poduzetnicima, kao i izgradnjom infrastrukture doprinosi se pozitivnom i povoljnom gospodarskom okruženju koji bi trebao potaknuti investitore na ulaganja i otvaranja novih poslovnih subjekata na području Grada Livna.Lokalno				

	stanovništvo bi trebalo osjetiti unaprjeđenje kvalitete života kroz zapošljavanje i kreiranje novih radnih mjesta.		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)
	5.740.000,00	4.540.000,00	1.200.000,00
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije		
Nositelj mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije, Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove		
Ciljne skupine	Poduzetnici, obrtnici, investitori, nezaposleni, stanovništvo		

Veza sa strateškim ciljem		STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo			
Prioritet	Prioritet 1.1. – Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja				
Naziv mjere	1.1.2. Financijski poticaji poduzetništvu i obrtništvu				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Grad Livno još uvijek nema razvijene i uspostavljene sustavne financijske instrumente za razvoj poduzetništva i obrtništvu. Kako bi se stvorila osnova za brži razvoja poduzetništva i obrtništvu potrebno je kroz projekte, odluke o poticanju poduzetnika i obrtnika, i druge aktivnosti unaprijediti investicijsku klimu i poticati razvoj poduzetništva u Gradu Livnu u svrhu privlačenja investitora, još boljeg i kvalitetnijeg razvoja malog i srednjeg poduzetništva i obrta.				
	Aktivnosti mjere				
	<ul style="list-style-type: none"> - Razviti programe potpore razvoju poduzetništva i obrta - Razviti program financijske potpore investitorima na neizgrađenom građevinskom zemljištu - Razviti programe potpore start-up poduzećima - Jačanje kapaciteta potpornih poduzetničkih institucija - Prekvalifikacija i prilagođavanje tržištu rada - Jačanje lokalnog partnerstva za zapošljavanje 				
Strateški projekt					
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj poduzetnika financiran iz poticaja 	0	30	Odluka/Zaključak o dodjeli poticaja/ ugovori sa poduzetnicima	

	<ul style="list-style-type: none"> Broj novih start up-ova 	0	20	Odluka/Zaključak o dodjeli poticaja/ ugovori sa poduzetnicima
	<ul style="list-style-type: none"> Broj potpisnika sporazuma u lokalnom partnerstvu za zapošljavanje 	0	15	Sporazum o partnerstvu
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprjeđenjem investicijske klime i financijskim poticanjem poduzetnika i obrtnika doprinijeti će se razvoju srednjeg i malog poduzetništva koji je glavni nositelj gospodarske razvijenosti svakog područja pa tako i Grada Livna. Razvojem SME sektora kreirati će se nova radna mjesta i povećati će se i potreba za novim zapošljavanjima.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	1.800.000,00	1.800.000,00	0,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije			
Nositelj mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije, Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, Linnovate tehnološki park			
Ciljne skupine	Poduzetnici, obrtnici, investitori, nezaposleni, stanovništvo			

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo
Prioritet	Prioritet 1.1. – Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja
Naziv mjere	1.1.3. Unaprjeđenje prostorno planske dokumentacije
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	<p>Cilj mjere</p> <p>Izradom i donošenjem prostorno-planskih dokumenata omogućava se plansko upravljanje, korištenje zemljišta i zaštite prostora, što podrazumijeva gospodarenje, zaštitu i upravljanje prostorom na načelima održivog razvitka. Cilj je utvrđivanje građevinskog, poljoprivrednog, šumskog zemljišta, vodnih površina, zaštićenih zelenih i rekreacijskih područja, infrastrukturnih sustava, eksploatacijskih polja i rezerviranih površina. Uspostava GIS-a ima za cilj uspostavu baze prostornih podataka što je bitno za svaki segment društva kao i razvoja.</p> <p>Aktivnosti mjere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrada i usvajanje izmjena i dopuna Urbanističkog plana „Livno 2000“ - Izrada i usvajanje RP Orlovača - Izrada i usvajanje RP Mandak - Izrada i usvajanje PP Crna stina - Izrada i usvajanje urbanističkog projekta Centar III - Izrada i usvajanje Prostornog plana - Uspostava GIS sustava
Strateški projekt	Izrada i usvajanje Prostornog plana

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	<ul style="list-style-type: none"> Broj usvojenih planova Broj uspostavljen GIS sustav po katastarskim općinama 	0	6	20
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Organizacijom i uređenjem prostora kao sastavni dio prostornog planiranja kroz određivanje resursa i potencijala, prepoznavanje i evidentiranje prirodnih ograničenja, prepoznavanje vrijednost se utvrđuju pravci razvoja bazirani na geografskim obilježjima područja.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	1.400.000,00	1.400.000,00	0,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove			
Nositelj mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, Služba za imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina			
Ciljne skupine	Gospodarstvenici, investitori, poljoprivrednici i stanovnici Livna			

Prioritet 1.2. – Razvoj i promocija turizma

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo
Prioritet	Prioritet 1.2. – Razvoj i promocija turizma
Naziv mjere	1.2.1. Razvoj i izgradnja turističke infrastrukture
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere
	Mjerom će se kroz projektne aktivnosti unaprijediti turistička ponuda Grada Livna. Potrebno je dosta pažnje posvetiti razvoju i unapređenju turističke infrastrukture u svrhu privlačenja turista i korištenja prirodnih, kulturnih i turističkih potencijala. Realizacijom projekata zaštite kulturno povijesne baštine, revitalizirat će se područje Bistričkog Grada na kojem se nalaze 3 kule (Efrem, Vejs i Klanac) na način da će se izvršiti konzervacija i restauracija iste i samim time omogućit će se stavljanje u funkciju ovog iznimnog turističkog potencijala.
	Aktivnosti mjere

	<ul style="list-style-type: none"> - Markiranje i uređivanje biciklističkih i pješačkih staza na širem području Grada - Uređenje izletničkih/turističkih lokacija - Postavljanje spomenika/turističkih atrakcija - Valorizaciju prirodnih područja - Postavljanje info turističkih panoa/mapa - Izrada idejnog rješenja uređenja trim staze 			
Strateški projekt				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj novouređenih turističkih lokaliteta 	0	2	Projektna dokumentacija/okončane situacija/zapisnik o izvođenju radova
	<ul style="list-style-type: none"> • Dužina uređenih i obilježenih biciklističkih/pješačkih ruta i staza 	0km	15km	Projektna dokumentacija/okončane situacija/zapisnik o izvođenju radova
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojem infrastrukture vezane uz turizam unaprijedit će se turistički sadržaj, odnosno turistička ponuda Grada Livna. Istovremeno, ostvarit će se direktan doprinos za lokalno stanovništvo kroz povećanje broja turističkih posjeta i registriranih noćenja i otvaranje mogućnosti za pružanje usluga smještaja.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	300.000,00	100.000,00	200.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije			
Nositelj mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti			
Ciljne skupine	Turisti, poljoprivrednici, stanovnici koji se bave ili žele baviti iznajmljivanjem smještajnih jedinica			

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo
Prioritet	Prioritet 1.2. – Razvoj i promocija turizma
Naziv mjere	1.2.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta za uvezivanje turističke ponude
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere

	<p>S obzirom da se Grad Livno želi pozicionirati na turističkoj mapi regije i Bosne i Hercegovine u cjelini potrebno je da se oformi i specijalizirana organizacija koja će se baviti promocijom turizma. Turistička zajednica je nužan preduvjet u organizacijskom smislu za financijsko iskorištavanje potencijala u turizmu. Poticanje i iniciranje razvoja i unapređivanje postojećeg turističkog proizvoda, iniciranje razvoja novih turističkih proizvoda zadaća je turističkih zajednica. Grad Livno je osnovao Turističku zajednicu 2018. godine i još uvijek nije aktivno počela s radom. Kako bi se ojačali institucionalni kapaciteti vezani za turističku ponudu, kao i uvezivanje turističke ponude potrebno je prvo uspostaviti funkcionalnu Turističku zajednicu Grada Livna kao i napraviti bazu podataka svih relevantnih sudionika u turizmu.</p>			
	<p>Aktivnosti mjere</p>			
	<ul style="list-style-type: none"> - Uređenje i opremanje ureda Turističke zajednice - Uspostaviti sva tijela koja propisuje Statut Turističke zajednice Grada Livna - Aktivnosti vezane za umrežavanje s organizacijama koje nude turističke sadržaje (tematske radionice, sastanci, i sl) - Izrada baza podataka svih turističkih djelatnika i organizacija/ poduzeća koje nude turističke sadržaje - Razviti sustav prijave / registracije turista na području Grada Livna 			
Strateški projekt				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada baze podataka svih turističkih djelatnika i poduzetnika 	0	1	Baza podataka turističke zajednica
	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljen ured Turističke zajednice 	NE	DA	Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta Turističkog ureda,
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Mjerom će se razvijati prepoznatljiv turistički sadržaj Grada Livno kroz osnivanje Turističke zajednice koja je preduvjet za uspješan razvoj turizma. Samim time razvit će se učinkovit sustav potpore organizaciji svih turističkih sadržaja na području Grada Livna. Osnivanjem Turističke zajednice početi će se registrirati i dolasci turista, a pokrenuti će se i pitanje naplaćivanja boravišne pristojbe putem inicijative prema Županiji HBŽ da se uspostavi naplata boravišne pristojbe.</p>			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	300.000,00	250.000,00	50.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije			
Nositelj mjere	Turistička zajednica Grada Livna, Služba za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije			
Ciljne skupine	Turistički djelatnici, organizacije / poduzeća koja nude turističke sadržaje			

Veza sa strateškim ciljem		STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo			
Prioritet	Prioritet 1.2. – Razvoj i promocija turizma				
Naziv mjere	1.2.3. Promocija turističke ponude Livna				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Mjerom će se kroz projekte i projektne te druge aktivnosti razvijati prepoznatljiv turistički sadržaj. Raditi će se i na promociji turizma kroz podršku razvoja OPG-ova iz oblasti ruralnog turizma, podršku turističkim organizacijama i gospodarstvenicima, a sve u cilju razvoja prepoznatljivog turističkog sadržaja grada, te povećanja broja turista.				
	Aktivnosti mjere				
	<ul style="list-style-type: none"> - Potpora organizaciji i održavanju turističkih događaja na godišnjoj razini - Organiziranje edukacija vezanih za razvoj i promociju turizma - Potpora sudjelovanja na sajmovima za OPG, gospodarstvenike i organizacije koja se bave turističkom djelatnosti - Unaprjeđenje turističke ponude putem izrade autohtonih suvenira - Potpora razvoju OPG-ova u ruralnom turizmu 				
Strateški projekt					
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Broj razvijenih turističkih proizvoda	0	5	Ponuda/brošura	
	• Broj sajmova na kojima se sudjelovalo	0	10	Fotografije/potvrda o sudjelovanju	
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Promocijom turističke ponude unaprijedit će se turistička ponuda za privlačenje turista, što je također podloga za razvoj grada kroz turizam kao granu razvoja koja je od iznimnog značaja za Grad Livno. Na ovaj način doprinijeti će se povećanju broja noćenja na području Grada Livna.				
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)		Ostali izvori (KM)	
	200.000,00	100.000,00		100.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije				
Nositelj mjere	Turistička zajednica Grada Livna, Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije				
Ciljne skupine	Turisti, građani, poljoprivrednici, gospodarstvenici				

Prioritet 1.3. – Razvoj i diversifikacija poljoprivrede

Veza sa strateškim ciljem		STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo			
Prioritet	Prioritet 1.3. – Razvoj i diversifikacija poljoprivrede				
Naziv mjere	1.3.1. Razvoj infrastrukture za konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju				

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	Od ukupne površine zemljišta u Gradu Livnu, 79,8% je poljoprivredno zemljište i vidljivo je koliko potencijala ima razvoj poljoprivrede u Livnu. Mjerom će se kroz projekte te druge aktivnosti raditi na razvijanju povoljnih uvjeta za razvoj poljoprivrede. Na području Livna je oko 1147 gospodarstva upisano u registar OPG-a te je važno u svakom pogledu osigurati im potporu i mogućnost bavljenja poljoprivredom i plasman njihovih proizvoda. Jedan od načina podrške poljoprivrednim proizvođačima bi bio i osiguranje prostora za plasman poljoprivrednih proizvoda. Grad Livno izradio je projektnu dokumentaciju za Gradsku tržnicu i idući korak je sama izgradnja kako bi se omogućilo poljoprivrednicima da na uređenoj tržnici prodaju proizvode.			
	Aktivnosti mjere			
	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Infrastrukturno uređenje i opremanje poljoprivrednog centra</i> - <i>Izgradnja gradske tržnice</i> - <i>Uspostavljanje digitalne tržnice</i> - <i>Izgradnja i sanacija putne, elektro i vodovodne infrastrukture za potrebe farmi</i> 			
Strateški projekt	Izgradnja gradske tržnice			
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Uređen poljoprivredni centar	NE	DA	Uporabna dozvola
	• Broj korisnika gradske i digitalne tržnice	0	30	Ugovori o korištenju prostora
	• Dužina izgrađene infrastrukture za pristup poljoprivrednom zemljištu i farmama	0	3km	Okončane situacije/ glavni projekti
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ovih mjera doprinijet će se poboljšanju razvoja poljoprivrede, povećanju prihoda osoba koje se bave poljoprivrednom proizvodnjom.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	3.000.000,00	2.200.000,00	800.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije			
Nositelj mjere	Služba za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije, Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove			
Ciljne skupine	Poljoprivrednici			

Veza sa strateškim ciljem

STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo

Prioritet	Prioritet 1.3. – Razvoj i diversifikacija poljoprivrede			
Naziv mjere	1.3.2. Financijska shema za poticaj poljoprivrede			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	Razvoj sustava potpore OPG-ima i poljoprivrednicima općenito. Grad će razviti sustav potpore poljoprivrednicima na svom području na temelju prethodno razvijenih kriterija. Nakon što se razradi model i kriteriji, kroz javne pozive će se izvršiti odabir korisnika te financijski podržati OPG-ove i poduzeća koja se bave poljoprivrednim djelatnostima, kao i fizičke osobe koje žele registrirati gospodarstvo ili poduzeće koje će se baviti poljoprivrednom proizvodnjom u njihovim aktivnosti kao što su: registracija, nabavka opreme, odlazak na sajmove, dizajn proizvoda i sl.			
	Aktivnosti mjere			
	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Razviti modele potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju</i> - <i>Održavati edukacije o poljoprivrednoj proizvodnji</i> - <i>Financirati odlazak na sajmove</i> - <i>Organizirati sajmove na kojima će OPG moći prezentirati svoju proizvodnju</i> - <i>Potpora uvezivanju i udruživanju poljoprivrednih proizvođača</i> 			
Strateški projekt				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Broj poljoprivrednika koji su dobili financijsku podršku	0	50	Odluka o dodjeli poticaja
	• % podrške u financijskoj shemi za razvojne projekte poljoprivrednika	0	50%	Odluka o dodjeli poticaja
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvijenim sustavom potpore poljoprivrednoj proizvodnji unaprijedit će se organizirana poljoprivredna proizvodnja i potaknuti na bavljenje poljoprivredom, što će pozitivno utjecati na razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kao i njihovu promociju na organiziranim manifestacijama i sajmovima. Poticanjem poljoprivredne proizvodnje unaprijediti će se postojeći proizvodni lanci i povećati se će broj onih koji će raditi na finalizaciji poljoprivrednih i poljoprivredno-prerađivačkih proizvoda. Na ovaj način postići će se i veća konkurentnost poljoprivrednih proizvođača na sve zahtjevnijem tržištu.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	1.000.000,00	1.000.000,00	0,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije			
Nositelj mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije,			
Ciljne skupine	Poljoprivrednici, udruge poljoprivrednika i poljoprivredne zadruge			
Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 1: Razvijeno i dinamično gospodarstvo			

Prioritet	Prioritet 1.3. – Razvoj i diversifikacija poljoprivrede			
Naziv mjere	1.3.3. Razviti model korištenja i upravljanja poljoprivrednim zemljištem i pašnjacima			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	Cilj ove mjere je poduzeti aktivnosti kojima će se poboljšati upravljanje zemljištem i osigurati uvjete za bolju iskoristivost poljoprivrednog zemljišta. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta u Livnu je 79.299 ha od čega je 62% u vlasništvu Grada, a ostalih 38% je privatno poljoprivredno zemljište. U vlasništvu Grada veće su površine pod pašnjacima, dok je u privatnom vlasništvu najviše livada, oranica i vrtova. Iz analize stanja vidljiva je dominantnost usitnjenih posjeda. Naime, 43% obiteljskih gospodarstava nalazi se na veličini posjeda od jednog do tri hektara, a svega 12% na posjedima većim od 5 ha.			
	Aktivnosti mjere			
	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Mapiranje poljoprivrednog zemljišta</i> - <i>Izrada novog programa korištenja poljoprivrednog zemljišta</i> - <i>Komasacija zemljišta</i> - <i>Uređenje (čišćenje) sustava kanala u livanjskom polju</i> - <i>Uspostaviti sustav praćenja ugovora o zakupu poljoprivrednog zemljišta</i> - <i>Analiza zemljišta</i> - <i>Analiza utjecaja klimatskih promjena na poljoprivredu sa mjerama</i> 			
Strateški projekt				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Donesen novi Program korištenja poljoprivrednog zemljišta	NE	DA	Program korištenja poljoprivrednog zemljišta
	• Broj katastarskih općina u kojima je provedena komasacija	0	6	Katastar zemljišnih knjiga
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećanjem površine poljoprivrednog zemljišta koja se može dati u zakup i uspostavljanjem sustava za praćenje korištenja poljoprivrednog zemljišta povećat će se poljoprivredna proizvodnja i vrijednost poljoprivredne proizvodnje.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	320.000,00	220.000,00	100.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2024.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije			
Nositelj mjere	Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije i Služba za imovinsko pravne poslove			
Ciljne skupine	Poljoprivrednici			

STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge

Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa

Veza sa strateškim ciljem		STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge			
Prioritet	Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa				
Naziv mjere	2.1.1. Podizanje kvalitete odgojno obrazovnog sustava				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Kroz projekte i druge aktivnosti unaprijediti kvalitetu obrazovanja posebno infrastrukturnim uređenjem i nabavom potrebne opreme u školske i predškolske objekte. Promjene u društveno-ekonomskom sistemu, razvoj novih tehnologija dovode do promjene potražnje na tržištu rada. Nameće se potreba inoviranja nastavnih planova i programa. S gospodarstvenicima usuglasiti potrebe za radnom snagom u realnom sektori u suradnji s institucijama kojima je grad osnivač razviti programe za obrazovanje odraslih koji bi se obazirali na programe prekvalifikacije i dokvalifikacije. Važno je ulagati i u predškolsko obrazovanje kako bi izbjegli problem kapaciteta vrtića za prijem djece posebno jasličke uzrasti i kako bi osigurali „Vrtić za svu djecu“.				
	Aktivnosti mjere				
	<ul style="list-style-type: none"> - Bina za glazbenu školu - Uveden video nadzor u školama - Opremanje predškolskih ustanova i osnovnih škola didaktičkim materijalom - Osigurati dovoljno infrastrukturnih i kadrovskih kapaciteta za obuhvat djece u predškolskom obrazovanju- Vrtići za sve - Inicirati prilagodbu nastavnih planova i programa u skladu s potrebama tržišta rada - Otvaranje programa visokoškolske ustanove i programa obrazovanja odraslih - Uređenje igrališta u svim školama u ruralnim sredinama - Uređenje vrtića Pčelice - Uspostavljanje mreže predškolstva na području Grada Livna 				
Strateški projekt					
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Broj školskih objekata opremljen novom opremom	3	6	Izveštaj škola	
	• Broj visokoškolskih programa/ programa obrazovanja odraslih organiziranih u Livnu	2	4	Registrirani programi kod Ministarstva obrazovanja HBŽ	
	• Smještajni kapacitet predškolskih ustanova u Livnu	310	400	Izveštaji vrtića	
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojem obrazovne infrastrukture pružit će se kvalitetnije obrazovanje na području Grada. Istovremeno, ostvarit će se veća dostupnost i kvaliteta društvenih usluga i sadržaja za građane, a posebno za djecu. Uređenjem vrtića „Pčelice“ i sufinanciranjem ostalih privatnih vrtića omogućiti će se svojoj djeci da borave u vrtićima. Razvojni efekt				

	mjere održavati će društvene potrebe i omogućiti mladima, teško zapošljivoj kategoriji ljudi da se zapošljavaju i dalje stručno usavršavaju.		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)
	3.500.000,00	2.500.000,00	1.000.000,00
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti		
Nositelj mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, privatni vrtići, osnovnoškolske obrazovne ustanove, Narodno sveučilište, Srednja strukovna škola, Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove		
Ciljne skupine	Roditelji, djeca, učenici, profesori, odrasli u programima prekvalifikacije/dokvalifikacije i visokoškolskog obrazovanja		

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge			
Prioritet	Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa			
Naziv mjere	2.1.2. Očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	Mjerom će se kroz projekte i druge aktivnosti unaprijediti kulturni sadržaji u Gradu. Ovom mjerom nastojati će se nabaviti oprema koja bi unaprijedila rad kino dvorane u Narodnom sveučilištu, kao i uređenje prostorija koje se trenutno ne koriste, a nova namjena bi bila za kulturne sadržaje i galeriju. Bogato kulturno-povijesno naslijeđe je također značajka Livna ali nemamo popisane svu kulturnu baštinu kao ni stanje u kakvom se nalaze kulturni spomenici. Izradom liste kulturnih dobara mogli bi planirati koje su sve aktivnosti potrebne za očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine.			
	Aktivnosti mjere			
	<ul style="list-style-type: none"> - Uređenje i opremanje prostora za kulturne sadržaje u Narodnom sveučilištu - Galerija - Uređenje kino dvorane u Narodnom sveučilištu (kino projektor i filmovi) - Rehabilitacija kulturno – povijesnog naslijeđa (kule i Bistrički grad) - Izraditi listu kulturnih dobara Grada Livna - Raditi projektnu dokumentaciju za projekte očuvanja i rehabilitacije kulturne baštine prema utvrđenim prioritetima 			
Strateški projekt	Interpretacija baštine Livna			
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Otvorena Galerija u Narodnom sveučilištu	0	1	Odobrenje za rad Galerije

	<ul style="list-style-type: none"> Digitalizirana i modernizirana kino dvorana 	0	1	Zapisnik o instalaciji/ Izvještaj Narodnog sveučilišta
	<ul style="list-style-type: none"> Broj istraženih lokacija kulturno-povijesne baštine 	0	2	Elaborati o istraživanju
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojem kulture unaprijedit će se kulturni sadržaji što bi trebalo voditi do doći povećanja broja korisnika kulturnih sadržaja od čega bi većina trebali biti mladi. Uređenjem lokacija kulturno-povijesne baštine doprinosi se i razvoju turizma što će pozitivno djelovati na razvoj gospodarstva u Livnu.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	1.000.000,00	500.000,00	500.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti			
Nositelj mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, i vrtići, osnovnoškolske obrazovne ustanove, Narodno sveučilište, Muzej			
Ciljne skupine	Kulturne ustanove, posjetitelji, turisti, stanovništvo			

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge
Prioritet	Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa
Naziv mjere	2.1.3. Program potpore organizaciji kulturnih i športskih sadržaja
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere
	Na području Grada Livna djeluje 24 registrirana sportska kluba (udruga). Da bi nastavili sa razvojem sporta i dobrim sportskim rezultatima, potrebno je i dalje ulagati u sportske klubove kroz razvijene financijske modele potpore kako samim klubovima tako i potpori različitim sportskim manifestacijama i događajima. Grad Livno obiluje bogatom kulturnom i kreativnom scenom. U ljetnim vremenima i u vrijeme adventa, Grad posjećuju turisti i ljudi iz dijaspore stoga bi je potrebno organizirati kulturna događanja kako bi upotpunili turističku ponudu Grada.
	Aktivnosti mjere
	<ul style="list-style-type: none"> Potpore organizaciji sportsko-rekreacijskih programa i sadržaja za različite dobne skupine i osobe sa invaliditetom Potpore organizaciji redovnih kulturnih/društvenih manifestacija na godišnjoj razini <i>Livanjsko kulturno ljeto, Advent u LIVNU, i sl.)</i> Razviti sustav poticanja ključnih kulturnih događanja Potpore manifestacijama za promociju bavljenja sporta Potpore međunarodnom trijenalu grafike Livno
Strateški projekt	

Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	<ul style="list-style-type: none"> Broj podržanih sportskih klubova 	24	27	Izveštaj službe/Odluka o raspodjeli sredstva za sport
	<ul style="list-style-type: none"> Broj podržanih kulturnih/društvenih manifestacija godišnje 	7	10	Plan i program događaja
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećanje broja građana koji se bave sportom i rekreacijom, poboljšanje uspjeha sportskih klubova u Gradu Livnu. U svrhu promocije bavljenja sportom i tjelesnom kulturom, posebno od strane djece, razviti će se suradnja sa drugim relevantnim sudionicima (sportski savezi, škole, sportska udruženja i dr.) i provoditi će se aktivnosti koje bi uključivale promotivne kampanje, posjete školama, promociju uspješnih sportaša i sl.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	1.935.000,00	1.935.000,00	0,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti			
Nositelj mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, privatni vrtići, osnovnoškolske obrazovne ustanove, Narodno sveučilište			
Ciljne skupine	Stanovnici, turisti, sportske udruge, sportaši			

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge
Prioritet	Prioritet 2.1. – Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa
Naziv mjere	2.1.4. Infrastrukturna ulaganja u sportske objekte i sadržaje
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere
	U cilju povećanja dostupnosti i masovnosti rekreacije i sporta potrebno je unaprijediti postojeću sportsku infrastrukturu, što podrazumijeva kvalitetno održavanje i rekonstrukciju postojećih objekata i izgradnju nove, nedostajuće sportske infrastrukture. Kako bi sportski klubovi lakše mogli surađivati potrebno je da se nađe način na koji bi se mogli udružiti u jednu temeljnu sportsku organizaciju.
	Aktivnosti mjere

	<ul style="list-style-type: none"> - Uređenje stadiona NK Troglav (pomoćne prostorije, uređenje terena, rasvjeta i sl.) - Uređenje atletske staze - Opremanje Sportske dvorane D.P. - Izgradnja Centar Magone - Uređenje sportskih terena - Uređenje infrastrukture aero kluba - Osnivanje sportskog saveza 			
Strateški projekt				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Broj sportskih objekata u Gradu Livnu (bez školskih)	6	7	Izveštaj službe
	• broj članova sportskog saveza	0	20	Lista članova
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Grad Livno će imati uređene sportske terene i sportske objekte. Osnivanjem sportskog saveza udruženja koja kroz sport, kao način života, obogaćuju razvojne potencijale pojedinaca i lokalnih sportskih organizacija lakše će usklađivati i koordinirati rad po pitanjima od zajedničkog interesa.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	1.450.000,00	650.000,00	800.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti,			
Nositelj mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, privatni vrtići, osnovnoškolske obrazovne ustanove, Služba za zajedničke poslove			
Ciljne skupine	Stanovnici, sportske udruge, sportaši			

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge
Prioritet	Prioritet 2.2. – Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova
Naziv mjere	2.2.1. Jačanje kvalitete i obima socijalnih i zdravstvenih usluga
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere
	Jačanje kapaciteta u ustanovi socijalne zaštite u smislu realiziranja mjere za smanjenje siromaštva i podršku ranjivim kategorijama stanovništva. Oblast socijalne zaštite usmjerena je ka poboljšanju socijalnog statusa građana na osobnom, obiteljskom i širem socijalnom planu. Socijalna zaštita treba da jača društvenu koheziju i da njeguje nezavisnost i sposobnost ljudi da pomognu sami sebi.
	Aktivnosti mjere

	<i>Adaptacija prostorija za Centar za socijalnu skrb</i> <ul style="list-style-type: none"> - Pokretanje centra za pomoć i njegu u kući - Osnivanje obiteljskog savjetovališta - Potpora u opremanju zdravstvenih ustanova - Podrška akcijama prevencije od oboljenja - Potpora socio ranjivim obiteljima - Podrška organiziranju stručnih edukacija za prevenciju nasilja u obitelji i vršnjačkog nasilja - Mapiranje socijalnih potreba na području grada Livna 			
Strateški projekt				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	<ul style="list-style-type: none"> • Adaptirane prostorije Centra za socijalnu skrb 	NE	DA	Građevinski dnevnici i okončane situacije uređenja prostorija
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj novih usluga u segmentu socijalne/zdravstvene zaštite 	0	2	Izveštaji Doma zdravlja/ Centra za socijalnu skrb
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprijeđena kvaliteta života socijalno ugroženih osoba, a u cilju poboljšanja sveukupne društvene situacije u lokalnoj zajednici.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	405.000,00	405.000,00	0,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti			
Nositelj mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Centra za socijalni rad Livno			
Ciljne skupine	Ranjive kategorije stanovništva			

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge
Prioritet	Prioritet 2.2. – Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova
Naziv mjere	2.2.2. Potpora mladima i mladim obiteljima
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere

	<p>Grad Livno već provodi mjere vezane za naknade za novorođenčad, stipendiranje studenata, sufinanciranje prijevoza đaka ali je potrebno uvoditi i nove mjere potpore i nove sadržaje za mlade i mlade obitelji. Aktivnosti koje će se provoditi imati će za cilj poticati povećanje obitelji kao i unapređenja standarda koji treba omogućiti obiteljima sredstva za pravilan rast i njegu djece.</p> <p>Aktivnosti mjere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podrška radu dnevnih boravaka u školama - Povećanje prosječne visine naknada po korisniku (za novorođenčad i sl.) - Subvencioniranje kupnje ili izgradnje nekretnine (cca 2-5%)/subvencioniranje kamate na stambene kredite - Sufinanciranje prijevoza učenika i studenata - Program stipendiranja učenika i studenata 			
Strateški projekt				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj korisnika potpora za novorođenčad i stambenih potpora • Broj nagrađenih/stipendiranih učenika i studenata 	140	170	Rješenja o dodjeli potpore
		70	100	Zaključak o dodjeli stipendija/nagrada
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Poboljšan standard obitelji sa djecom, povećanje stope nataliteta ali i poboljšanje uvjeta za život i rad mladih bračnih parova, podrška mladim parovima i stanovnicima Grada Livna i zaustavljanje iseljavanja mladih parova.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	3.065.000,00	3.065.000,00	0,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti			
Nositelj mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti			
Ciljne skupine	Mladi, mlade obitelji, studenti, učenici osnovnih i srednjih škola			

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge
Prioritet	Prioritet 2.2. – Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova
Naziv mjere	2.2.3. Inkluzija ranjivih skupina u društvo
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere

	<p>Na području Grada pokazala se potreba za pružanjem usluga rehabilitacije i edukacije djece i mladih s poteškoćama u razvoju i Grad je dodijelio prostorije za izgradnju Centra za djecu s poteškoćama. Kako bi omogućili svim građanima jednaku dostupnost svim uslugama potrebno je uređivati pristupe za invalide, osigurati dovoljno educiranog kadra za rad s djecom i odraslima s poteškoćama i općenito podržavati projekte koji se odnose na inkluziju.</p> <p>Aktivnosti mjere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uređenje pristupa invalidnim osobama u svim javnim objektima - Integracija osoba s poteškoćama u razvoju – kroz predškolske i školske ustanove te zapošljavanje - Financijska podrška izgradnji centra za djecu s poteškoćama u razvoju (opremanje objekata PUŽ) - Ugradnja lifta u zgradi općine - Iniciranje i implementacija projekata koji se odnose na inkluzije - Održavanje kreativnih radionica za djecu s posebnim potrebama - Edukacija djelatnika za djecu s posebnim potrebama 			
Strateški projekt	Izgradnja Centra za djecu s poteškoćama u razvoju			
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj osoba sa smetnjama u razvoju korisnika dnevnog boravka godišnje • Broj implementiranih programa socijalne inkluzije 	0	20	Izveštaj udruga
		1	2	Izveštaj Služba
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Doprinijeti će se unaprijeđenju kvalitete sadržaja osoba s poteškoćama u razvoju. Usluge će biti bolje, raznovrsnije i moći će se pružiti usluge za veći broj korisnika.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	485.000,00	485.000,00	0,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti			
Nositelj mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, udruge koje rade s osobama s poteškoćama u razvoju			
Ciljne skupine	Osobe s poteškoćama u razvoju			

Prioritet 2.3. – Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge
Prioritet	Prioritet 2.3. – Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave
Naziv mjere	2.3.1. Digitalna transformacija uprave i komunikacija s građanima

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	Javne institucije ne koriste u dovoljnoj mjeri informacijske i komunikacijske tehnologije za transparentno informiranje o procesima rada i pružanje usluga čime bi se omogućili ujednačeni uvjeti i dostupnost za sve građane. Cilj mjere je unaprjeđenje usluga putem uvođenja e-usluga, digitalizacijom baza podataka i procesa i online komunikacije s građanima.			
	Aktivnosti mjere			
	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada strategije komunikacije (interna i eksterna) - Uvođenje sustava mjerenja zadovoljstva građana uslugama javne uprave (ispitivanje javnog mnijenja) - Uspostava e-usluga (e-ovjere, e-oglasna ploča, e-obrasci sl..) - Nabavka dodatne računarske opreme - Digitaliziran rad Gradskog vijeća 			
Strateški projekt	Uvođenje sustava e-uprave			
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Izrađena strategija komunikacije	0	1	Strategija komuniciranja
	• Broj digitaliziranih usluga	0	3	Naputak/procedura/izvještaj o korištenju digitalne usluge
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Olakšati će se rad zaposlenicima Gradske uprave sa strankama, građanima će usluge uprave biti lakše dostupne i olakšati će se komunikacija između građana i gradske uprave.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	300.000,00	200.000,00	100.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti			
Nositelj mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Služba za zajedničke poslove, Ured gradonačelnika			
Ciljne skupine	Građani i zaposlenici Gradske uprave			

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge
Prioritet	Prioritet 2.3. – Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave
Naziv mjere	2.3.2. Jačanje kapaciteta za pripremu razvojnih projekata
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere

	Sve je više mogućnosti za eksterno financiranje razvojnih projekata jedinica lokalne samouprave ali je još uvijek nedovoljno zaposlenika koji razumiju i rade na programiranju razvoja i pisanju i implementaciji projekata koje financiraju donatori. Kako bi osnažili ljudske kapacitete i prijavljivali više razvojnih projekata na javne pozive potrebno je izraditi projektnu dokumentaciju za projektne ideje ali i obučiti kadar u institucijama da mogu napisati i implementirati projekte.			
	Aktivnosti mjere			
	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostava baze projektnih ideja - Izrada projektne dokumentacije za prijavu na javne pozive - Izrada tehničke dokumentacije za projektne ideje - Obuka u pisanju i provedbi projekata - Uspostavljanje međuopćinske, prekogranične suradnje i međunarodnih partnerstava 			
Strateški projekt				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Broj pripremljenih projektnih ideja za prijavu	0	20	Baza projektnih ideja
	• Broj obuka za pisanje i provedbu projekata	0	5	Evidencija sa obuka
	• Broj postignutih partnerstava sa drugim JLS i organizacijama	0	3	Sporazumi o partnerstvu
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Jačanjem ljudskih resursa u oblasti pisanja i implementiranja projekata povećati će se i priliv novca u Proračun Grada Livna i moći će se implementirati već broj razvojnih projekata.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	150.000,00	100.000,00	50.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije			
Nositelj mjere	Služba za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije, služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Ured gradonačelnika, Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove			
Ciljne skupine	Zaposlenici Gradske uprave i javnih institucija, članovi NVO			

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Kvalitetna društvena infrastruktura i javne usluge
Prioritet	Prioritet 2.3. – Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave
Naziv mjere	2.3.3. Razvoj platforme za suradnju s mjesnim zajednicama, braniteljima, NVO i dijasporom
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere

	<p>Grad Livno svjestan uloge nevladinih organizacija, braniteljskih udruga, mjesnih zajednica i dijaspora u razvojnim procesima i zbog toga je potrebno uspostaviti bolju međusobnu suradnju. Intenziviranje suradnje treba dovesti do realizacije zajedničkih projekata koji će za cilj imati razvoj u gospodarskom sektoru, izgradnju infrastrukture, suradnju na polju kulture i sporta, obrazovanja i dr. Kroz edukacije i podršku braniteljima i braniteljskim udrugama stvoriti pretpostavke za samozapošljavanje branitelja i njihovo udruživanje u zadruge i pomoć braniteljskim udrugama za realizaciju projekat od značaja za branitelje.</p>			
	<p>Aktivnosti mjere</p>			
	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Financijska shema za sufinanciranje projekata iz vanjskih izvora</i> - <i>Uspostava sustava potpore projektima nevladinog sektora</i> - <i>Potpore projektima u suradnji s mjesnim zajednicama</i> - <i>Potpore projektima braniteljskih udruga</i> - <i>Edukacija branitelja i braniteljskih udruga (biznis planovi, PCM, u poljoprivredi i sl)</i> - <i>Uspostavljanje baze podataka dijaspora</i> - <i>Organizacija zajedničkih događaja s dijasporom</i> - <i>Uređenje i opremanje ureda mjesnih zajednica</i> 			
Strateški projekt				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj podržanih projekata NVO sektora 	10	50	Odluka o dodjeli sredstava
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj inicijativa sa dijasporom 	0	5	Zapisnici sa sastanaka sa dijasporom
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj podržanih projekata u suradnji s Mjesnim zajednicama i braniteljskim udrugama - godišnje 	5	8	Odluka o dodjeli sredstava/Sporazum
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Ostvarena mogućnost različitog djelovanja u smislu korištenja i udruživanja prirodnih, materijalnih i ljudskih resursa i njihove integracije u zajedničke projekte (u oblasti gospodarstva, kulture, obrazovanja, sporta i sl.)			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	1.200.000,00	1.200.000,00	0,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti			
Nositelj mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti , Služba za branitelje i mjesne zajednice			
Ciljne skupine	Mjesne zajednice, branitelji, NVO i dijaspora,			

Strateški cilj 3 - Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš

3.1. Zaštita okoliša

Veza sa strateškim ciljem		Strateški cilj 3 - Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš			
Prioritet	3.1. Zaštita okoliša				
Naziv mjere	3.1.1. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Pokrivenost odvoza otpadom u Gradu Livnu iznosi 99%. Međutim, još uvijek postoje divlje deponije, te je udio odvojenog prikupljanja otpadom zanemariv. Cilj ove mjere je smanjiti količinu nastalog otpada uz primarno odvajanje korisnog udjela otpada i smanjenje udjela biorazgradivog otpada u odloženom komunalnom otpadu.				
	Aktivnosti mjere				
	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostava evidencije divljih deponija - Sanacija divljih deponija - Donošenje plana upravljanja otpadom za Grad Livno - Stavljanje u funkciji regionalne deponije otpada „Korićina“ - Uspostava zelenih otoka u naseljenom mjestu Livno - Postavljanje natpisa o zabrani bacanja otpada - Definiranje odlagališta za glomazni otpad i građevinskog materijal - Provođenje kampanja u cilju pravilnog gospodarenja otpada 				
Strateški projekt					
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađen plan upravljanja otpadom • Broj opremljenih zelenih otoka 	Nema 0	Izrađen Plan 20	Plan upravljanja otpadom Zapisnici /fotografije	
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Uspostavljanje cjelovitog sustava upravljanja otpadom i smanjenje količine otpada doprinijet će zaštititi okoliša u cjelini te će stvoriti bolje uvjete da Grad Livno bude grad sa čistim i zaštićenim okolišem.				
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)		Ostali izvori (KM)	
	940.000	640.000		300.000	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove				
Nositelj mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, J-P. Komunalno d.o.o Livno; Komunalna inspekcija; Komunalno redarstvo				
Ciljne skupine	Stanovništvo i poslovni subjekti u Gradu Livnu				

Veza sa strateškim ciljem		Strateški cilj 3 - Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš			
Prioritet	3.1. Zaštita okoliša				
Naziv mjere	3.1.2. Poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Dominantan izvor zagađenja vodotoka su otpadne vode. Najugroženiji dijelovi vodotoka su područja oko naseljenih mjesta. Najveći zagađivač je fekalna kanalizacija, odnosno otpadne vode domaćinstava i Kanalizacijska mreža i uređaji za prečišćavanje otpadnih voda uglavnom nisu izgrađeni. Iako je Grad i ranije implementirao projekte koji su utjecali na poboljšanje kvalitete usluga, potrebno je nastaviti raditi na izgradnji kanalizacijskog sustava, prečišćavanju otpadnih voda te unapređenju u prikupljanju i reciklaži otpada. Cilj ove mjere poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama izgradnjom kanalizacijske mreže na području naseljenog mjesta Livno i postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda.				
	Aktivnosti mjere				
	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja kanalizacijskog kolektora za prikupljanje otpadnih voda za naselja Žabljak-Rapovine - Izgradnja sekundarne kanalizacijske mreže Faza I - Izgradnja sekundarne kanalizacijske mreže Faza II - Izgradnja kanalizacijske mreže u obuhvatu RP Rasadnik - Revizija glavnog projekta izgradnje pročišćivača otpadnih voda 				
Strateški projekt	Izgradnja kanalizacijske mreže i postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda u gradu Livnu				
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	<ul style="list-style-type: none"> • Dužina izgrađene kanalizacijske mreže (km) • Izrada glavnog projekta za postrojenje za pročišćavanje otpadnih vod 	0	Do 20 km	Obračunske situacije	
		NE	DA	Revidiran glavni projekt Uporabna dozvola	
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ove mjere podići će se razina kvalitete života i unaprijediti kvaliteta komunalnih usluga				
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)		Ostali izvori (KM)	
	4.000.000,00	3.000.000,00		1.000.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove				
Nositelj mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, J-P. Komunalno d.o.o Livno				
Ciljne skupine	Stanovništvo i poslovni subjekti u Gradu Livnu				

Veza sa strateškim ciljem		Strateški cilj 3 - Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš		
Prioritet	3.1. Zaštita okoliša			
Naziv mjere	3.1.3. Poboljšanje sustava zaštite od požara, prirodnih i drugih nesreća			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	Mjerom će se kroz projektne i druge aktivnosti podići razina zaštite od požara., prirodnih i drugih nesreća. u sklopu mjere bi se izgradio i opremio novi vatrogasni dom za Profesionalnu vatrogasnu postrojbu. Također uspostavio bi se Operativni centar u sklopu vatrogasnog doma u kojem bi se prikupljali podaci o svim vrstama pojava i opasnosti koje mogu dovesti do prirodne ili druge nesreće, kao i podataka o posljedicama koje su nastale pojavom prirodne ili druge nesreće po ljude i materijalna dobra. Nastavilo bi se nabavom nove vatrogasne i druge opreme i vozila za profesionalnu vatrogasnu postrojbu i službe civilne zaštite (DVD, GSS, ...). U sklopu novog vatrogasnog doma izradio bi se poligon i prostorije za vježbe, educiranje i usavršavanje vatrogasaca i službi civilne zaštite.			
	Aktivnosti mjere			
	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja i opremanje novog vatrogasnog doma - Uspostavljanje i opremanje Operativnog centra - Nabava vozila i opreme - Uspostava video nadzora (osmatračnica) za rano otkrivanje požara i nabava drona sa senzorima - Educiranje stožera civilne zaštite i službi civilne zaštite kao postupati za vrijeme trajanja prirodne i druge nesreće, katastrofe - Akcije podizanja svijesti stanovništva o zaštiti od požara, prirodnim i drugim nesrećama - Izgradnja poligona za obuku i vježbe vatrogasaca - Izrada planskih dokumenata sukladno zakonima 			
Strateški projekt	Izgradnja i opremanje vatrogasnog doma			
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Broj održanih kampanja/edukacija godišnje	0	10	Izvještaj službe/ Evidencije o nazočnosti
	• Broj požara zaustavljen u ranoj fazi	30	80	Izvještaj službe
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Opremanje vatrogasne postrojbe i DVD-ova potrebnom opremom dovesti će do mogućnosti brže intervencije u slučaju izbijanja požara, većoj zaštiti od požara stanovništva i sveukupnoj zaštiti okoliša i bioraznolikosti područja.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	2.000.000,00	500.000,00	1.500.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo			

Nositelj mjere	Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo
Ciljne skupine	Stanovništvo

3.2. Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu

Veza sa strateškim ciljem	Strateški cilj 3 - Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš			
Prioritet	3.2. Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture			
Naziv mjere	3.2.1. Proširenja sustava vodoopskrbe „ <i>Livanjski horizont</i> “			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	Mjerom će se kroz projekte, te druge aktivnosti razvijati vodovodni sustav na području Grada Livna s ciljem poboljšanja kvalitete i dostupnosti pitke vode za stanovništvo. Cilj ove mjere je da se u navedenim naseljima osigura uredna, kvalitetna i kontrolirana opskrba sanitarno ispravnom vodom stanovništva i ostalih korisnika			
	Aktivnosti mjere			
	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja sekundarne vodovodne mreže za naselja koja na potezu Sjevernog kraka (Čelebić, Kovačić, Strupnić, Lusnić i Ljubunčić) - Izgradnja sekundarne vodovodne mreže za naselja na istočnom dijelu grada Livna Miši-Golinjevo - Izgradnja sekundarne vodovodne mreže za naselja na južnom kraku, Guber, - Izrada projektne dokumentacije za izgradnju djela sekundarne mreže Podhum, Bila, Srđevići i Grborezi 			
Strateški projekt	Vodoopskrbni sustav "Livanjski horizont"			
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Dužina izgrađene vodovodne mreže (km)	149	179	Obračunske situacije Uporabne dozvole
	• Broj naselja sa izrađenom projektnom dokumentacijom za vodovod	8	11	Projektna dokumentacija
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprijediti će se sustav vodovodne mreže i povećati broj stanovništva koje će se opskrbiti tehnički ispravnom vodom za piće, a i poboljšat će se kvaliteta života u ruralnim područjima.			
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)	
	4.000.000,00	3.300.000,00	700.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina			
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove			

Nositelj mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije
Ciljne skupine	Stanovništvo i poslovni subjekti u Gradu Livnu

Veza sa strateškim ciljem		Strateški cilj 3 - Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš			
Prioritet	3.2.Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture				
Naziv mjere	3.2.2. Izgradnja i investicijsko održavanje prometne infrastrukture				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Grad Livno je ruralna sredina koja je veomarazučena, te s je cilj ove mjere poboljšati cestovnu infrastrukturu u Gradu Livnu te olakšati pristup i komunikaciju svih dijelova Grada Livna.				
	Aktivnosti mjere				
	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Rekonstrukcija ulice Zavra</i> - <i>Izgradnja potpornog zida u Ulici Ante Starčevića i sanacija djela ulice</i> - <i>Izgradnja potpornog zida u Ulici Hadži Ahmeta Dukatara</i> - <i>Izgradnja ulice 6 Podvornice Zgona</i> - <i>Izgradnja ulice 5 Podvornice Zgona</i> - <i>Izgradnja cestovne infrastrukture kroz sufinanciranje projekata u ruralnim područjima</i> - <i>Sanacija Ulice Stjepana Radića</i> - <i>Sanacija lokalne prometnice Megdan-Tušnica</i> - <i>Sanacija Ulice Ante Starčevića</i> - <i>Sanacija Ulice Savezne Republike Njemačke</i> - <i>Sanacija Ulice Zastinjske</i> - <i>Sanacija Presličke ulice</i> - <i>Održavanje koje obuhvaća horizontalnu i vertikalnu signalizaciju, saniranje oštećenja na kolniku</i> 				
Strateški projekt					
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Dužina izgrađenih novih prometnica (km)	0	do 4 km	Obračunske situacije	
	• Dužina rekonstruiranih i saniranih prometnica godišnje(km)	0	do 5 km	Obračunske situacije	
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unapređenje uvjeta za gospodarski razvoj, poboljšanje i ubrzanje transporta, povećanje sigurnosti prometa. Također, bit će poboljšani uvjeti za unapređenje uvjeta življenja samih stanovnika Grada Livna.				
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)		
	6.500.000,00	5.000.000,00	1.500.000,00		
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina				

Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove
Nositelj mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, Služba za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije
Ciljne skupine	Stanovništvo i poslovni subjekti u Gradu Livnu

Prioritet 3.3. Zelena tranzicija i energetska učinkovitost

Veza sa strateškim ciljem		Strateški cilj 3 - Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš			
Prioritet	3.3. Zelena tranzicija i energetska učinkovitost				
Naziv mjere	3.3.1. Modernizacija sustava javne rasvjete				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Ubrzani razvoj infrastrukture i povoljni uvjeti izgradnje kroz donatorska sredstva u prethodnom periodu doveli su do zamjene stare javne rasvjete novom, ekonomičnom, ekološki prihvatljivom i efikasnijom javnom rasvjetom. U idućem razdoblju potrebno je nastaviti sa ovim aktivnostima kako bi se na području cijele općine, stara neekonomična rasvjetna tijela, zamijenila novim.				
	Aktivnosti mjere				
	<ul style="list-style-type: none"> - Zamjena postojećih svjetiljki sa Led svjetiljkama Obilaznica, ulica Kralja Tvrtka, Ulica Stjepana II Kotromanića, Ulica Kneza Mutimira, Gradski Park, Ulica Savezne Republike Njemačke, dio Ulice Blajburških žrtava do križanja s kružnim tokom u Aveniji dr. Franje Tuđmana (dobro bi bilo navesti pojedinačne ulice gdje će se vršiti zamjena) - Postavljanje nove rasvjete sa Led svjetiljkama - Održavanje javne rasvjete - Definirati područja vjetro parkova i solarnih parkova (prostorni plan) - Definirati proceduru kod investicija u obnovljive izvore energije 				
Strateški projekt					
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zamijenjenih svjetiljki • Broj naselja u kojima se održava javna rasvjeta 	1243	1724	Obračunske situacije	
		40	45	Zapisnici Povjerenstva	
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Poboljšanje osvjetljenja na području Grada, smanjenje troškova električne energije za osvjetljenje				
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)		Ostali izvori (KM)	
	1.000.000,00	900.000,00		100.000,00	
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove				

Nositelj mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove
Ciljne skupine	Stanovništvo

Veza sa strateškim ciljem		Strateški cilj 3 - Razvijena komunalna infrastruktura i čist okoliš			
Prioritet	3.3. Zelena tranzicija i energetska učinkovitost				
Naziv mjere	3.3.2. Energetska učinkovitost u zgradarstvu				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Najveći udio u potrošnji električne energije je u sektoru zgradarstva. Također, Grad Livno već provodi projekte energetske učinkovitosti kako u zgradarstvu tako i u modernizaciji javne rasvjete. Cilj ove razvojne mjere je izvršiti detaljnu analizu u segmentu energetske učinkovitosti, te smanjiti emisiju CO2 i potrošnju energije u zgradama.				
	Aktivnosti mjere				
	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada elaborate energetske učinkovitosti za sve javne objekte na području općine - Projekti energetske učinkovitosti na javnim objektima - Promocija važnosti energetske učinkovitosti - Poticanje energetske učinkovitosti među objektima kolektivnog stanovanja i stambenim kućama 				
Strateški projekt					
Pokazatelji za praćenje rezultata mjere	Pokazatelji (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Broj izrađenih energetskih audita/ certifikata	6	8	Izrađeni elaborati	
	• Broj provedenih projekata energetske učinkovitosti	32	40	Okončane situacije / građevinski dnevници / izvještaji	
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Smanjenje emisije stakleničkih plinova, smanjenje potrošnje električne energije i minimiziranje toplotnih gubitaka u javnim zgradama i stambenim jedinicama.				
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Ukupno (KM)	Proračunska sredstva (KM)	Ostali izvori (KM)		
	1.750.000,00	1.350.000,00	400.000,00		
Razdoblje provedbe mjere	2023.-2027. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju provedbe mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove				
Nositelj mjere	Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, javne institucije				
Ciljne skupine	Javne institucije i stanovništvo				